

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 34 · 17. desember
Sesjonen 2018–2019

Møte mandag den 17. desember 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 34):

1. Innstilling fra justiskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Justis- og beredskapsdepartementet mv. (rammeområde 5) (Innst. 6 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))
2. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Justis- og beredskapsdepartementet (Innst. 100 S (2018–2019), jf. Prop. 28 S (2018–2019) unntatt punktet om kap. 480, og kap. 490, 491 og 3490)
3. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Justis- og beredskapsdepartementet (beredskap og håndtering av skogbranner) (Innst. 55 S (2018–2019), jf. Prop. 2 S (2018–2019))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anette Trettebergstuen, Kari Henriksen, Trond Giske, Arild Grande, Hadia Tajik, Anniken Huitfeldt og Ruth Grung om økt likestilling i norsk film- og tv-dramaproduksjon (Innst. 89 S (2018–2019), jf. Dokument 8:188 S (2017–2018))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Åslaug Sem-Jacobsen, Per Olaf Lundteigen og Kjersti Toppe om å evaluere omorganisering av Arkivverket og sikre regionale arkivtjenester (Innst. 91 S (2018–2019), jf. Dokument 8:248 S (2017–2018))
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Audun Lysbakken om mennesker fremfor markeder i barnevernet (Innst. 87 S (2018–2019), jf. Dokument 8:12 S (2018–2019))
7. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Barne- og likestillingsdepartementet (Innst. 104 S (2018–2019), jf. Prop. 23 S (2018–2019))
8. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Kulturdepartementet (Innst. 102 S (2018–2019), jf. Prop. 26 S (2018–2019))
9. Stortingets vedtak til lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel i forbindelse med

tariffoppgjøret 2018 (Pleie- og omsorgsoverenskomsten)

(Lovvedtak 36 (2018–2019), jf. Innst. 115 L (2018–2019) og Prop. 34 L (2018–2019))

10. Referat

Presidenten: Representantene Jette F. Christensen og Ketil Kjenseth, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Vestfold fylke, Renate Sølverson, tar nå sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten forelå at Stortingets møte i dag avbrytes kl. 13.45 for Stortingets julelunsj.

Videre vil presidenten foreslå at møtet settes igjen kl. 15.30 og fortsetter til dagens kart er ferdigbehandlet.

Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:00:44]

Innstilling fra justiskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Justis- og beredskapsdepartementet mv. (rammeområde 5) (Innst. 6 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten begrenses til 1 time og 10 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Presidenten vil foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lene Vågslid (A) [10:01:42] (leiar i komiteen): Arbeidarpartiet prioriterer folks tryggleik, rettstryggleik og samfunnstryggleik. Me har ein sosial fordelingsprofil i vårt overordna statsbudsjett. Arbeidarpartiet bruker ikkje midlane til fellesskapet på å gje mindre skatt til dei som har mest i dette landet, noko som gjev oss eit større handlingsrom, til f.eks. å prioritere politidistrikta våre, eit reelt etterforsningsløft, ei seriøs løyving til domstolane i landet vårt og god satsing på samfunns-tryggleik, fengsel og friomsorg. Solberg-regjeringa bruker 1,3 mill. kr på kvar av dei tusen rikaste personane i landet. Det er pengar me heller bruker på fellesskapet.

Arbeidarpartiet støttar forslaga til styrking av beredskapssenter, datahallar og politihelikopter. Regjeringa gjentek sine flate kutt i den såkalla avbyråkratiseringsreforma. Dei støttar me ikkje. Arbeidarpartiet går imot flate ostephøvelkutt i domstolane, i politiet og i norske fengsel, og eg viser med det til vårt alternative statsbudsjett.

Det bør bekymre fleirtalet i denne salen at det er fleire politidistrikt som no varslar nedbemanning etter at både statsbudsjettet og forliket er lagde fram – dette i ei tid der tusenvis av straffesaker, offer for kriminalitet, står i kø midt i ei krevjande og uoversiktleg politireform. Målet har vore 2 politifolk per 1 000 innbyggjar. Med forslaget som kjem til å få fleirtal i dag, sender ein politidistrikta våre inn i 2019 med beskjed om å kutte i drifta. Eg skjønar ikkje kvifor ikkje regjeringspartia og Kristeleg Folkeparti fekk til ein eigen pott som direkte skulle styrkje politidistrikta våre. Arbeidarpartiet føreslår 340 mill. kr i eigne auka driftsmidlar til politidistrikta.

Med Framstegspartiet i Justisdepartementet har køane som offer for kriminalitet står i, auka. Avstanden mellom det som blei sagt av det tidlegare lov-og-ordenpartiet, til det som skjer når Framstegspartiet er i posisjon, blir stadig større. Me veit at det er sprengd kapasitet når det gjeld etterforsking, mange stader i landet – tenestestader som skulle styrkjast, held omtrent ikkje ope. I fleire politidistrikt er tusenvis av saker ikkje avklarte og eldre enn tre månader, nokre plassar fleire år. Bistandsadvokatar, som er talerøyr for ofra, har sendt bekymringsbrev til justiskomiteen om rettstryggleiken for offer for kriminalitet.

Justisministeren, og til og med statsministeren, besøkte mange av dei aktuelle politidistrikta i haust for å høyre korleis stoda er. Men å høyre er ikkje det same som å lytte, og det ser me av forslaget som kjem til å få fleirtal i dag.

Seinast i går kunne me lese i VG at sjølv om ein har fått dom i ei sak og har rett på valdsoffererstatning, tek det fleire år å få.

Det bør bekymre justisministeren at så mange køar er etablerte under denne regjeringa. Regjeringa bryt forliket som er inngått om politireforma. Eg vil vise til merknadene me har i innstillinga, som gjer godt greie for det.

At regjeringa i 2019 meiner at politidistrikta i landet vårt skal hente ut 51 mill. kr i såkalla gevinstrealisering, blir møtt med stor undring ute. Eg vil gjerne høyre frå statsråden korleis han meiner at politidistrikta skal finne desse pengane, samtidig som dei tek med seg eit meirforbruk på om lag 200 mill. kr frå 2018 inn i 2019.

Arbeidarpartiet ville møtt 2019 på ein meir offensiv måte viss det var vårt budsjett som hadde fått fleirtal i dag. Me føreslår over ein halv milliard meir til justissek-

toeren. Hovudprioriteten vår er grunnberedskap og etterforsking gjennom å styrkje politidistrikta – over 430 mill. kr meir til politiet, deretter ei kriminalomsorg som skal styrkje samfunnstryggleiken, og eit domstolsbudsjett som heng saman med auken i talet på saker, og som tek folks rettstryggleik på alvor. Me viser gjennom budsjettforslaget vårt at me tek samanhengen i straffesaksjeda og folks rettstryggleik på alvor, i motsetning til det tidlegare lov-og-ordenpartiet Framstegspartiet og deira regjeringskollegaer.

Eg tek med det opp forslaget frå Arbeidarpartiet og dei forslaga me er saman med andre om.

Presidenten: Representanten Lene Vågslid har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Peter Frølich (H) [10:06:28]: Da var det jul igjen. Budsjettdebatt er jo etter hvert blitt en viktig ingrediens for å få julestemningen opp.

Budsjettdebatten i justiskomiteen pleier å følge et ganske kjent og kjært mønster etter hvert. Vi i regjeringspartiene skal fortelle hvor fortreffelig alt går, opposisjonen skal fortelle hvordan de par og tredve milliardene i justissektoren er for lite på alle felt, og fantasifulle alternative budsjetter står mot tørre, departementale budsjetter og forklaringer. I realiteten er det én eller to prosents forskjell mellom regjeringens budsjetter og opposisjonens alternative budsjetter, men man kan jo veldig fort få inntrykk av at man befinner seg på to helt forskjellige planeter.

Justisfeltet er et veldig vanskelig felt fordi stort sett alt måles i kroner og øre. Gode hensikter må stort sett bety mer penger, og all sparing på justisfeltet er risikosport. Hvis man er så flink og heldig å spare penger, blir man fort framstilt som både kald og hjerteløs. En økning i budsjettpostene blir fort framstilt som et kutt dersom økningen ikke er like stor som økningen var i fjor. Jeg er helt sikker på at vi skal innom alle disse kjente argumentasjonsmønstrene i løpet av denne debatten – og ikke fortvil eller vær redde, jeg er helt sikker på at posisjonspartiene skal komme med lange lister over alt som er fantastisk bra i budsjettet.

Men først tenkte jeg at jeg skulle prøve å heve blikket bitte lite grann. For det er tross alt noe å sette pris på og glede seg over, som at det er konsensus i Stortinget og i justiskomiteen om de lange linjene i justispolitikken. Vi er stort sett enige om straffesystemet, om et sivilt, tilstedeværende politi, om frie, selvstendige domstoler, om fengsler som skal rehabilitere i stedet for å bryte ned, og om grunnleggende forpliktelser til menneskerettighetene. En enighet som dette var noe vi kanskje kunne ta for gitt før, men når vi ser verden rundt oss nå, kan vi ikke det lenger. Det synes jeg det er verdt å glede seg over.

I samme ånd har jeg forsøkt å finne noen saker som da denne regjeringen overtok i 2013, var utfordringer, og som jeg mener at vi har løst i fellesskap. Jeg mener for det første at politiets beredskap var avkledd i 2013. Fem år senere er den betydelig forbedret – ikke alltid perfekt, men betydelig forbedret. Kriminalomsorgen hadde destruktivt lange køer, nå er de borte. Politiet var langt unna målet om 2 per 1 000, nå når vi det målet. Domstolene trengte modernisering, nå innføres lyd og bilde, og sivile saker gjennomføres digitalt etter en ganske stor digitaliseringsreform.

Så har vi noen utfordringer som i 2018 og 2019 og tiden framover kommer til å kreve mye av oss. Den største utfordringen er kanskje politireformen. Den har potensial, men den kan fortsatt feile, og det krever innsats fra alle partiene i Stortinget for at den skal lykkes. Feiler den reformen, feiler også norsk politi.

Utfordring nummer 2 er strukturen i domstolene. Den er utdatert. Hvis den endres og moderniseres, kan man frigjøre masse av de midlene som jeg tror alle her er enige om trengs i domstolene.

Utfordring nummer 3 er at vi trenger et etterforskningsløft i politiet. Når vi reiser rundt i verden, er etterforskningsyrket alltid noe som har høy status. Det er veldig rart at det i Norge ikke er sånn lenger. Forklaringen trenger ikke være så komplisert, og løsningen trenger ikke være så dyr. Her trenger vi rett og slett bare gode tiltak og gode ideer på kryss og tvers av partiene for å kunne gjenreise etterforskningens status. Er det noe som er helt sikkert når vi ser på framtidens kriminalitetsbilde, er det at vi trenger de aller beste av de beste til å bli etterforskere i politiet.

Utfordring nummer 4 er hvordan vårt ellers så gode rettssystem ikke har klart å finne en løsning for å håndtere unge gjengangerkriminelle. Det er en stor utfordring, og jeg har lyst til å gi honnør til opposisjonen, særlig Jan Bøhler. I dag er det kommet forslag fra Senterpartiet ved Emilie Enger Mehl som er spennende, og som tar mange av de utfordringene. Selv om budsjettdebatten ikke er stedet for å vedta den typen forslag, mener jeg at det er diskusjoner og vedtak som bør være høyaktuelle i tiden som kommer.

Den siste utfordringen jeg vil nevne, er hvordan vi kan håndtere den eksplosive økningen i overgrepssaker på nett. Jeg tror det skremmer vettet av oss når vi reiser rundt i verden og ser omfanget av dette og oppfatter det også i Norge. Dette skal vi løse i fellesskap sammen.

Solveig Horne (FrP) [10:11:48]: I dag kunne vi våkne opp til nyheten om at Fremskrittspartiet ikke lenger kunne kalle seg «lov-og-orden-partiet», og at Stortinget i dag skal vedta et justisbudsjett som svekker rettssikkerheten.

Fremskrittspartiet «evner ikke å ta vare på grunnstrukturen i politiet. Det er den som sørger for å ivareta sikkerheten her i landet», sa justiskomiteens leder, representanten Vågslid, til NTB. Det er ganske sterke påstander fra lederen av justiskomiteen. Jeg har lyst å referere til et par overskrifter fra avisoppslag:

- Politiet oppklarer for få saker, 104 000 saker ligger i kø
- Politikrise rammer etterforskningen
- Politiet når ikke egne mål
- Slakter egen kriseberedskap
- Politiet mangler ressurser
- 220 politiårsverk forsvant
- Kine drømte om politijobb, i stedet selger hun kjøkkenutstyr
- Politiets ressursmangel er reell
- I Romerike politidistrikt ligger 5 500 saker på vent
- 60 alvorlige overgrepssaker på vent i Trondheim
- Det er en betydelig politikrise i landet

Jeg kan se at flere representanter nikker gjenkjennende til dette, men jeg har bare lyst til å opplyse om at dette er oppslag fra 2008 til 2013. Hvorfor bruker jeg tid på å lese opp dette? Jo, for å synliggjøre at å bruke ord som at neste års justisbudsjett er en provokasjon og vil svekke rettssikkerheten, ikke står til troende.

For Fremskrittspartiet har rettssikkerheten til innbyggerne i dette landet alltid vært et bærende element i vår politikk, både i opposisjon og i regjering. Jeg er stolt over det vi har klart å få til på justisfeltet de fem årene i regjering, men vi er ikke i mål.

Vi er også klar over at politiet står i en svært krevende reform, men vi må ikke glemme at Stortinget vedtok reformen i 2016, og at mange politidistrikt nettopp har satt den ut i livet. Kriminalitetsbildet har endret seg, og mye av ressursene går til datasentre og betong, som komiteen kaller det. Dette er også penger som går til å trygge sikkerheten til innbyggerne. Det er om lag 2 600 flere lønnede årsverk totalt i politiet siden 2013 og om lag 1 500 flere lønnede politiårsverk siden 2013. Det er bevilget 1,8 mrd. kr til stillinger i politiet siden 2013. Restansene har gått ned, og oppklaringsprosenten har gått opp.

Da jeg kom tilbake til Stortinget i januar, opplevde jeg at politikerne snakket om politireformen som noe negativt. Heldigvis har jeg, etter å ha fått besøkt politidistrikt, fått et helt annet inntrykk. Politireformen er sårt tiltrengt og helt nødvendig for å møte morgendagens kriminalitet, men det er krevende.

I november besøkte jeg Sør-Vest politidistrikt og hadde gleden av å være til stede på politiets møte med alle ordførerne. Jeg stålsatte meg for kritikk, men kunne likevel glede meg over ros fra fornøyde ordførere som kunne melde om en tett og god dialog med politiet og et synlig politi ute i sin kommune. Som jeg har sagt, er re-

formarbeidet krevende, men vi må også se – og få fram – at det er mye som går rett vei.

Straffesakskjeden henger sammen. Det opplever jeg at denne regjeringen tar på alvor. Løser politiet sine saker, må domstolene være i stand til å gjøre sitt arbeid, og kriminalomsorgen må kunne ta imot dem som skal sone dommen sin. Domstolene har utfordringer, spesielt med stadig tyngre og mer komplekse saker. Budsjettet til domstolene blir økt neste år. Vi har satt i gang flere tiltak for å bedre ressursutnyttelsen ved norske domstoler knyttet til digitalisering, struktur og regelverk. Tidens digitaliseringssatsing er nå på plass ved norske domstoler. Gevinsten av både avvikling av juryordningen og digitalisering ved domstolene er en gevinst de får beholde.

Likevel er jeg glad for at regjeringen sammen med Kristelig Folkeparti har klart å få på plass en økning på 10 mill. kr. Denne satsingen vet vi kommer til å komme godt med både for å styrke og bedre domstolene, for å øke kapasiteten og for å bedre saksbehandlingen.

Vi skal i dag vedta neste års budsjett. Det er et justisbudsjett som vil styrke justissektoren og ivareta sikkerheten til innbyggerne. Det er et justisbudsjett som satses på politi, domstoler og kriminalomsorg. Det er et budsjett som følger opp både objektsikring og beredskap.

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:17:07]: Det er en hovedoppgave for staten å sørge for trygge innbyggere i et sikkert samfunn. I kontrast til representanten Horne vil jeg begynne med å sitere noen overskrifter fra siste halvdel av 2018:

«Tillitsvalgte i politiet: Krise i hele landet» – Aftenposten 17. juli

«Politiet frykter masseoppsigelser» – NRK 23. november

«Regjeringen foreslår å legge ned sju fengsler. – Statsbudsjettet er en krise for ansatte, sier topptiltalsvalgt» – FriFagbevegelse 8. oktober

«Krise i domstolene – styrt nedbemanning i 2019» – Parat24 26. september

Når både politiet, domstolene og kriminalomsorgen samtidig varsler om krise, mener Senterpartiet det er på tide å bli bekymret. På toppen av det hele har regjeringen sviktet når det gjelder terrorsikring, noe som nylig førte til at Stortinget måtte stemme over et mistillitsforslag mot regjeringen, et mistillitsforslag som falt med få stemmers margin.

For at rettsstaten Norge skal fungere, må vi ha et rettssystem i balanse. Politi, domstoler og kriminalomsorg må ses i sammenheng. Vi må kunne stole på at politiet kan jobbe forebyggende og etterforske kriminalitet, at vi kan få sakene våre opp til behandling i domstolen, og at kriminalomsorgen kan utføre god rehabilitering når straffen skal sones.

Senterpartiet foreslår en styrking av hele straffesakskjeden gjennom satsing på politi, påtalemyndighet, domstoler og kriminalomsorg. Vi foreslår å gi 0,5 mrd. kr mer til politidistriktene. Vi har satsinger på 51 mill. kr til domstolene. Vi har foreslått 60 mill. kr til å opprettholde fengslene regjeringen foreslår å legge ned, og 50 mill. kr til å forbedre forholdene for psykisk syke i fengsler.

Senterpartiet vil ha et politi som er synlig og tilstedeværende der folk bor. Derfor er vi imot den sentraliserende reformen regjeringen nå gjennomfører.

Den 2. desember gikk flere ordførere fra ulike politidistrikter ut og sa til NRK at de nektet å skrive under på samarbeidsavtaler med politiet, fordi de mente politiets tilstedeværelse er for dårlig etter politireformen, og at innbyggerne ikke kan stole på at politiet er der når de trenger dem.

Mens både konsulentbruken og veksten i Politidirektoratet har økt dramatisk de siste årene, har stadig flere politidistrikter store utfordringer med økonomien. Tiltalsvalgte i Politiets Fellesforbund er helt klare på at statsbudsjettet for 2019 kommer til å føre til nedbemanning i alle politidistrikter. Det siste året har vi allerede hørt om skyhøyt arbeidspress og lange saksøkøer. Det har også kommet fram at bl.a. grove overgrepssaker blir liggende lenge hos politiet. I en inspeksjonsrapport fra statsadvokaten står det følgende om Møre og Romsdal politidistrikt:

«Pr. dags dato har politidistriktet færre etterforskere enn før omorganiseringen.»

Det vises bl.a. til en sak med vold i nære relasjoner hvor avhør av mistenkte fortsatt ikke var foretatt etter 566 dager.

Twisteløsning og straffeforfølgelse brakt inn for domstolene er også helt sentralt i rettssystemet. Enhver har rett til å bringe sivile tvister inn for domstolene. I tillegg må domstolene ha kapasitet til å avgjøre straffesaker på en grundig og sikker måte og innen rimelig tid. Men domstolene er nå kuttet til beinet. Halvparten av tingrettene klarer ikke å møte lovbestemte frister for saksbehandlingstid. Ingen av lagmannsrettene klarer det. I sivile saker kan det ta opp til to år fra man anker en sak, til saken kommer opp for lagmannsretten.

I straffesaker er ofte konsekvensen av lang saksbehandlingstid at tiltalte får strafferabatt. For fornærmede er det en stor påkjenning å måtte vente i månedsvis på at saken skal behandles. Vi har også et viktig prinsipp i Norge om at man er uskyldig inntil det motsatte er bevist. Det å sitte tiltalt i en straffesak i månedsvis før saken blir avgjort, er også en stor belastning.

Lav bemanning truer sikkerheten til dem som er på jobb – og oppfølgingen av innsatte – i kriminalomsorgen. Straff skal være rehabiliterende for å hindre at kri-

minelle begår nye lovbrudd når de slipper ut av fengsel, men nå er rehabiliteringen nede på et minimum.

I 2017 sa direktøren i Kriminalsorgsdirektoratet:

«Det virker som den meget anstrengte budsjett-situasjonen for 2018 utvikler seg til å bli tilnærmet uhåndterlig.»

Det har ikke blitt bedre siden den gang. Det setter rettssikkerheten i spill. Senterpartiet mener det er på tide å ta signalene på alvor og stoppe kuttene i justissektoren.

Jeg vil med det ta opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Emilie Enger Mehl har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Petter Eide (SV) [10:22:26]: Før jeg begynner på mitt hovedinnlegg, har jeg lyst til å komme med en personlig sympatierklæring til justisministeren. For litt over en uke siden ble hans bil og hjem ramponert, og forhåpentligvis har jeg det samlede politiske Norge bak meg når jeg sier at vi tar sterk avstand fra å bruke den typen metoder for å forsøke å stenge justisministerens ytringer. Jeg har også lyst til å berømme ham for ikke en eneste gang å forsøke å score noen billige politiske poeng på dette. Snarere tvert imot: Han responderte veldig prinsipielt og sa at dette var et angrep på demokratiet. Det er veldig fint. Han får bare ta imot den, for nå blir det litt annerledes!

Vi behandler nå et budsjett som er forhåndsavklart og gjort opp. Det er ca. 39 mrd. kr. Opposisjonen ber i hovedsak om mer penger til kriminalomsorg, domstol, politi og etterforskning av saker hvor kvinner i hovedsak er ofre. Vi ønsker, «give-or-take», fra opposisjonen 500–600 mill. kr mer. Dette får vi ikke.

I det norske statsbudsjettet er det faktisk smuler det er spørsmål om fra vår side. Opposisjonens samlede krav vil være et par hundre meter motorvei, og det vil være et par fly-vinger på et av de nye F-35-flyene. Den dyreste motorveien i Norge koster 3,5 mrd. kr per kilometer. Så det er ganske lite penger vi spør om. Derfor mener jeg at dette ikke handler om penger, det handler om noe helt annet. Det handler om ideologiske retninger.

Vi ser en utvikling i hele Europa hvor justispolitikken er der man kanskje nå ser de sterkeste polariserte ideologiske forskjellene. Det er drevet fram av ytre høyre-partier og bevegelser i hele Europa som utfordrer tidligere gamle skiller som folk har vært opptatt av. Det justisbudsjettet vi behandler i dag, bærer også preg av at Fremskrittspartiet har sittet i regjering og fått styre dette i fem år.

La meg gi ni punkter som illustrerer det jeg mener er en ideologisk retning som tar oss feil vei:

1. Vi har fått en kaldere og mer urettferdig og uforsonlig asyl- og flyktningspolitikk. Grensen er nesten stengt, og vi får rapporter om at folk sulter på asylmottak.

2. Vi har fått et ønske fra politikere på høyresiden om lengre straffer.
3. Vi har fått innføring av hardere soningsforhold. Det har vært kutt i kriminalomsorgen, som fører til hardere soningsforhold.
4. Vi ser mindre vilje til å se på sosiale forhold som ligger bak kriminalitet, spesielt innenfor barne- og ungdomskriminalitet. Man roper om fengsel, men ikke nødvendigvis om forebygging og et blikk på den fattigdommen som veldig mange av disse unge har vokst opp i.
5. Det er i perioden blitt gitt mer våpen til politiet. Samtidig med at kriminaliteten i Norge har gått ned, er det blitt gitt mer våpen.
6. Og så kanskje noe av det jeg personlig er mest opprørt over: en neglisjering av den mest omfattende kriminaliteten, vold mot og voldtekt av kvinner. Ytre høyre i Europa har aldri engasjert seg i saker hvor kvinner er ofre.
7. Så har det vært en iver etter å konstruere Norge, og spesielt Oslo, som farlig og utrygg. Vi har en representant fra Fremskrittspartiet i salen som har vært ivrig på det. Samtidig som vi vet at det ikke stemmer, fortsetter man denne historiefortellingen.
8. Det har også vært innenfor justispolitikken et ønske om en mer nasjonal selvråderett til fordel for å forplikte seg på internasjonale konvensjoner.
9. En langt mer skamløs retorikk med begreper som «monstre», «terrorister», «farlige ungdommer», «svenske tilstander» osv. Dette er ganske nye ting. Enkeltvis er det sånn at de ulike budsjettpostene ikke nødvendigvis tar Norge i noen spesiell retning, men det er summen av dette som illustrerer en ideologisk forskjell, det er summen av dette som illustrerer en retning. Jeg vet at dette ikke nødvendigvis gir gjenklang hos noen av representantene fra Høyre i salen – det er heller ikke de som driver dette fram. Men de sitter faktisk og ser på det og ser at justispolitikken i Norge er i ferd med å bli mer polarisert og er i ferd med å få en type europeiske kjennetegn som er ganske dystre. Det er Høyre og statsministeren som har latt justispolitikken gå i den retningen, og det er de som også må ta ansvaret for det.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp forslag?

Petter Eide (SV) [10:27:32]: Ja, selvfølgelig.

Presidenten: Da har representanten Petter Eide tatt opp SVs forslag.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:27:45]: Det er godt å kunne innlede justisdebatter med innlegg som beskri-

ver et samfunn som er trygt og en tverrpolitisk vilje om å skape et enda tryggere samfunn. Det er hovedopp-gaven som politikere. Kristelig Folkepartis alternative budsjett er en tydelig satsing på justispolitikk, men det er også en tydelig satsing på et tryggere samfunn. Da diskuterer en ikke bare justisbudsjettet, for det er så enormt mye som skal gjøres i de andre komiteene for å hindre at en må bruke mer penger enten det er på politiet, domstolene eller kriminalomsorg.

Kristelig Folkeparti har hatt en tydelig prioritering over lengre tid. Å løfte forebygging og bekjempelse av vold og overgrep mot barn og bekjempe menneskehandel har vært to særlige stikkord. Det opprører meg at ett av fem barn blir utsatt for vold eller overgrep, og at én av ti jenter kan si at innen de er 18 år, har de opplevd å bli seksuelt misbrukt. Det er skremmende tall, og det burde få oss alle til å jobbe enda hardere for å forebygge enda mer for å sikre at disse barna slipper å bli utsatt for så forferdelige ting.

Derfor har vi hatt en tydelig satsing på det feltet over lengre tid. Også i forliket som ligger her, har satsingen knyttet til å bekjempe vold og overgrep blitt løftet, ikke bare på justisbudsjettet. Vel så viktig er flere helsesøstre og jordmødre, som kan komme inn og avdekke vold og overgrep på et veldig tidlig stadium, og de andre tiltakene, enten det er på familiefeltet eller på helsefeltet.

I selve budsjettforliket har vi fått gjennomslag for 80 mill. kr ekstra på justisbudsjettet, og det er vi glade for. Men jeg synes også det er gøy å trekke fram statistikk, for siden 2013 er det kommet 2 700 flere årsverk i politiet, 1 600 flere politiårsverk. Politidekningen har gått fra 1,71 til nå 1,92, og vi er i nærheten av å nå målet vi alle er enige om, med to per tusen i 2020.

Det har vært en enorm endring på dette feltet over lengre tid. Vi kan glede oss over færre anmeldelser, færre restanser, mer oppklaring. Samtidig vet vi også at kriminaliteten er blitt mer komplisert, den er mer krevende å etterforske. På det feltet jeg nevner som vi har prioritert spesielt, knyttet til vold og overgrep, vet vi at oppklaringsprosenten, enten det er på voldtekt, overgrep eller vold, er altfor lav. Det har den vært i ekstremt lang tid.

Jeg husker at et av mine første spørsmål da jeg kom inn på Stortinget i 2009, var knyttet til lang ventetid på barnehus, hvor lenge det tok før et barn ble avhørt. I dag er heldigvis de ventetidene blitt redusert kraftig, men antallet barn som er inne til avhør på barnehusene, har økt ekstremt. Jeg tror at det ikke bare dreier seg om at det er flere som blir utsatt for vold eller overgrep, men at det dreier seg om den tverrpolitiske kampen som har bidratt til at flere av disse sakene også kommer fram i lyset. Men det er ingen tvil om at den store utfordringen også er knyttet til internett og til den enkle måten det er å misbruke

barn på. Derfor mener jeg at det feltet også må prioriteres framover for å unngå at barn blir utsatt for overgrep.

Dette budsjettet som blir vedtatt i dag, er også et godt budsjett når det gjelder beredskap. Beredskapssenteret bruker vi nesten 1 mrd. kr på i 2019, og det er en stor satsing. Det gjør at det kan stå ferdig i 2020, og det vil bedre situasjonen for politiet. Og endelig kommer det tre nye politihelikoptre – 260 mill. kr. Det har vært ønsket over lang tid – neste år blir de kjøpt inn.

Gjengkriminalitet er det flere som har vært inne på. Der vet vi alle at vi har store utfordringer. Jeg er glad for at de særskilte midlene på 30 mill. kr til Oslo sør videreføres, og også for at det puttes inn 50 mill. kr ekstra i 2019 for å styrke innsatsen. Men også der er forebygging, den innsatsen som gjøres på tidligere stadium, noe av det viktigste vi kan gjøre.

Jeg vil også trekke fram satsingen på arbeidslivskriminalitet. Vi har nå sju sentre. Økningen neste år er på 20 mill. kr. Det er viktig for å ta kriminelle nettverk, det er viktig for å hindre sosial dumping og i verste fall menneskehandel, men det er også viktig for å hjelpe de seriøse aktørene.

Innen kriminalomsorgen er det gledelig at en øker EK, elektronisk kontroll, og bøtesoning, og at vi får bygd ut plassene. Til nå er det bygd ut 255 plasser, og over 300 plasser er på vent i Agder. Men der er jeg spesielt opptatt av at vi kan jobbe mer for å bedre innholdet i soningen, for vi vet at den blir tøffere når flere blir tatt ut på EK og bøtesoning.

Alt i alt er det et godt budsjett for å trygge Norge enda mer også i 2019.

Abid Q. Raja (V) [10:33:04]: Jeg tror et samlet storting kan være enig om formålet med justispolitikken, at det er å ha lavest mulig kriminalitet, at de som begår kriminalitet, blir tatt for det, at de får rask soning, og at de etter endt soning kan komme tilbake til samfunnet uten at de begår ny kriminalitet. Det tror jeg det vil være samlet enighet om i salen.

Så vil vi ha ulike virkemidler for hvordan vi ønsker å oppnå dette formålet, men hvis vi skal ha lavest mulig kriminalitet, tror jeg ikke vi kommer utenom å legge inn innsatsen på forebygging, og særlig forebygging blant barn og unge.

Jeg har notert meg at en regjeringskollega fra et annet parti har snakket om fengsler for barn. Det mener jeg er et feil skritt å gå. I media ser man at 15-åringer defineres som hardbarkede kriminelle, og så tenker man veldig raskt at da må vi ha fengsler for disse. Da tror jeg ikke man tar i betraktning at har du disse i fengsel, vil det komme noen 14-åringer som blir 15 neste år, så vil det komme noen 13-åringer som vokser opp. At man setter

noen 15-åringer i fengsel, vil ikke dermed bidra til at man klarer å forebygge for neste generasjon.

Det er ganske mye arbeid som må gjøres. Noe av det jeg tror det er viktig at man gjør i justispolitikken, er å se på risikofaktorene. Hva er årsakene til kriminalitet? Hvorfor blir barn og unge kriminelle? Jeg tror ingen barn, når de er små, drømmer om å vokse opp og bli kriminell, «joine» Hells Angels eller Bandidos – to av de mest hardbarkede kriminelle gjengene vi har i Norge. Vi hører om Young Bloods på Holmlia, men så glemmer vi de mest hardbarkede. Men det er ingen 5- eller 6-åring som tenker: Jeg skal vokse opp og bli medlem av B-gjengen eller A-gjengen. Det skjer noe derfra til de blir 15–16 – det heter risikofaktorer.

Vi har kjent kriminologisk forskning, de mest kjente kriminologene er norske – Nils Christie, han har gått bort nå, og Thomas Mathiesen. Rettssosiologene og kriminologene har gjort ganske mye forskning på hva som er årsakene til at barn blir kriminelle. Se på foreldrene. Den viktigste årsaken er foreldre som har lav utdanning, som ikke er i arbeid, som gjerne bruker vold i oppdragelsen. Når barn blir slått, forringes deres evne til å lære, de får konsentrasjonsutfordringer. En kjent setning heter: Vold avler vold. I justispolitikken tror jeg vi gjør klokt i å fokusere på risikofaktorene og bidra til at barn får en god oppvekst der de er. Alle vi som har besøkt skoler, vet at når vi snakker med lærerne, kan de peke ut enkelte elever i skolegården. Lærerne forringer ikke nødvendigvis deres personvern, men de vet veldig godt hvem av barna som har utfordringer – og det allerede i barneskolealder. De barna begynner å begå litt mer alvorlige ting på ungdomsskolen og blir etter hvert blir kriminelle. Vi må vi ta inn over oss at vi allerede fra barn er veldig små, vet hvem som er utsatt for å bli kriminelle senere. Hvis vi retter inn innsatsen der, kommer vi til å klare å forebygge i mye større grad.

Jeg vil også løfte et annet tema, og det er vold i nære relasjoner. Det er en uhyggelig kriminalitet som rammer folk i familier – det er vold mot barn, men også mot ektefeller, kvinner som blir slått av sine menn. Vi vet at her er det store, store mørketall.

Særlig i minoritetsmiljøer har vi noen ekstra dimensjoner, og det handler om noe som justisministeren prisverdig nå nylig har satt søkelys på: kjønnslemlestelse. Men vi har også tvangsekteskap. Det ene er den direkte tvangen, hvor barn blir tvunget fysisk til å inngå ekteskap. Men man har også de ekteskapene hvor det foreligger en sterk grad av psykisk tvang, en forventning om at man bare skal følge foreldrene.

Jeg tror at en del av de grepene vi har tatt, bidrar til å bygge ned disse sosiale stigmaene som knytter seg til det å ha frihet. Å fremme tiltak mot negativ sosial kontroll er én måte å gå fram på innenfor minoritetsmiljøer.

Jeg så at justisministeren besøkte Født Fri. Vi i Venstre er veldig stolte av at vi klarte å etablere det i forrige periode. Det har også blitt styrket denne gangen. Det finnes også mange andre organisasjoner som jobber mot f.eks. radikalisering; en av dem er Minoritetspolitisk Tenketank. Jeg tror at mye av dette er vi i regjeringspartiene enige om trenger et større løft. Jeg ser at regjeringen gjør en veldig god jobb på dette området, og jeg er sikker på at vi kommer til å oppfylle formålet, som nettopp er å bidra til at samfunnet har lavest mulig kriminalitet.

Statsråd Tor Mikkjel Wara [10:38:13]: Trygghet i hverdagen for den enkelte er regjeringens aller viktigste prioritering. Regjeringen arbeider derfor aktivt for å bekjempe kriminalitet og følger nøye med på kriminalitetsutviklingen. I et trygt samfunn skal samfunnssikkerhet og beredskap alltid være prioritert. Dette gjenspeiler også budsjettet for justissektoren.

Dette budsjettet viser at regjeringen gjør et omfattende arbeid for å bedre objektsikringen. Det er ikke bare et spørsmål om bevilgninger, men også om å ha tilstrekkelig tilgang på fagfolk med høy kompetanse og sikkerhetsklarering til å jobbe med prosjektene. Denne utfordringen har nok blitt undervurdert i tidligere faser. Vi har foreslått å øke bevilgningen til objektsikring med 188,5 mill.kr. Dette vil sørge for at flere skjermingsverdige objekter i politiet og PST blir sikret. I tillegg kommer 148 mill. kr til å sikre datahaller for justissektoren. Det vil likevel stå igjen et betydelig arbeid før grunnsikringen av skjermingsverdige objekter i politiet er på tilfredsstillende nivå. Dette arbeidet må derfor videreføres også de neste årene.

Regjeringen har også foreslått å bevilge 865 mill. kr til arbeidet med nytt beredskapssenter for politiet. Arbeidet går som planlagt, og senteret skal stå ferdig i 2020. Dette vil bidra til å styrke beredskapen totalt sett, men også til å sikre flere skjermingsverdige objekter.

Objektsikring er ikke bare sikring av fysiske installasjoner og bygg. En klar overvekt av de skjermingsverdige objektene er IKT-objekter, der den skjermingsverdige funksjonen er avhengig av IKT-infrastruktur. IKT-sikkerheten er derfor svært sentral i arbeidet med objektsikring. Regjeringen foreslår å styrke PST med 25 mill. kr til arbeidet med å håndtere cybertrusler. Vi setter også av 10 mill. kr til å øke Nasjonal sikkerhetsmyndighets kapasitet til å gjennomføre inntrengingstester. Som en del av satsingen på IKT-sikkerhet setter regjeringen dessuten av midler til å styrke forskning og utvikling – 5 mill. kr til å styrke forskningskompetansen innen kryptologi med økt basisbevilgning til Simula ved Universitetet i Bergen, 10 mill. kr til å styrke satsingsområdet Et trygt informasjonssamfunn i Forskningsrådets

IKTPLUS og 7 mill. kr mer til forskning om digital sikkerhet i SAMRISK-programmet.

Politiet gjennomfører en stor og omfattende reform. Nærpolitireformen ble vedtatt i 2015, og i juni 2018 ble strukturdelen av reformen ferdigstilt. Den nye organisasjonsstrukturen legger til rette for bedre resultater og økt kvalitet på tjenestene. Regjeringen ser likevel behov for å styrke politiet på enkelte områder. Målet om 2 polititjenestemenn per 1 000 innbyggere i løpet av 2020 ligger fast. Per 30. september 2018 er det 1,92 polititjenestepersoner per 1 000 innbyggere på landsbasis. Til sammenlikning var tallet ved utgangen av 2013 på 1,71.

I 2019 foreslår regjeringen å styrke politiet med 50 mill. kr for å legge til rette for flere nyutdannede fra Politihøgskolen, som kan ansettes siste kvartal i 2019. Det vil til sammen gi en årsvirkning på 200 mill. kr.

Ungdomskriminaliteten har vært en utfordring, særlig i Oslo. Derfor foreslår regjeringen en satsing på 50 mill. kr. Satsingen omfatter både barnevernet, politiet og konfliktrådene.

Saksbehandlingstiden i domstolene har hatt en negativ utvikling. Denne trenden må snus. Domstolene effektiviseres gjennom digitalisering og mer effektiv organisering. Regjeringen foreslår å videreføre satsingen på digitale domstoler med 40 mill. kr. I tillegg foreslår regjeringen 13 mill. kr til teknisk utstyr i domstolene for å sikre mer effektiv og stabil drift.

I budsjettavtalen med Kristelig Folkeparti ble domstolene styrket med ytterligere 10 mill. kr for å redusere saksbehandlingstiden. I tillegg foreslår regjeringen også 8 mill. kr til å utrede det i Borgarting lagmannsrett, som har slitt med særlig lang saksbehandlingstid.

Soningskapasiteten i dag er tilfredsstillende. Regjeringen har styrket kapasiteten, og soningskøene vi så i 2013, er så godt som avvirket. Likevel er det behov for omstrukturering av kriminalomsorgen for å tilpasse strukturen til framtidens behov. Økt bruk av straffegjennomføring med elektronisk kontroll har bidratt til å redusere behovet for fengselsplasser med lavere sikkerhetsnivå, men det er ikke tatt grep for å tilpasse kapasiteten etter behovet. Ressursene i kriminalomsorgen må brukes mest mulig effektivt, og det er derfor nødvendig å legge ned reell overkapasitet av plasser med lavere sikkerhetsnivå, tilsvarende ca. 250 plasser.

Den største investeringen i 2019 er videre utbygging og etablering av nytt fengsel i Agder. I 2019 settes det av 308 mill. kr til formålet. I tillegg vil jeg vise til budsjettavtalen med Kristelig Folkeparti, hvor det er satt av 10 mill. kr til å styrke bemanning og innhold i kriminalomsorgen.

Det stilles store krav til justissektoren, og det er fortsatt udekkede behov innenfor både politiet, kriminalomsorgen, domstolene og beredskapen generelt, men

regjeringen har i samarbeid med Kristelig Folkeparti laget et godt budsjett for justissektoren for 2019.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lene Vågslid (A) [10:43:23]: Det ligg an til at politidistrikta i Noreg må ha med seg eit meirforbruk på om lag 200 mill. kr inn i 2019. Samtidig er det klart at med det budsjettet som får fleirtal i dag, ligg det an til ytterlegare kutt for politidistrikta. Fleire politidistrikt varslar om nedbemanning, og i det same budsjettåret meiner justisministeren og regjeringspartia, saman med Kristelig Folkeparti, at politidistrikta skal hente ut 51 mill. kr i det dei kallar gevinstrealisering, som følgje av politireforma.

Kvar og korleis skal politidistrikta hente desse midlane?

Statsråd Tor Mikkjel Wara [10:44:06]: Vi må se på politiets bevilgninger over tid. Til sammen har politiet i løpet av perioden denne regjeringen har sittet, fått 4,3 mrd. kr i ekstra bevilgninger, hvorav 3,1 mrd. kr er driftsbudsjettet. Også i dette budsjettet bevilges en ytterligere økning til å ansette flere politifolk, ca. 180. Det kommer i tillegg til at vi i løpet av bare det siste året har fått 300 flere ansatte i politissektoren. Selvfølgelig er også politiet – i likhet med de fleste andre – med på ABE-reformen, men det utgjør mindre enn det politiet har fått tilbake som følge av at ABE-reformen har gitt økt handlingsrom. Politiets netto handlingsevne har økt i løpet av disse årene.

Lene Vågslid (A) [10:45:00]: Eg merkar meg at eg som regel får svar som handlar om «over tid», men ein kan faktisk ikkje ete på lang sikt, ein må ete kvar dag. Det gjeld òg politidistrikta. Dei er i ein situasjon som er ganske kritisk, men som eg opplever at justisministeren i det heile ikkje anerkjenner. Tidlegare kunne kanskje Framstegspartiet ha kalla seg eit lov-og-orden-parti, men eg meiner at ein har totalt abdisert når det gjeld det spørsmålet. Tidlegare meinte Framstegspartiet at ein var på ofra si side, og no ser me at offer for kriminalitet står i lange køar. Personar som melder f.eks. valdtekt til politiet, ventar no i fleire år på ei eventuell avklaring.

Kvifor sørgjer ikkje justisministeren for at politidistrikta, altså ikkje Politidirektoratet eller andre, blir sette i stand til faktisk å få ned dei køane som ofra står i, og til å styrkje etterforskningskapasiteten skikkeleg, slik ein kunne gjort i forslaget til budsjett i dag?

Statsråd Tor Mikkjel Wara [10:45:59]: Jeg tror det kan være nyttig å bryte ned noen myter om hvor politistillinger havner. I løpet av det siste året, fra utgangen av 2017 til i dag, hvor det har kommet 300 nye stillinger

til politiet, har 250 av dem kommet til politidistriktene. At noen ikke har havnet i politidistriktene, betyr ikke at de har havnet i direktoratet. Vi har også noe som heter PST, Kripos og Utrykningspolitiet. Det er en myte at alle stillingene havner i direktoratet.

Det er uansett slik – og dette tror jeg det er veldig viktig å huske på – at all jobb gjøres over tid. Vi er midt i en politireform, og da mener jeg midt i. Jeg skjønner at for Stortinget, som vedtok politireformen i 2015, virker det som en stund siden, men politidistriktene har gjennomført reformen i år. Det betyr at vi må la den få litt tid til å virke. Til tross for dette er oppklaringsprosenten høyere enn da Arbeiderpartiet satt med justisministeren, og restansen har gått ned i forhold til da Arbeiderpartiet satt med justisministeren.

Lene Vågslid (A) [10:47:00]: Det hjelper jo veldig lite for dei som har vore offer for valdtekt eller andre typar kriminalitet, korleis historia måtte sjå ut. Realiteten for dei er akkurat den same. Eg merkar meg at representanten Frølich og andre peikar på at det er nesten ingen forskjell mellom regjeringas budsjett og forslaga til Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet – kanskje 2 pst. i forskjell på kva me føreslår her i dag. Viss det er snakk om så lite pengar med så stor betydning for offer for kriminalitet og for dei som skal drive grunnberedskapen i landet – kvifor går ein då ikkje berre med på å støtte dei forslaga me har lagt fram i dag, om auka løyvingar til politidistrikta for eit reelt etterforskningsløft?

Statsråd Tor Mikkel Wara [10:47:41]: Jeg registrerer at Arbeiderpartiets opposisjonspolitikkk består av å legge på 2 pst. av det regjeringen til enhver tid måtte foreslå, helt uavhengig av det som er behovet.

Noe som er viktig å ha med seg, er at kriminalitetsbildet har endret seg ganske mye. Når det gjelder en god del kriminalitet, er det helt riktig, som enkelte påpeker, at kriminaliteten går ned. Men vi har hatt en eksplosiv vekst innenfor noen områder, særlig knyttet til seksuallovbrudd og overgrep mot barn. De områdene er også de områdene hvor man har fått køer – ikke fordi det ikke har vært prioritert, ikke fordi de områdene har mistet ressurser, men fordi politireformen så langt faktisk virker. Vi avdekker vesentlig mer kriminalitet enn tidligere. Det at man avdekker noe, gjør også at flere tør å stå fram. Men noen av disse sakene kan være veldig krevende. I ett politidistrikt har man mer enn 700 fornærmede, og det legger beslag på en del kapasitet, noe som jeg håper skal bedre seg etter hvert.

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:48:55]: Politiet i Oslo har sagt at de har et sterkt behov for større etterforskningskapasitet på gjengkriminalitet. I Nordlys 14. desember pekte statsadvokaten på strukturendringene i

Troms politidistrikt og sa der at «reformen har svekket etterforskningskvaliteten». Lokallagslederen for Norges Politilederlag i Møre og Romsdal uttalte nylig:

«Når det gjelder etterforskningsarbeidet har nærpolitireformen ført til en forverring.»

Mangelen på etterforskere synes å være et gjennomgående problem i Politi-Norge. Saker hoper seg opp selv for alvorlig kriminalitet som voldtekt. Dette er etter Senterpartiets syn i ferd med å utvikle seg til et alvorlig rettsikkerhetsproblem.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at det er tilstrekkelig etterforskningskapasitet i politidistriktene etter politireformen og med budsjettet for 2019?

Statsråd Tor Mikkel Wara [10:49:54]: La meg minne om at vi er i politireformens gjennomføringsfase nå. Politireformen gjennomføres i år. De fleste strukturtiltakene kom på plass for bare noen måneder siden. Det betyr at det er altfor tidlig å felle dom over politireformen.

Jeg kan så langt for min del si at jeg er helt sikker på at vi hadde ligget bedre an dersom vi hadde gjennomført reformen tidligere. Dette er svaret på nettopp den nye typen kriminalitet som krever et annet fokus og en annen ekspertise, særlig knyttet til seksuallovbrudd, knyttet til en del internasjonal arbeidslivskriminalitet, knyttet til overgrep på nett, der vi må ha politifolk som behersker nettkriminalitet på en annen måte enn det man kunne tidligere.

Jeg skulle også ønske at vi kunne få 1970-tallet tilbake, da alt var bedre, stillere, fredeligere og roligere, men det går dessverre ikke. Samfunnet har endret seg, kriminaliteten har endret seg, og da må også politiet endre seg.

Petter Eide (SV) [10:51:06]: Jeg skal fortsette der den forrige replikanten slapp.

I Norge varsles det, ifølge en kronikk i Klassekampen i dag, ca. 20 000 voldtekter i året, 2 000 av dem blir anmeldt. Av dette omfanget voldtekter får ca. 0,6 pst. en fellende dom. Politiet rapporterer også at det er svikten de etterforskningskapasitet på voldtekt. Tilsvarende store tall er det også for familievold. SV har foreslått dedikert øremerkede ressurser til etterforskning av voldtekt og familievold. Vi har også invitert justisministeren til å drøfte spesielle styringsmekanismer for at politiet skal sikre den etterforskningen – på tilsvarende måte som man benytter når det gjelder Politiets utlendingsenhet.

Hva er justisministerens korte svar på hvorfor han ikke vil øremerke og styre politiet mer mot etterforskning av disse forholdene?

Statsråd Tor Mikkel Wara [10:52:10]: Er det én ting jeg har opplevd etter å ha besøkt politidistriktene, er

det at situasjonen varierer fra politidistrikt til politidistrikt, og over tid innenfor samme år, fordi man kan få store saker som legger beslag på stor kapasitet. Det klas-siske eksemplet er der to overgrepsmenn står for 700 fornærmede. Da kan det en periode være behov for å omorganisere ressurser til den type kriminalitet man står overfor. Derfor er jeg litt tilbakeholden med å øremerke for mye, for vi må la politimesterne få handlingsrom til å håndtere kriminaliteten, som endrer seg over tid. Og det er uansett slik – jeg tror jeg er enig i det – at voldtekt og seksuallovbrudd, som har økt eksplosivt de siste årene, er noe vi må fokusere mye mer på, og det må brukes ressurser på det. Derfor kommer det også en egen handlingsplan mot voldtekt i løpet av våren 2019. Vi har også en egen opptrappingsplan mot vold og overgrep – som representanten sikkert kjenner til – som gjennomføres nå i disse dager.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:53:30]: Jeg vil vise til de rammeuavhengige vedtakene, altså forslag til vedtak XV, som går ut på å forbedre voldsoffererstatninger i gjenopptakelsessaker. Det vises spesielt til et representantforslag som omtaler Kristin-saken. Det var en sak vi behandlet tidligere i vår, og Stortinget vedtok at en i forbindelse med oppfølging av NOU 2016: 9 sikrer at «voldsoffererstatningsordningen omfatter voldsofre fra eldre saker og gjenopptakelsessaker».

I statsbudsjettet omtaler departementet det som at det er ett av mange viktige temaer som departementet arbeider med, men at arbeidet er tidkrevende. Dette er et veldig viktig felt, spesielt for de voldsofrene som opplever at de venter lenge på erstatning. Jeg ønsker å utfordre statsråden på om oppfølgingen av den NOU-en er noe departementet prioriterer høyt, om de snart kan komme med den saken til Stortinget, eller om det er nødvendig for Stortinget å fatte nytt vedtak.

Statsråd Tor Mikkel Wara [10:54:36]: Vi vil komme til Stortinget med denne vurderingen. Det er to utfordringer knyttet til voldsofre. Det ene er regelendringene som representanten etterlyser, og som jeg tror det er all mulig grunn til å se på. Det andre er kapasitetsspørsmålet.

Akkurat nå har vi en situasjon med en kapasitetsutfordring på voldsofferkontoret. Saksbehandlingstiden er for lang, og vi har bedt om at man skal øremerke midler til fem–seks jurister for å prøve å få tatt unna den restansen. Det er på mange måter prioritert én nå. Når vi bare får gjort det, skal vi samtidig selvfølgelig se på det anmodningsvedtaket som Stortinget har kommet med, og regelendringene. Det er litt komplisert fordi vi i utgangspunktet fortsatt ønsker å følge prinsippet om at det er den som har forvoldt skade, som skal stå ansvarlig for erstatningen, og at statens ansvar kommer inn når

det ikke fungerer. Det er litt komplisert, men vi ønsker å følge det opp, og vi kommer tilbake til dette.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Maria Aasen-Svensrud (A) [10:55:53]: Arbeiderpartiet ønsker trygge samfunn – der du og jeg kan leve et fritt liv, og der fellesskapet er sterkt nok til å stille opp for dem som trenger det mest. Da er det mange brikker som må falle på plass, og justisfeltet spiller selvfølgelig en viktig rolle. Det er f.eks. avgjørende og betegnede for vårt samfunn hvilken måte vi behandler våre straffedømte på.

Vi vet at ingenting vokser på steingrunn. Heller ikke kriminalitet vokser til av seg selv. I mitt møte med folk som sitter i fengsel, ser jeg en sti av spor som har gjort at nettopp han eller hun falt utenfor. Men bryter man loven, må samfunnet reagere. Vi kan ikke akseptere kriminalitet. Så er det gjennom grundig og langsiktig arbeid, gjennom rehabilitering utført av fagfolk, at vi hindrer nye kriminelle handlinger. Vi er heldige i dette landet, for vi har nettopp disse fagfolkene, vi har verdens beste kriminalomsorg – verden ser faktisk til oss. Siste eksempel kom denne fredagen, da Netflix' serie om fengsler rundt i verden viet en hel episode til Halden fengsel og det gode arbeidet som utføres der. Dette kan vi være stolte av.

Men istedenfor å heie på denne kulturen, istedenfor å styrke kriminalomsorgen, velger denne regjeringen å bygge den ned. De besøker fengslene, og de skryter av hvordan det arbeides, for så å gå på kontoret og legge de samme fengslene ned.

Arbeiderpartiet ønsker et mangfold av fengsler slik at dyktige fagfolk kan rehabiliterer og arbeide med innsatte i miljøer som er lagt til rette for nettopp dette. De åpne fengslene er rehabiliteringsmaskiner. I disse fengslene leverer de gode naboer til oss hver dag.

Når nå høyreregjeringen i sin iver etter å spare penger på velferd og tjenestetilbud likevel legger ned disse fengslene med en unnskyldning om at de innsatte kan sone med fotlenke, at fengslene står tomme, og at køene er blitt så lave, er ikke dette riktig. Det er ikke slik at fordi Høyre og Fremskrittspartiet er i regjering, har befolkningen nå sluttet å begå kriminelle handlinger. Det er slik at køene er flyttet fra fengslene over til politi, påtale og domstoler. Det er slik at vanlige folk nå står i Fremskrittsparti-køer og venter på å få opp sin sak – mens røverne får strafferabatt.

Det er heller ikke sant at alle som soner ved disse nedleggingsstruede fengslene, kan sone med fotlenke, og det er ikke slik at alle disse fengslene er veldig uøkonomske. Det dyreste ved dette budsjettforslaget er at folk ender opp med å være like kriminelle når de går ut av fengslet som det de var da de kom inn. Og det er slik at

ostehøvelkuttene til høyreregjeringen går ut over første-linjen i fengslene – om representantene for regjeringen liker det eller ikke.

Jeg tillater meg å spørre om statsråden kan argumentere for hvorfor han ønsker å legge ned Bruvoll fengsel, som nylig er oppgradert for om lag 17 mill. kr. Hvor tenker han at over 50 pst. av dem som soner ved Hof fengsel, skal gjøre av seg når de ikke kan sone med lenke? Og hva tenker han om at omtrent hele Skotselv har skrevet under på at de vil beholde Hassel fengsel – med Høyre-ordføreren i spissen. Hvordan tenker han at kvinnene ved Osterøy fengsel og Sandefjord fengsel skal kunne ha kontakt med sine familier og sine lokalmiljø når høyreregjeringen nå vil sende dem over fylkesgrense etter fylkesgrense for å sone sin dom?

Jeg lurer på om Høyre med sine samarbeidspartier har tenkt ut hvordan de 175 som nå mister jobben, skal kunne møte julen med et håp om at de også utover i det nye året kan bidra i kriminalomsorgen selv om arbeidsplassen er lagt ned. Har disse partiene sørget for at det er driftsmidler nok til å ivareta en anstendig omstilling for de ansatte?

Og jeg undrer meg over hvordan Kristelig Folkeparti, med et bankende hjerte for mennesker og familier, kan akseptere forslag som nå vil amerikanisere norsk kriminalomsorg, som går vekk fra rehabilitering og over i oppbevaring.

Arbeiderpartiet etterlyser en verdidebatt om hvilken type kriminalomsorg vi vil ha i Norge framover – slik at vi fortsatt kan si at vi er et samfunn der fellesskapet er sterkt, der menneskene lever trygge og frie liv, og der vi behandler våre straffedømte slik at enkeltmennesker, familier og naboer kan leve gode liv.

Frida Melvær (H) [11:01:15]: Arven etter den raud-grøne regjeringa har vore krevjande òg i kriminalomsorga. Etter åtte år der dei raud-grøne partia ikkje evna å ta tak, vart resultatet forfall av fengselsbygg – så gale at avdelingar måtte stengjast ned. Fleire avdelingar var rett og slett helsefearlege for både tilsette og innsette. Vedlikehald vart prioritert vekk for å kunne ha høgt belegg slik at soningskøane skulle gå ned.

Køane for domfelte talde 1 200 i 2013. Kapasitetsutnyttinga var 97 pst. i fengsel med høg sikkerheit og 95 pst. i opne fengsel, og det var berre eit gjennomsnitt. I fleire regionar var belegget endå høgare. I tillegg pynta den raud-grøne regjeringa på køane ved å late innsette gå fri før dommen var sona ferdig. Som om ikkje det var nok, var aktivitetsnivået i fengsla berre 77 pst. i 2013. I dag er det 81 pst.

Det skal likevel seiast at den raud-grøne regjeringa, om ikkje anna, greidde å levere ein behovsanalyse og ein kapasitetsplan for nye fengselsplassar før dei gjekk av,

med klar beskjed til ny regjering om å følgje opp. Dei lét med andre ord – som ofte elles – oppvasken stå.

Mykje har vorte gjort sidan 2013, men ikkje utan protestar frå opposisjonen. Når vi har gjort nødvendige tiltak, som f.eks. å leige soningsplassar i Nederland, har kritikken vore øyredøyvande. Å skape rom for å ta tak i vedlikehaldsutfordringane ved å ta ned belegget her heime var ikkje populært. Ein kan spørje seg korleis ein skulle greie å rehabiliterare fengsla våre med eit belegg på nesten 100 pst. Avtala med Nederland gav moglegheiter til å stengje enkelte avdelingar i ein periode for å pusse opp.

Mens ein har gjort vedlikehald for 950 mill. kr, har dei innsette fått sone heile dommen og har ikkje sloppe ut i samfunnet før tida, slik den raud-grøne løysinga var. Ein har utført tiltak ved både Ila, Ullersmo, Bergen, Trondheim og Eidsberg. No er nye Agder fengsel under oppføring. I tillegg vert Arendal fengsel, avdeling Evje, gjort om til eit nytt, moderne fengsel for kvinner.

Det er framleis store vedlikehaldsetterslep, men i dag er situasjonen likevel ein heilt annan. Avtala med Nederland er avvikla, soningskøane er vekk, og belegget i fengsla er på 88 pst. Ved dei opne fengsla er belegget berre 86 pst.

Dette gjev no rom for å avvikle mindre føremålstenlege opne fengsel. Dei seks aktuelle fengsla har ein føreslått å leggje ned etter faglege råd frå Kriminalomsorgsdirektoratet, som har gjort vurderingar av innhald, driftskostnader, byggmessige forhold og prognosar for kvar i landet det er størst overskot på opne soningsplassar.

Eg har stor forståing og respekt for at det kjem reaksjonar knytte til desse nedleggingane. Tilsette er glade i arbeidsplassen sin og gjer ein uvurderleg jobb for å gje dei innsette moglegheiter til å kome tilbake til nærmiljøa sine etter endt soning som betre samfunnsborgarar.

Samtidig er det vår plikt også å ta dei vanskelege avgjerdene. Å halde fram med å drifte 250 tomme soningsplassar vil koste 40 mill. kr. Store rehabiliteringskostnader ved desse fengsla kjem i tillegg. Eg vil også framheve at sjølv om vi no avviklar dei føreslåtte fengsla, er det teke høgd for ei framtidig kapasitetsutnytting på 90 pst., i tråd med målsetjinga.

Kriminalomsorga har hatt ein budsjettauke på 1 mrd. kr og har fått auka budsjettramma si kvart einaste år sidan den blå regjeringa tok over. Det er naturleg å auke innsatsen når soningskøane er lange, men det bør også vere like naturleg å redusere kostnadene når køane er avvikla, og vi har eit stort kapasitetsoverskot i fengsla. Dette gjev større handlingsrom til å satse meir på innhaldet i soninga.

Alt var ikkje betre før, men det er heilt klart at det framleis er mykje å ta tak i. Vi er langt frå i mål, men vi

har starta ein prosess som på sikt vil styrkje kriminalomsorga og gjere ho endå betre.

Jan Böhler (A) [11:06:17]: Et spørsmål som jeg mener vi har viet for lite oppmerksomhet i justispolitikken, er tryggheten for sivilbefolkningen vår i det nye trusselbildet vi har i verden. Vi vet at sivile nå i mye større grad er ansett som angrepsmål for å skape panikk i en stat for å lamme en regjering. Det gjelder både for terrororganisasjoner og for stater som bruker terror som krigsmetode og planlegger for det. Det gjelder også for store, mulige ulykker, f.eks. kjernekraftulykker i naboland, eller ulykker med atomdrevne ubåter osv. Jeg mener vi har fokusert for lite på beskyttelse av sivilbefolkningen.

Det ble sendt ut en brosjyre fra DSB til alle landets innbyggere – den gikk vel ut for 14 dager siden eller mer, litt varierende fra fylke til fylke. Det er en veldig god brosjyre hvor vi gjøres oppmerksom på hvordan vi skal ha beredskap i hjemmene våre. Det er mange ting som kan se vanskelig ut hvis man bor i en blokkleilighet. For eksempel skal vi ha en gass- eller parafinovn, mange vedkubber osv. Når det gjelder drikke, skal vi ha tre ganger 3 liter – altså for tre dager – 9 liter drikke per person. Vi skal ha matlager og jodtabletter – det virker ganske greit. Det er en stor og fornuftig liste som gjør oss obs på beredskap.

Den listen og den brosjyren forteller oss samtidig at myndighetene anser at slike ting kan skje, at vi må være forberedt på det. Da kommer det store spørsmålet: Hva gjør det offentlige med det, og hva gjør vi her på Stortinget med det? Da er vår forpliktelse, i henhold til sivilbeskyttelsesloven som ble fornyet i 2010, at befolkningen skal ha adgang til tilfluktsrom.

Da DSB – Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap – gjennomgikk situasjonen når det gjelder tilfluktsrom i 2016, og leverte en konseptutredning til departementet, var den alarmerende. Det står at nesten ingen av dem som har ansvar for mesteparten av de private tilfluktsrommene, vet om at de har det ansvaret, og de aner ikke hva tilfluktsrommene skal være utstyrt med. Det står at det ikke finnes noen beredskapsstyrke til å åpne tilfluktsrommene, sette dem i gang, osv. Det er ikke gjort noen oppgradering. Det finnes en sjekkliste – en kontrollrapport for hvordan tilfluktsrommene i landet skal se ut. Det skal være krigsventilasjon mot de nye trusselene som gasser, virus, radioaktivitet, osv. Det skal være nødaggater. Det skal være bestemte typer sluser for å stenge dette ute. Det skal være lagre med vann og mat osv. Det er en stor sjekkliste som det knapt nok finnes et eneste tilfluktsrom i landet som innfrir, så vidt jeg vet. En kan bare kikke ned i kjelleren på Stortinget her og se på Stortingets tilfluktsrom. Hvis man går ned i treningsrommet, ser man en svær jerndør som er som i tilfluktsrommene i borettslagene fra 1950- og 1960-tallet. Det er in-

gen oppgradert form for tilfluktsrom, heller ikke for landets øverste forsamling, i tilfelle den typen hendelser i Oslo sentrum. Vi bruker nok av penger på Stortinget når det gjelder sikkerhet på andre formål, men dette har vært veldig nedvurdert, etter min mening.

Det finnes en ordning med frikjøpsmidler, og det er til og med avsatt penger til det. Fra 1998 var det ikke plikt til å bygge tilfluktsrom ved alle nye bygg og anlegg, så det er avsatt 130 mill. kr som står ubrukt, til oppgradering av tilfluktsrommene våre. Det er egentlig et mysterium at vi ikke har satt i gang fra regjeringens, departementenes og Stortingets side for å sørge for at disse midlene blir brukt, og at det blir iverksatt tiltak. Det er først og fremst private som har ansvar for dette, og det er ikke de store utgiftene å ha disse tilsynene og pålegge de private hva som skal gjøres. Så er det noen utgifter til de offentlige tilfluktsrommene, men det finnes altså 130 ubrukte millioner. Jeg er usikker på om det er et system for å kreve inn de frikjøpsmidlene, som skulle vært krevd inn siden 1998, hver gang det er nye bygg som bygges, og det ikke bygges tilfluktsrom der.

Flertallet i justiskomiteen har fremmet et forslag som vi skal behandle i dag, hvor vi ber regjeringen i løpet av 2019 legge fram en plan for hvordan man skal sørge for å oppdatere tilfluktsrommene for sivilbefolkningen i tråd med det nye trusselbildet som er kommet, og følge opp konseptutredningen som DSB kom med allerede i 2016, og som det ennå ikke er gjort noe med. Det står ikke ett ord om det i budsjettet. Vi er skuffet over det, og vi håper at vi kan få flertall for forslaget vårt her i dag. Vi har også foreslått 30 mill. kr mer til DSB for å følge opp dette.

Guro Angell Gimse (H) [11:11:57]: I dette budsjettet fortsetter regjeringen å styrke arbeidet med ungdoms- og gjengkriminalitet i Oslo. Allerede i vår ble det gitt 30 mill. kr til en styrket innsats, og denne satsingen videreføres til neste år sammen med en styrking av konfliktrådene.

Oslo kan med den senere tids satsing skilte med hele 80 dedikerte forebyggere. Til sammenligning har en storby som Malmö bare 20 tilsvarende forebyggere. I tillegg satses det på et områdeløft, for vi vet at politiet alene greier ikke å bekjempe denne typen kriminalitet.

Gjengvirkosomhet er en type kriminalitet som det må jobbes med på både kort og lang sikt. På lang sikt er skoler, andre kommunale tiltak, frivillige og beboere i et område veldig viktig.

Da justiskomiteen var på besøk i Oslo politidistrikt for noen uker siden, sa lederen av geografisk driftsenhet Øst, John Roger Lund, at det aller viktigste tiltaket for å bekjempe gjengkriminaliteten i Oslo øst er faktisk at naboer begynner å snakke med hverandre over gjerdet. På

samme måte må politiet komme seg ut av bilene sine, og de må snakke med publikum og være aktivt oppsøkende. Det er det som skjer nå med de dedikerte forebyggerne som er på plass.

Arbeiderpartiet ønsker også å bidra til en styrking av dette området i sitt alternative budsjett. Det er bra. Men jeg er bekymret over den viljen som Arbeiderpartiet og opposisjonen utviser til å detaljstyre politiets innsats.

Vi husker i vårens debatt at Arbeiderpartiet gikk inn for et oppsiktsvekkende forslag. De foreslo at politiet i Oslo skulle detaljstyres fra denne talerstolen. De ønsket å fortelle politiet i Oslo hvor politiressursene skulle plasseres.

Politiet vet best hvor ressursene skal plasseres i distriktet og på tvers av ulike bydeler. Dette gjelder også hvordan politiet organiserer seg for å bekjempe kriminaliteten.

Jeg legger merke til at Arbeiderpartiet er kritisk til at org.krim-seksjonen i Oslo er lagt sammen med andre enheter. Jeg synes det er merkelig at de er kritiske til det. Det er nemlig utradering av skott mellom avdelinger som vil gjøre at man greier å bekjempe kriminalitet på en bedre måte. En org.krim-avdeling som jobber alene, gir ikke den beste løsningen, men en org.krim-avdeling som jobber sammen med etterretning, sammen med analyse og andre, uten denne silotenkningen som Arbeiderpartiet forsvarer, er faktisk løsningen.

Vi er opptatt av å styrke budsjettet til politiet, men uten at vi gjør nye grep og tilpasser oss det kriminalitetsbildet vi har fått, som stadig er i endring, vil pengene som vi bevilger, sile ut i ingenting.

Nå er det viktig at vi gir politiet handlingsrom til å finne de gode løsningene på egen hånd, og vi må ikke falle for fristelsen til å stå på talerstolen her og være bedrevitere.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Masud Gharahkhani (A) [11:15:59]: En av Stortingets viktigste oppgaver er å skape trygghet – at folk skal være trygge i hverdagen. I sommer kunne vi lese i min lokalavis, Drammens Tidende, at om en ringer politiets nødnummer 112 eller politiets ordinære 02800, er det langt fra sikkert at noen tar telefonen i den andre enden. Politiet forklarte at antall anrop som aldri kommer igjennom, skyldes for lav bemanning på den nye operasjonssentralen som ble flyttet fra Drammen til Tønsberg. Hva var Høyres svar til politiet? Organiser bedre.

Politidistriktene har for lite ressurser og handlingsrom. Konsekvensene ser vi daglig. De er underfinansiert. Tillitsvalgte sier også helt klart fra om at budsjettet er skrapet. Så hva kan politiet og innbyggerne forvente av regjeringen i 2019? At de tar folks trygghet på alvor? At

de lytter til politiet? Nei, politidistriktene er kraftig underfinansiert for 2019, og flere steder meldes det om nedbemanning – også i Buskerud, som er en del av Sør-Øst politidistrikt. At tiden da Høyre og Fremskrittspartiet var lov og orden-partier, virkelig er over, er helt korrekt sagt.

Over til kriminalomsorgen: Norsk kriminalomsorg må handle om tydelig straffereaksjon og at folk kommer tilbake som lovlidige borgere. Regjeringen legger ned mange åpne fengselsplasser og bruker soning med fotlenke som ren unnskyldning. De legger ned åpne fengselsplasser med gode resultater. Et av fengslene er Hassel, som ligger i Øvre Eiker kommune, på bygda i Skotselv. Der vokste jeg opp, altså ikke i fengslet, men på bygda i Skotselv. Fengslet ligger rett ved siden av skole og barnehage. I mange lokalsamfunn ville det kanskje vært problematisk, men ikke i Skotselv. Hassel har svært gode resultater, og det er det grunn til. De tilbyr arbeidstrening, og de innsatte kan ta fagbrev og jobbe for å komme tilbake til samfunnet som lovlidige borgere som kan stå på egne ben. Det er bra for de innsatte, som skal tilbake til et vanlig liv, men det er også bra for samfunnet.

Det gjør inntrykk når man møter den unge gjengangeren som sier at på Hassel er det annerledes, at man blir sett og får hjelp til utdanning og endelig skal få livet på rett spor. Det er det kriminalomsorgen handler om. Det gjør også inntrykk at hele lokalsamfunnet står sammen om å kjempe mot regjeringens nedleggelse. Men det er trist at lokale stortingsrepresentanter fra høyresiden i Buskerud ikke har klart å få gjennomslag i egen regjering, og at de heller ikke lytter til egen ordfører.

Arbeiderpartiet sier tydelig nei til å legge ned Hassel fengsel. Vi vil ikke bygge ned norsk kriminalomsorg. Vi ser de gode resultatene Hassel gir.

Anette Trettebergstuen (A) [11:18:55]: Det er litt merkelig å høre på innleggene til representantene fra regjeringspartiene her i dag. De snakker om situasjonen på en måte som viser at de lever i en slags parallell virkelighet, for avstanden er nemlig veldig stor mellom de beskrivelsene som gis av regjeringens innsats, og slik hverdagen ser ut for dem der ute, som jobber i politiet eller i kriminalomsorgen i hele landet.

Regjeringen bryter i praksis enigheten som ble inngått på Stortinget om politireformen. Den skulle gi mer lokal politikraft. Det har ikke skjedd. Det skulle ikke bli en sparereform, men det er det det har blitt. Politidistriktene er nå kraftig underfinansiert, og flere steder meldes det om store nedbemanninger, f.eks. i Hedmark, Innlandet, hvor jeg kommer fra. Det går på trygghetsfølelsen til folk løs, og det går på sikkerheten løs.

I dag er det også en veldig trist dag for mange rundt om i landet når regjeringspartiene vedtar å legge ned lønnsomme fengselsplasser, som det er behov for, f.eks.

Bruvoll fengsel i Hedmark, hvor jeg kommer fra. Det å legge ned åpne fengselsplasser og bruke soning med fotlenke som en ren unnskyldning for å gjøre det, vitner om en regjering som lukker øynene for tilbakemeldinger fra fengsler og fagfolk rundt om i hele landet. Jeg er glad for at Arbeiderpartiet i dag stemmer mot å legge ned Bruvoll. Grunnlaget for beslutningen som regjeringen har tatt, om at Bruvoll skal legges ned, er for svak.

Jeg tror det vi nå er i ferd med å se regjeringen gjøre, kommer til å føre til nye soningskøer, uønsket dublering og svekket sikkerhet for både innsatte og ansatte. At Bruvoll har gode resultater når det kommer til rehabilitering og tilbakeføring, og at det er grunn til å tro at flertallet av dem som i dag soner ved Bruvoll, ikke har noen mulighet til å overføres til soning med elektronisk kontroll, hopper regjeringens partiene bukk over. Det betyr at disse folkene må inn i lukket soning, noe som gir dårligere rehabilitering og dårligere mulighet for tilbakeføring. Ja, det budsjettet vi vedtar i dag, det drastiske grepet som foretas, er dårlig politikk for innsatte, for ansatte og for samfunnet for øvrig.

Arbeiderpartiet har lyttet. Vi har sett og vi har forstått budskapet fra kriminalomsorgen og de ansatte. Derfor går vi mot regjeringens kutt i sektoren, og vi går mot forslaget om å legge ned de åpne fengslene – Bruvoll inkludert. I stedet har vi et alternativt budsjett der vi styrker kriminalomsorgen og sånn sett sikrer at vi også i framtiden har straff som virker i Norge.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:22:02]: Beredskap og sikkerhet er grunnleggende viktig i folks liv, og jeg vil stole på at jeg kan føle meg trygg i Norge. Representantene fra Høyre skryter her av kampen mot organisert kriminalitet, men det kommer godt fram i innstillingen – og også i tidligere arbeid – at den rød-grønne regjeringen gjorde atskillig mer nettopp for å løfte kampen mot organisert kriminalitet og gjengkriminalitet. Likevel opplever jeg også at i diskusjonen rundt beredskap er det statistikk og skrytelister det fokuseres på, heller enn hvordan folk i samfunnet, fagfolk i politiet og på justisfeltet beskriver virkeligheten der ute.

Representant etter representant fra Høyre og Fremskrittspartiet skryter av økt satsing på politiet. Statsråden sa på radio senest i dag at det ikke blir nedskjæringer i politiet. Hadde vi bare fått like mange nye ansatte i hvert politidistrikt som i Politidirektoratet, hadde vi kunnet snakke. Men slik er det ikke.

Nyutdannede sliter med å få jobb. Nye utlysninger, som statsråden viser til, burde bugne av nyutdannede og ivrige politikandidater fra Politihøgskolen, men slik er det heller ikke. Det er noe som ikke henger sammen.

I kriminalomsorgen vet vi at kuttene kommer. Der har regjeringen foreslått å legge ned totalt 290 åpne

soningsplasser. At vi går fra køer til nedleggelse i kriminalomsorgen, gjør at det i seg selv er grunn til å stille spørsmålet: Rydder regjeringen egentlig opp i kriminelle miljøer, slik de påstår, eller flytter de bare køene?

Gjennomføringen av politireformen bidrar til at politiet fungerer som en propp i straffesakskjeden, og flere politidistrikt går med store budsjettunderskudd. Politiet sliter med kapasiteten, og et stort antall saker med kjent gjerningsperson blir henlagt. Gjør dette at beredskapen i Norge blir bedre? Når politiet jobber med omlegging, hjelper det heller ikke at domstolene og kriminalomsorgen opplever kutt. Færre kontorer der folk flest kan møte politiet i hele landet, gjør det hele enda verre.

Regjeringen Solberg leverer på sentralisering og nedbygging. Økt beredskap og et tryggere land er jeg derimot mer skeptisk til. Det er akkurat som om statsråden ikke tar inn over seg de enorme arealene beredskapen skal favne over. Handlingsrommet til de enkelte politidistriktene har blitt redusert med nesten 0,5 mrd. kr under denne regjeringen.

Vi skulle heller hatt Senterpartiet i regjering med justisministeren, slik at Gjorv-kommisjonen ble fulgt opp og samsnakkingen i politiet og beredskapen faktisk ble bedre.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:25:09]: I vår kjørte statsministeren og justisministeren sort bil opp til Stovner politistasjon og spiste rekesmørbrød. Etterpå snakket de med pressen og kunne fortelle at det har blitt tøffere på Stovner, og at regjeringen har hatt en stor satsing i Groruddalen, noe som overhodet ikke stemmer. Den borgerlige regjeringen har vært en bremsekloss hele veien og er det fortsatt. For 2019 øker de bevilgningen fra 40 mill. kr til 44 mill. kr. Til sammenligning bevilget den rød-grønne regjeringen i 2013 i underkant av 130 mill. kr til Groruddalssatsingen.

Representanten Angell Gimse snakket om at nærmiljøarbeid er viktig. Da er det pussig at satsingen er så kraftløs.

Mange barn og ungdom gjør ting de angrer på senere i livet. Vi som politikere kan hjelpe disse barna til å få mulighet til å leve et bedre liv. Det handler om å prioritere. Skolen er nøkkelen for ungdom som faller utenfor. For å få mindre barnefattigdom og kriminalitet må vi forhindre at elever dropper ut av skolen, og satse på flere ungdomstiltak gjennom Nav.

Vi har områder med levekårsutfordringer i byene våre. Mange av dem som vokser opp i disse områdene, har foreldre som ikke jobber. De vokser opp i fattige familier. Dette er familier som ikke alltid har råd til å sende barna på fotballtrening, kino eller ferie. Dette er aktiviteter mange av oss tar for gitt. Det er alvorlig at mange barn vokser opp i fattigdom, og at forebyggingen av ung-

domskriminaliteten i deler av byene våre ikke er god nok. For disse ungdommene resulterer dette i marginalisering, utenforskap og store sosiale forskjeller.

Det er helt åpenbart at den borgerlige regjeringen må satse på mer politi i gatene. Politiet må samtidig ha nok ressurser til også å satse på mer oppsøkende, forebyggende arbeid. Oslo er et politidistrikt med store ressursutfordringer. Oslo politiforening frykter konsekvensene av at politiet må nedbemanne med 130 stillinger i løpet av 2018 og 2019.

Regjeringen gir med lillefingeren samtidig som de fjerner politiresurser med hele hånden. Vi må kontinuerlig fokusere på bekjemping av gjengene i Oslo, og her har regjeringen sviktet totalt. Hadde vi vært i forkant, ville vi spart oss mye. Nå er vi der vi er. Derfor er vårt forslag om å styrke politidistriktene med 410 mill. kr så viktig. Disse midlene ville helt sikkert ha hjulpet ungdom til å ta de riktige valgene når de fristes til å gjøre det motsatte.

Tage Pettersen (H) [11:27:59]: Det er hevet over enhver tvil at det er behov for å bygge en ny politihøgskole. Det bekreftes av både nåværende og tidligere studenter og ansatte. Stortinget har ved flere anledninger blitt orientert om saken. Dagens skole på Majorstua er både nedslitt og uegnet til å utdanne et moderne politi, og behovet er utredet flere ganger de siste ti–tolv årene.

Politiet er et praktisk yrke, og følgelig må studentene ha praktisk opplæring i arrestasjonsteknikker, skytetrening og utrykningskjøring. Det må legges bedre til rette for integrering av de praktiske og de akademiske fagene, slik ledelsen ved Politihøgskolen har påpekt. Det er bred enighet om at det ikke er mulig å få til på Majorstua.

Dagens politihøgskole er svært kostbar å drifte fordi det er gamle bygg og skolen er lokalisert flere steder. Det er et stort potensial for drifts- og arealeffektivisering gjennom sammenslåing og optimalisering av samlet struktur for skolen nasjonalt. Dette er senest påpekt i en rapport Justis- og beredskapsdepartementet mottok fra Dovre Group Consulting i 2017.

Departementet bestilte denne rapporten for å få en analyse av justissektorens totale behov for nye bygg. Konklusjonen var at det er flere prekære behov enn det som er mulig å finansiere gjennom ordinære budsjetter.

For å unngå at en ny politihøgskole skyves enda lenger ut i tid, har regjeringspartiene i justiskomiteen derfor gått grundig inn i saken for å finne en løsning. Og løsningen finnes: at det åpnes for konkurransebygg. Dette er en vel kjent framgangsmåte i justissektoren, og den rød-grønne regjeringen skal ha ære for at Norge har fått flere nye politihus de siste ti årene, alle bygd som konkurransebygg. Grålum i Østfold, Ski i Akershus, Hamar og Asker og Bærum er eksempler på dette. Å åpne for

konkurransebygg er således en kontinuitet av en allerede eksisterende praksis.

For Politihøgskolen er vi kjent med at løsningen kan gi betydelige besparelser på driftsbudsjettet, i en tid der vi nettopp må sørge for at ressursene går ut til den spisse enden.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV kritiserer regjeringen for at det tar for lang tid å få på plass en ny politihøgskole. Nå som vi har foreslått en løsning, som er den samme som den rød-grønne regjeringen benyttet da de selv satt i posisjon, håper vi derfor at partiene kan slutte seg til den, slik at en ny politihøgskole kan komme raskere på plass.

Nina Sandberg (A) [11:30:44]: Målene for nærpoltireformen er et politi som er operativt, synlig og tilgjengelig, og som har kapasitet og kompetanse til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger og sikre innbyggernes frihet, står det i politiets strategi. Øst politidistrikt er langt unna de målene. Denne høsten har media vist at problemene tårner seg opp, med manglende etterforskning og alvorlige straffesaker liggende på vent. Riksadvokaten har kommet med uvanlig skarp kritikk. Forsvarere og bistandsadvokater har slått alarm. De fleste sakene, også vold og overgrep mot barn, har blitt liggende i ett, to og opptil tre år. Fornærmede venter i uvisshet. De føler seg ikke tatt på alvor og mister tilliten til politiet. Utryggheten går ut over hele familier. Jeg har selv blitt kontaktet av fortvilte kvinner som lever i frykt for seg selv og ungene, mens ingenting skjer. Dette er helt uholdbart.

Arbeiderpartiet har konfrontert regjeringen med underfinansieringen av polittireformen, og justisministeren hevder at politiet jobber bedre enn før, fordi gjennomsnittene viser at det har kommet flere ressurser siden 2013, og at saksbehandlingstiden går ned og oppklaringsprosenten opp. Men dette er en urovekkende avvisning av realitetene som ligger bak gjennomsnittene. Politijuristene har advart om at noen steder beordres det at de enkleste og mest bagatellmessige sakene skal avgjøres først, slik at restansetallene holdes nede og distriktet gir inntrykk av å ha kontroll. Dette innebærer at de mest alvorlige, arbeidskrevende og kompliserte sakene blir liggende uprioritert.

Øst politidistrikt er et slikt sted. Der mangler man patruljer og etterforskere. Juristene får ikke tatt ut tiltale i de tyngre sakene. Rettssikkerheten og tryggheten svekkes.

I de mest folkerike politidistriktene har det ikke kommet flere politi nær folk, og jeg er enig med Riksadvokaten i at straffesaksbehandlingen hos politiet er i en slik situasjon hvor alle må bidra sammen for å gjøre situasjonen bedre. Regjeringens forslag til statsbudsjett er en reell nedbemanning av politiet. Arbeiderpartiet ser

problemene og gjør noe med dem. Vi legger inn 340 mill. kr til politidistriktene for å styrke deres frie handlingsrom, bemanningen og driften.

Geir Inge Lien (Sp) [11:33:36]: Dei siste åra har brann- og redningsetaten stadig vorte pålagt meir ansvar. Både fulltids- og deltidstilsette i brann- og redningstenesta må i større grad gjere oppgåver som høyrer til både politi og helse. Eg er difor glad for at eit fleirtal i justiskomiteen gjer framlegg om å få på plass ei ny stortingsmelding som kan ta føre seg m.a. dette temaet. Det er på høg tid med ei melding som kan sjå overordna på dei endringane som er gjorde, og vurdere korleis brann- og redningstenesta skal sjå ut i framtida.

Når brann- og redningstenesta må gjere oppgåver som høyrer til andre etatar, vert kostnadene skubba over frå helseføretaka og staten og over til kommunane. På toppen av dette kjem høge kostnader til kjøp av naudnetterminalar og bruk av naudnettet. I tillegg kjem det no høge investeringskostnader ved 110-sentralane.

Naudnettabonnement er generelt sett for dyrt. I tillegg slår kostnadene urimeleg høgt ut for nokre kommunar. Ein stasjon som er døgnbemanna, kan i større grad dele på terminalane på huset, mens deltidsmannskap må ha med seg terminalane heim for å vere tilgjengeleg om det skulle skje noko. Det kan bety store forskjellar mellom kommunane når det gjeld kostnader til innkjøp av terminalar, i tillegg til kostnadene for abonnementstenesta.

I mitt fylke, Møre og Romsdal, varierer kostnadene for naudnettabonnementet frå 13 kr per innbyggjar for dei billigaste kommunane til 158 kr for dei dyraste kommunane. Det er enorme forskjellar, og det er ingen gode grunnar til at det skal vere sånn. Det trengst ein ny fordelingsnøkkel.

Det er eit faresignal når brann- og redningsetatane rundt omkring i landet begynner å kvitte seg med naudnetterminalar for å få ned kostnadene. Dette fører ikkje til betre beredskap. Det er brukt enormt mykje pengar på naudnettutbygginga frå statleg hald, og no må me sørgje for å få best mogleg effekt ut av naudnettet, slik at desse investeringane kan forsvarast.

Dagens fordelingsnøkkel går ut over beredskapen. Ein ny fordelingsnøkkel må sjå om det er mogleg å få innført statleg medfinansiering, i tillegg til ei meir rettferdig kostnadsfordeling mellom dei forskjellige kommunane.

Petter Eide (SV) [11:36:44]: Alle i denne salen er enige om at justisbudsjettet skal styres i retning av de samfunnsendringene vi står overfor, og selvfølgelig også de endringene i kriminalitetsbildet som vi står overfor. Jeg tror alle sammen – også justisministeren – i dag har tatt opp at tradisjonell kriminalitet knyttet til vinning, narkotika og vold i det offentlige rom går kraf-

tig ned i alle grupper, også i innvandrergupper. Det er heller ikke gjengkriminalitet som er det store problemet i Norge. Det er alvorlig, men det er definitivt ikke det som er det mest alvorlige.

Det aller mest alvorlige, og som vi er nødt til å fokusere mest på, handler om den dramatiske økningen i anmeldelser av voldtekt og vold i nære relasjoner. Vi snakker om 20 000 som blir voldtatt i Norge i året. Det er nesten tilsvarende tall når det gjelder vold i nære relasjoner. Det første halvåret i år var det 400 anmeldelser av voldtekt av barn under 14 år. Da kan dere bare tenke dere hvilke mørketall som ligger bak dette. Det er ingenting annet som bør kreve mer av vår oppmerksomhet og vår vilje til omstilling.

Politiet varsler at det er en tsunami av anmeldelser på disse områdene, som de ikke greier å henge med på. Åtte av ti voldtektssaker blir henlagt, og sju av ti saker om anmeldelser av familievold blir også henlagt. Politiet sier at mange av disse sakene skal henlegges på grunn av bevisets stilling, men mange blir henlagt rett og slett fordi politiet mangler kapasitet til å håndtere dette. Norge har fått kritikk også fra FNs menneskerettskomité på nettopp dette punktet.

Det dannes et mønster i dette. Denne regjeringen har tidligere sagt nei til en samtykkelov for voldtekt og har nå også begynt å lefle med abortloven. Det dannes et mønster av at denne regjeringen rett og slett ikke tar kvinnelige ofre nok på alvor. Det er noe regjeringen er nødt til å gjøre noe med.

Jeg forstår rett og slett ikke denne motstanden mot og manglende viljen til å detaljstyre politiet. Når vi ser et alvorlig samfunnsproblem, hvorfor vil de ikke gå inn og styre? Neste taler skal få lov til å svare på dette spørsmålet: Hvorfor vil hun ikke gå inn og styre når vi ser et tydelig problem?

Det betyr ikke at vi i detalj skal fortelle hva politiet skal gjøre, men vi skal gå inn og putte ressurser inn der det er nødvendig, og vi skal ha like stor vilje til å styre dette området som justisministeren har når det gjelder å styre dette med å kaste ut innvandrere som har fått avslag på asylsøknaden sin. Der er justisministeren villig til å detaljstyre – hvorfor vil han ikke detaljstyre på områdene voldtekt og familievold?

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Guro Angell Gimse (H) [11:39:59]: Det er veldig gledelig at en samlet justiskomite ønsker å bygge videre på modellen til treningssenteret for politiet som er etablert på Værnes i Trøndelag. Her har Trøndelag politidistrikt, med velvilje fra Forsvaret og bistand fra Stjørdal kommune, satt seg i førersetet og laget og utviklet

en modell som har blitt lagt merke til nasjonalt, og som har skapt interesse i flere politidistrikt.

Det vil bli etablert et treningscenter på Taraldrud, men i tillegg er det svært viktig å trene lokalt. Kravene som settes til politikorps, blir høyere og høyere, og i Trøndelag politidistrikt har man ikke hatt faste treningsfasiliteter. Det gjelder også andre politidistrikt. Så dette senteret legger til rette for samtrening og kompetansebygging mellom nød- og beredskapsetatene. Det har også vært en mangel.

Treningscenteret på Værnes ble mulig på grunn av ildsjeler i politiet. Politiets Fellesforbund ga nylig hovedinstruktør i Trøndelag politidistrikt, Frode Tystad, tittelen årets medarbeider for det arbeidet han har gjort for senteret.

Trøndelag politidistrikts initiativ er imponerende. Her har de gitt ansatte med engasjement plass. I tillegg har de opprettet egen treningsving som bidrar til å trene 600 politifolk i Trøndelag. Det at politiet og Forsvaret har slike flotte treningsfasiliteter tett ved hverandre, gir gode synergieffekter, og de kan nå utnytte hverandres infrastruktur ved behov. Dette gode samarbeidet i Trøndelag mellom politiet og Forsvaret til daglig betyr at innbyggerne i regionen kan være trygge på at forutsetningene for et effektivt og godt samarbeid mellom de samme etatene også vil være det beste i krisesituasjoner.

En samlet justiskomiteé ber nå regjeringen om å utarbeide en nasjonal plan for å etablere regionale øvings- og beredskapscenter for samtrening og kompetansebygging mellom nød- og beredskapsetatene. Dette er god beredskapspolitikk.

Kjersti Toppe (Sp) [11:42:40]: Regjeringspartia foreslår i sitt forslag til statsbudsjett å leggja ned sju opne fengsel. Ulvsnesøy er eitt av desse. Senterpartiet har i det alternative forslaget sitt lagt inn midlar til å halda oppe alle desse fengsla. Det handlar om kva slags kriminalomsorg vi skal ha i Noreg – om ein skal leggja vekt på rehabilitering og god tilbakeføring til samfunnet, altså sjølv føremålet med straffegjennomføring: å motverka nye straffbare handlingar.

Alle dei andre føreslått nedlagde fengsla utanom Ulvsnesøy har vore gjennom ein KVVU-prosess, der ein har gått gjennom fengsla i heile regionen og lagt ein plan for framtida. Denne prosessen har nettopp starta i region vest. Men Kristeleg Folkeparti og regjeringspartia kunne ikkje venta til 2020, da KVVU-en for region vest vert lagd fram.

Avdeling Osterøy har det beste skuleresultatet i heile landet. I 2017 var det same talet der på sluttvurderingar som i heile Halden fengsel, med sine 250 innsette. Det er ikkje tilfeldig. Bergen fengsel avdeling Osterøy er det einaste tilbodet for kvinner på lågare sikkerheit i region

vest. Og kor vert desse av no? Jo, det som vert nemnt, er å overføra dei til Bergen fengsel avdeling D, men opprusting av den vil kosta mellom 40 mill. kr og 60 mill. kr – planar det tar lang tid å realisera.

Kvinner på Vestlandet må frå juni få ei strengare straffegjennomføring enn nødvendig, når Osterøy vert lagd ned. Dette er diskriminering. Kostnadene ved å halda oppe Ulvsnesøy er overdrivne. Å la Ulvsnesøy halda fram til KVVU-en er ferdig, slik at vi kan sjå heile kriminalomsorga på Vestlandet i ein samanheng, vil kosta småpen- gar. Dei innsette forsvinn ikkje, og heller ikkje dei tilsette.

Avdeling Osterøy har i dag lange ventelister til dagens drift. Ingen av dei som sonar der i dag, er aktuelle for soning med elektronisk kontroll. Regjeringa og Kristeleg Folkeparti har prioritert eit fengsel i ein region der det skal opnast nytt fengsel i 2020. Kristeleg Folkeparti er med på å leggja ned avdeling Osterøy før KVVU for Vestlandet er gjennomført. Det er feil avgjerd og bryt med vedtak i Stortinget.

Eg er ekstra skuffa over Kristeleg Folkeparti i dag – eg må få seia det. Kristeleg Folkeparti har stått saman med Senterpartiet og resten av opposisjonen i fleire omgangar for å hindra nedlegging av Ulvsnesøy. Det var partileiar Knut Arild Hareide som i februar i fjor sjølv fremja forslaget om å inkludera Osterøy i den pågåande KVVU-en. Det fekk fleirtal. At det er Kristeleg Folkeparti sjølv som i dag bikkar saka i motsett retning og bidreg til at Ulvsnesøy vert lagd ned, er svært skuffande – og veldig, veldig trist.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:46:01]: Jeg må si det er rimelig spesielt å sitte og lytte til debatten her i dag. Det er ikke grenser for selvskryt som kommer fra regjeringspartienes side. Det skjer mindre enn to uker etter at det var så vidt regjeringen unngikk å bli felt av mistillit på grunn av sin sviktende oppfølging av sikkerhet og beredskap og objektsikring.

Kristelig Folkeparti fremmet – og fikk flertall i den saken – den sterkeste kritikk som Stortinget kan uttrykke uten at en feller en regjering gjennom mistillit. En uttrykte at regjeringens innsats var svært alvorlig og sterkt kritikkverdigg. I den debatten sa representanten Leirstein fra Fremskrittspartiet at regjeringen skal ha god samvittighet for alt den har levert, og jeg merket meg at representantene fra regjeringspartiene følger opp i samme stil i denne debatten. Når en blir utfordret på hva som er virkeligheten i Norge i dag, trekker en fram presseklipp som er ti år gamle, for å slå tilbake.

Vi lever i 2018, og det er krise i politidistrikt etter politidistrikt, ting går i feil retning etter politireformen. I mitt eget politidistrikt, Øst politidistrikt, kom det fram tidligere i høst at det er over 7 000 straffesaker som står på vent. Det er en økning på over 50 pst. etter politirefor-

men. Antallet saker som er over et år gamle, er mer enn tredoblet, og det er ingen av de 150 anmeldte voldtekts-sakene som er fulgt opp innenfor fristen på 130 dager.

Jeg merket meg at statsministeren var hos Øst politi-distrikt og sa at de måtte skjerpe seg. Det er litt typisk fra dette flertallet. En skryter av egen innsats, og når det kommer problemer, skyver en problemene nedover i systemet. Ikke kommer folk gjennom på telefonen. Sakene hopper seg opp hos politiet. Sakene hopper seg opp hos domstolene – og hva gjør så regjeringen? Jo, en fremmer forslag om å legge ned fengsel. En må omtrent ha bakgrunn fra PR-bransjen for å kunne argumentere, som justisministeren, for at dette er en fornuftig politikk.

Vi er nødt til å snu utviklingen innenfor politiet. Vi er nødt til å prioritere mer midler til det lokale politiet for å ta tak i hverdagskriminalitet og sørge for at vi får tjenester nær folk, sørge for at det er trygghet i folks hverdag i hele Norge. Det gjør vi med vårt alternative budsjett. Vi prioriterer en halv milliard ekstra til det lokale politiet og styrket grensekontroll.

Peter Frølich (H) [11:49:14]: Jeg hører at det ropes om trange tider i Politi-Norge, og så henvises det til medieoppslag. Det går inn i et mønster. Man varsler i media, og så skal politikere kaste seg på og bruke begreper som krise osv.

Representanten Enger Mehl har gitt oss en god oppramsing her – skremmende overskrifter. Det høres jo ille ut, det høres kanskje også unikt ut for situasjonen. Så jeg googlet det. Jeg gikk inn på mobilen og søkte etter tidligere oppslag, og jeg har funnet noen overskrifter: Politileder slår ressursalarm. Politidistrikt frykter store kutt i antall politifolk. Politiets Fellesforbund varsler at politiet må kutte 500 stillinger det neste året. Spår politikrise. Frykter 430 årsverk i politiet kan bli kuttet. Politimesteren kan måtte kutte 140 årsverk. Politiets Fellesforbund frykter store kutt i antallet ansatte.

Det er ikke måte på hvor mange stillinger som er varslet kuttet. Når tror dere at disse oppslagene er fra? De er fra 2008, 2010, 2011, 2012, og to av dem er kommet etter 2013 – i en periode hvor politiet har gått fra 13 mrd. kr til opp under 22 mrd. kr i budsjett. Det er kommet 2 600 nye ansatte i politietatene i samme periode.

Det er ropt de siste tiårene om alle politifolkene og alle politistillingene som skal kuttes og kuttes og kuttes, mens fasiten er at det økes og økes og økes hvert eneste år. Hva sier det oss? Det sier oss at vi skal lytte til tilbakemeldingene som kommer, det kan være interessante poenger som påpekes i disse mediasakene, men vi trenger ikke som politikere å hoppe på hvert eneste narrativ, hver eneste mulighet til å kunne bruke krisebegrepet, til å slå alarm uten at det virkelig gjelder.

Jeg tror vi gjør lurt i å holde hodet litt kaldt. Jeg tror vi gjør lurt i å reservere krisebegrepet kun for de tilfellene hvor det virkelig gjelder. Det gjelder enten vi er i posisjon, i en fagforening eller i opposisjon.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:52:22]: Det er rett at bevilgningene øker, det er rett at bevilgningene øker mye – det pumpes inn penger, men etaten blir mer og mer frustrert over måten ledelsen gjennomføres på, og det gir dårlige resultater. En får lite igjen for pengene, og det bør representanten Frølich sette seg nærmere inn i.

Vi har vært gjennom objektsikringen – sterk kritikk for at det var for lite folk. Det var for lite folk til stede både fra politiet og fra Heimevernet. Det gjør ikke noe inntrykk på regjeringa. Derfor er det mange fagfolk som følger denne debatten i dag, mange folk som ønsker å få svar på om det folk erfarer i praksis i sine samfunn, er det samme som sies her i salen. Er det noen sjølerkjennelse fra de ansvarlige partiene bak nærpolitireformen – regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti? Fra regjeringspartiene er det ingen erkjennelse.

Folk erfarer nå konsekvensene av nærpolitireformen, som er et ord som i beste fall er tilslørende. Sentralisering var og er formålet, men det var ikke regjeringa mannfolk nok til å si. Det er en språkbruk som mangler ærlighet, og det er et kjempeproblem. Erfarne polititjenestefolk har sagt til meg at ved reformen skulle en totalrenovere huset samtidig som en skulle bo der. Og reformen skulle ikke koste mer, sjøl om kvaliteten skulle bli bedre. En trenger ikke være politidirektør for å forstå at dette ikke kom til å bli resultatet.

Da jeg spurte justisministeren om hvor risikovurderingen er, svarte han meg i et skriftlig svar datert 26. september 2018 at det ikke er noen risikovurdering. Det er ganske typisk. De fleste store reformer som blir gjennomført i dette huset, har ingen slik risikovurdering, sjøl om en snakker om kvalitetssikring her og kvalitetssikring der. Det er ganske symptomatisk, og det er ganske problematisk, vil jeg si.

Resultatet ser vi i dag: en brutal sentralisering, en nedbemanning som fortsetter ved at ledige stillinger ikke besettes. For Øst betyr det 50 stillinger. Så med en hilsen til representanten Frølich: Det er køer i etterforskningen, operasjonssentralene makter ikke å svare på politiets nødnummer. Men det viktigste er at de som er fagfolk, de som skal gjøre jobben, ikke er inspirert. Det bør komiteens medlem Frølich ta nærmere inn over seg.

Lene Vågslid (A) [11:55:21]: Det er godt med litt temperatur i denne debatten. Eg synest egentleg representanten Frølich burde bla litt i arkivet sjølv, eg, og sjå litt på ulike medieoppslag der både monster-omgrepet og det eine og det andre er brukt. Eg kjenner vel at den kritikken ikkje treffer veldig godt.

Arbeidarpartiet er i denne debatten og i veldig mange andre debattar oppteke av folks rettstryggleik og av dei som er offer for kriminalitet, men òg av dei som er pårørande til ofra for kriminalitet. I vår fremja Arbeidarpartiet eit forslag, med støtte frå SV og Senterpartiet, om at me ville at regjeringa skulle kome tilbake til Stortinget med nødvendige lov- og forskriftsendringar slik at tidspunktet som blir lagt til grunn ved vurdering av valdsofferstatning i gjenopptakingssaker, går frå å vere tidspunktet for handlinga til å vere tidspunktet for domfellinga. Denne saka hadde me ein grundig debatt om i vår, og eg opplevde at ein samla komité var veldig einige om problemstillinga. Forslaget vårt fekk ikkje fleirtal, men det gjorde det lause forslaget som blei fremja av Kristeleg Folkeparti, og som lyder slik:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med oppfølgingen av NOU 2016: 9 sikre at valdsofferstatningsordningen omfatter valds ofre fra eldre saker og gjenopptakelsessaker.»

I den debatten blei det veldig tydeleg understreka av bl.a. representanten Solveig Horne at dette arbeidet måtte gå raskt. Representanten Kjell Ingolf Ropstad understreka at når me oppdagar at systemet får urettferdige konsekvensar, må me endre systemet. Eg kunne ikkje vore meir einig. Men eg blei litt uroa då eg hørde replikkordskiftet mellom representanten Ropstad og justisminister Wara tidlegare i dag. For der sa justisministeren at når dei er ferdige med å løyse utfordringane i Kontoret for valdsofferstatning, skal dei sjå på dette oppmodingsvedtaket. Men det er ikkje det Stortinget har fått beskjed om. Stortinget har fått beskjed om at arbeidet er tidkrevjande, men det er i så fall nye opplysningar for meg viss det er slik at dei ikkje har begynt på det arbeidet eingong.

Me har diskutert valdsofferstatning i ulike former denne hausten. Alle her kjenner godt til Mona-saka frå Brennpunkt, der alle partia lova gull og grøne skogar i valkampen, og så kjem dei til salen når det gjeld, og då sviktar det. Difor tek Arbeidarpartiet opp att forslaget sitt i budsjettinnstillinga i dag. Me meiner at forslaget vårt konkret burde vedtakast. Det er ingenting i vegen for å arbeide vidare med den NOU-en, som det ser ut til skal ta både år og dag før ein er ferdig med.

Eg er generelt bekymra for at veldig mange gode forslag som kjem frå Stortinget, berre skal skuvast inn i eit NOU-arbeid som me ikkje ser enden på.

Eg meiner dette føyer seg inn i rekkja av dei køane offer for kriminalitet må stå i. VG hadde eit stort oppslag tidlegare i år der ein ser at til og med dei som har rett på valdsofferstatning, må vente i fleire år før dei får pengane. Difor føreslår Arbeidarpartiet å styrkje Kontoret for valdsofferstatning med 15 mill. kr i innstillinga i dag, mens regjeringa held fram med å gje dei beskjed om

at dei må ordne opp i ting, utan at det blir løyvd meir pengar.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:58:33]: Senterpartiet mener vi må tenke på sikkerhet og trygghet for borgerne i et totalberedskapsperspektiv som omfatter bl.a. objektsikring og terrorberedskap, brannberedskap, flom- og skredberedskap, strøm, nød- og mobilnett, akuttberedskap i helsesektoren, mat- og såkornberedskap, medisinlagre og IKT-sikkerhet. Aktørene er mange – fra det operative politiet og Forsvaret til lokale legemiddelbeholdninger og privatpersonen som oppfordres til å sørge for sin egen beredskap.

For at innbyggerne skal være trygge, må det være god samhandling mellom aktørene, og prinsippet om nærhet må gjelde for planlegging i justispolitikken. Derfor fremmet Senterpartiet tidligere i år et forslag om å sette ned en totalberedskapskomisjon, noe som dessverre ble avvist av regjeringspartiene. Vi mente at det var på tide å se helhetlig på den militære og den sivile beredskapen. Senterpartiet mener vi er nødt til å planlegge i et totalberedskapsperspektiv, noe som gjenspeiles i vårt alternative budsjett, og vi fremmer også i dag en rekke forslag som vil styrke beredskapen i hele landet.

Først og fremst legger Senterpartiet på bordet en halv milliard kroner til styrking av politidistriktene. Vi er imot den sentraliserende politireformen, som har ført til et svekket lokalt politi, noe som også svekker den lokale beredskapen.

Riksrevisjonen har rettet sterk kritikk mot regjeringens arbeid med objektsikring. Senterpartiet mener at vi ikke kan akseptere at grunnleggende sikring av skjermingsverdige objekter ikke er på plass, og foreslår en økning av midlene til objektsikring i sitt alternative budsjett.

Høsten 2018 opplevde flere steder i landet at strøm, mobilnett og nødnett falt ut. Under ekstremværet «Knud» var nødnettet ute av drift ved 44 basestasjoner. Senterpartiet mener vi må styrke DSBs arbeid med å øke reservestromkapasiteten for flere av basestasjonenes nødnett i 2019, og foreslår økte midler til å sikre det.

Sommeren 2018 var en rystende opplevelse for alle i skognære strøk. Budsjettene ble betydelig overskredet i bekjempelsen av brannene som herjet i sommer, og Senterpartiet foreslår i sitt alternative budsjett økte midler til brannhelikoptre, som vil sette oss bedre i stand til å trygge innbyggerne mot skogbranner i framtiden.

Justissektoren er avhengig av et godt samarbeid med ideelle organisasjoner, stiftelser og frivillige. Vi mener frivillige aktører er en viktig del av Norges totalberedskap. De frivillige organisasjonene i redningstjenesten er til stede over hele landet, og Senterpartiet øker satsingen på frivillighetens arbeid i sitt alternative statsbudsjett for 2019.

Magne Rommetveit (A) [12:01:40]: Det har skjedd mykje godt i kriminalomsorga sidan eg for førti år sidan var i det som den gongen heitte Åna kretsfengsel. På den tida var det opptil ti innsette på kvar celle. Det var ein anstalt der soninga langt på veg fungerte som ein skule der dei innsette lærte meir og fleire forbrytartriks enn det dei kunne frå før, og som var grunnlaget for domfellinga.

Soninga skal framleis vera tap av fridom, men heldigvis har innhaldet i soninga opp gjennom desse 40 år sidan eg jobba som fengselsbetjent på Åna, i mykje større grad fått eit innhald som skal gjera den domfelte betre i stand til å leva eit lovlydig liv etter lauslatinga. Difor er det så trist når me no opplever ei massiv nedlegging av opne soningsplassar. Desse fengsla er det siste leddet i det me kan kalla soningstrappa, for mange straffedømte. Det er her innsette førebur seg på å leva normale liv i samfunnet, slik at dei som straffedømte ein dag kan koma ut i lokalsamfunna som gode naboar til alle oss andre. Ikkje minst må soninga og innhaldet i denne ha som mål at den ferdigsona ikkje skal inn igjen i fengsel.

Avdeling Osterøy ved Bergen er eit slikt fengsel, som kan visa til gode resultat, m.a. med beste skuleresultat for dei innsette og med høg motivasjon for eit framtidig liv utan kriminalitet. Dei innsette på Osterøy har alle lange dommar, og dei er såleis ikkje kvalifiserte for lenker eller andre alternative soningsformer. Osterøy er også eit unikt tilbod for kvinner, som elles er lågt prioriterte i kriminalomsorga. Det er lang søknadliste for å sona den kritiske siste delen av ein lang straff ved avdeling Osterøy – den siste fasen før lauslating og eit sivilt liv.

Det som er så trist, og som òg er vanskeleg å fatta, er at budsjettforslaget slik det no ligg føre frå høgeregjeringa, inneber ei nedlegging av avdeling Osterøy. Og det vert altså føreslått sjølv om Stortinget nyleg ved to høve har vedteke å vidareføra avdeling Osterøy for at tilbodet skulle verta vurdert i den pågåande konseptvalutgreiinga, KVVU-en, for Vestlandet. Me hadde då forventa at regjeringa ville respektera Stortinget sitt vedtak. Arbeidarpartiet står ved forslaget sitt, og me har løyvd midlar over vårt alternative budsjett, slik at Osterøy ikkje vert lagt ned.

Frida Melvær (H) [12:04:55]: Fleire medium har det siste året fokusert på ulike tilhøve i kriminalomsorga. Det er bra, for dei færreste veit korleis livet innanfor fengselmurane fortonar seg. Openheit om og kritisk blikk på alle offentlege tenester, òg dei statlege, er viktig. Dokumentaren «Fengslet og forlatt» sette søkjelyset på psykisk helse og bruk av tvangsmiddel og isolasjon. I besøka mine til Ila og andre fengsel har dette vore eit sentralt tema.

Dei innsette i fengsla har like stor rett på gode helse-tenester som resten av befolkninga. Kommunane og

helseregionane har eit ansvar for dette. Regjeringa har òg valt å forsterke innsatsen. Det har m.a. vorte etablert eit ressursteam ved Ila fengsel avdeling G som det har kome gode tilbakemeldingar på. Det er òg svært gledeleg at kompetansen som vert bygd opp ved dette fengselet, kjem resten av kriminalomsorga til gode, og at psykisk helse òg har stått meir i fokus i utdanninga ved KRUS. Òg i budsjettet for 2019 viser regjeringa at ein tek utfordringane med psykisk helse på alvor, ved at ein vil etablere ei ny landsdekkjande, forsterka fellesskapsavdeling ved Ila fengsel for dei mest alvorleg psykisk sjuke innsette.

65 pst. av dei innsette som sonar ein dom, har eit rusproblem. Nye rusbehandlingstilbod er bygde opp fleire stader i landet dei siste åra. For 2019 vil regjeringspartia setje i gang eit nytt pilotprosjekt ved Bjørgvin fengsel for å prøve ut ein ny modell for avrusing der helsepersonell gjennomfører avrusing i fengselet.

Lovbrytarar dømde for seksuelle overgrep, er ei veksande gruppe blant innsette i fengsla, noko som krev nye metodar for rehabilitering. Behandlingstilbodet for denne gruppa er i dag avgrensa, frivillig og vert gitt til dei innsette med størst risiko for tilbakefall. Regjeringa vil difor etablere eit landsdekkjande behandlingstilbod og styrkje samordninga mellom helsetenesta og kriminalomsorga i 2019.

Det vert samla løyvd nær 50 mill. kr til nye helsetiltak for innsette i budsjettet for 2019. I Jeløya-erklæringa forplikta Høgre, Framstegspartiet og Venstre seg til å arbeide for ei meir effektiv og rehabiliterande kriminalomsorg. Det er òg eit uttalt mål å få redusert bruken av isolasjon.

At opposisjonen stadig prøvar å skape eit bilete av at alt i kriminalomsorga no går i feil retning, er for så vidt forståeleg, men resultatata viser at vår politikk verkar. Då er det sjølv sagt ikkje så kjekt når ein sjølv leverte åtte år med feilslått politikk. Eg har eit personleg mantra som eg brukar når eg er trygg på at retningsvalet er rett, men motstanden vert stor: Hald fast og hald ut! Resultata viser at retninga er rett.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:08:08]: Senterpartiet ville ha en annen politireform enn den sentraliseringsreformen regjeringen nå gjennomfører. Nærpolitireformen har resultert i det vi fryktet – at flere politidistrikter nå melder om uheldige konsekvenser av lengre avstander og manglende ressurser. Dette burde sende et signal til regjeringen nå at flere kommuner rundt om i landet lar være å signere samarbeidsavtale med politiet.

Fyresdal kommune i mitt hjemfylke, Telemark, er en av kommunene som ikke har villet signere en avtale som de mener ikke er god nok. Før var det lensmannskontor med lensmann, en betjent og en sivilt ansatt ved

kontoret i Fyresdal. Nå er politiet på besøk kun én dag i uken. Kommunen har mistet politi med lokal kunnskap og muligheten til å forebygge. Et konkret eksempel på at avstanden er for lang, er da det for en uke siden var en trafikkulykke i Fyresdal. Politipatruljen måtte kjøre hele tolv mil og brukte to timer på å komme fram.

I min hjemkommune, Notodden, sier nå politiet selv at vi bare må forvente at det framover kommer til å ta veldig mye lenger tid enn før innen de er på plass ved ulykker og dramatiske hendelser, som økseangrep og drap, som er to av de nylige hendelsene hvor politiet har kommet altfor sent på plass. Politireformen har gjort at det kun er noen få patruljer på jobb i hele øvre del av fylket. Beredskapen og tryggheten er betydelig svekket, og det er også den viktige forebyggingen. Selv politimesteren innrømmer at situasjonen er drøy i Telemark, men forklarer det med at det ikke fins penger nok.

Det er ikke bare forebyggingen og responstiden i deler av landet som får lide på grunn av denne reformen. Førstestatsadvokaten i Troms sa nylig til VG at etterforskningen av voldtektssaker også har blitt dårligere, og seksjonssjefen i Politidirektoratet sa rett ut at det har vært produksjonstap som følge av politireformen. Fra 2015 til 2017 endte kun 614 voldtektssaker i rettssak, mens hele 3 526 saker ble henlagt. Det har altså vært en stor økning i anmeldte lovbrudd de siste årene, og det er vanskelige saker, men det forklarer ikke denne store forskjellen mellom politidistriktene når det gjelder hvilke saker som blir henlagt og ikke. I Vest politidistrikt ble det f.eks. bare tatt ut tiltale i mindre enn én av ti voldtektssaker mellom 2015 og 2017. Politidistriktene må gjøres i stand til å håndtere disse sakene. Om noen blir utsatt for voldtekt, skal det ikke bety noe hvor i landet man bor.

Regjeringen må sørge for nok ressurser til politidistriktene, til alle politidistriktene, slik at vi kan sikre en god polititjeneste over hele landet. De selverklærte lov og orden-partiene i regjeringen burde ikke være tilfreds med denne situasjonen. Det er i hvert fall ikke vi i Senterpartiet, og ikke jeg, noe som også viser seg veldig tydelig i vårt alternative budsjett, der vi styrker politidistriktene med 0,5 mrd. kr.

Abid Q. Raja (V) [12:11:12]: I mitt forrige innlegg snakket jeg om forebygging og vold i nære relasjoner, og da jeg skulle snakke om radikaliseringsarbeid, var det ikke mer tid igjen.

Jeg vil benytte anledningen til å løfte fram noen punkter. Det ene er sivilsamfunnsarbeidet, som er veldig viktig. Jeg nevnte Minoritetspolitisk tenketank, som gjør ganske mye arbeid på dette feltet mot unge folk. Jeg stiftet jo Minoritetspolitisk tenketank selv etter dialogmøtene som ble avholdt på Litteraturhuset i 2009–2010. Det startet med opptøyene som var i Oslo, hvor unge de-

monstranter gikk ut og kastet stein mot politiet og ikke minst utenfor den israelske ambassaden.

Det vi lærte av de dialogmøtene, var at det er mulig å endre folk. Steinkastende ungdom sto og fortalte om det de hadde gjort i demonstrasjonstogene, og i det dialogmøtet avsluttet de med å si at de lovte at de aldri skulle kaste stein igjen. Noen ble endret der og da. I andre møter var det folk som målbar jødehatet sitt, og de gikk rundt med det jødehatet også i mange år etterpå. Det var mye arbeid som måtte gjøres mot dem, og de jødehaterne som sto på Litteraturhuset, var de samme som tok initiativ til å lage fredsring rundt synagogen, noe som ble en internasjonal nyhet ute i verden. Det viser at dialog virker.

Men selvfølgelig virker det ikke mot alle. Eksempler på det er Arfan Bhatti, Ubaydullah Hussain, Profetens Ummah, og ikke minst han som nå er dømt til to og et halvt års fengsel for å ha truet meg selv, Mohyeldeen. Mot dem trenger vi politi, PST og rettsvesen – det er den eneste måten å ta disse hardbarka ekstremistene på. Men det er også viktig at sikkerhetstjenesten vår arbeider godt opp mot etterretningen i utlandet, at E-tjenesten og PST samarbeider godt, og også at vi har god dialog med etterretningen i utlandet, slik at vi får tilgang på hva det er disse gjør når de er i utlandet, at vi klarer å avdekke dette.

Et siste moment jeg vil løfte fram, er at vi også må ha kontroll med innvandrene som kommer til Norge. Jeg har selv vært politiadvokat i PU, jeg vet at det er et viktig arbeid som gjøres der. Jeg har også vært nemndleder i Utlendingsnemnda, og en del av de tingene som utlendingsmyndighetene kan gjøre godt, er å sørge for at vi vet hvem som er i Norge. Hvis man ikke har ID-kontroll, hvis man ikke klarer å vite hvem personer er, vet man heller ikke hva de har gjort. Og hvis man ikke vet hva de har gjort, kan man ikke straffeforfølge dem for eventuelle krigsforbrytelser de har begått i utlandet, og man kan heller ikke vite hva de er i stand til å gjøre mens de er her.

Jeg tror dette antiradikaliseringarbeidet der vi ser på sivilsamfunnet, at vi styrker PST, at vi styrker samarbeidet mellom etterretningstjenestene i Norge, men også på tvers av landegrensene, og at vi sikrer ID-arbeidet i Norge, er en del av nøkkelfaktorene som skal til for at vi klarer å lykkes i arbeidet mot radikaliseringsarbeid. Radikaliseringsarbeid må ikke lykkes, for det vil undergrave selve demokratiet. De vil bekjempe vår ytringsfrihet, likestilling, de verdiene vi kjenner godt, og ikke minst vil de demokratiet til livs.

Arne Nævra (SV) [12:14:25]: Det er trist å registrere at i dette budsjettet legges gode soningsalternativer ned. Det er ingen i salen som protesterer på at tilbudet skal tilpasses etterspørselen – for å si det sånn – men det er et men. Vi må også stille spørsmålet hvorfor alterna-

tivet åpen soning har overkapasitet. Joda, det er sånn at elektronisk kontroll, fotlenkesoning, dekker en del av behovet. Det er noe SV har ivret for i mange år, men flertallet mener det er sannsynlig at under halvparten av dem som soner ved de nå foreslått nedlagte åpne fengselsplassene, ikke vil kunne benytte seg av elektronisk kontroll. Det kan være på grunn av dommens lengde, innholdet i dommen, osv.

Ved å gjennomføre regjeringens forslag om nedleggelse av de åpne fengselsplassene kan resultatet bli at en del av de innsatte som i dag soner i åpent fengsel, og som ikke kan overføres til soning med fotlenke, vil måtte sone i lukket fengsel på grunn av kapasitetsmangel i de åpne fengslene.

En viktig årsak til at ikke alle åpne fengsler har fullt belegg, er at hele kjeden i straffeprosessen ikke er synkronisert. Når politi og domstoler mangler så mye kapasitet, er det åpenbart at det blir mindre behov for soning. Mye av dette kan vi takke politireformen for. Her er SV helt på linje med Senterpartiets talere. Vi vet at en rekke saker, ikke minst innenfor familievold og seksualrelaterte forbrytelser, i dag blir utsatt eller henlagt. Dette var min kollega Eide veldig klart inne på. Det er uholdbart, dette må vi prioritere å ta tak i. Om vi får gehør for sterkere oppfølging bare av dette segmentet – eller når vi får et regjeringsskifte – vil vi fort trenge mange av de fengslene som nå legges ned.

I Buskerud er et av de mest vellykkede åpne fengslene, Hassel fengsel, på liste over de fengslene som skal nedlegges, dette til tross for at det skrives i statsbudsjettet at Hassel fengsel har et godt faglig tilbud. Dette er i tråd med tidligere dokumenterte forhold i brukerundersøkelser, bl.a. De innsatte ved Hassel fengsel er daglig i samspill med lokalmiljøet i Skotselv, og de har stor tillit. Fengselet har 95 pst. belegg – så vidt jeg har fått greie på – i år og har ventelister. Det er lagt fram noen utrolige regnestykker på feil premisser fra Statsbygg – så vidt vi kan se – om at det er et opprustingsbehov på enormt mange millioner. Dette er bygd på gamle tall og ikke på nåtidens tall, og vi synes det er fullstendig feil. De har en veldig rimelig leie.

Jeg håper at statsråden kan se på muligheten som har kommet fram i innspill fra Hassel, om å kunne få ekstra driftsmidler et halvt år til – og tenke seg om og komme med forslag til å drifte dette flotte tilbudet videre. Det må ikke brennes for mange bruer – i hvert fall ikke de gode.

Kari Henriksen (A) [12:17:42]: Det har aldri vært høyere bevilgninger – det er regjeringens partienes standard svar på alt.

Det er mye som er høyere nå enn noen gang – og da snakker jeg ikke bare om selvtilfredsheten til høyre-regjeringa. Skal vi måle høyest, kan vi føye til på lista

skattekutt til de aller rikeste. Jeg gjør som representanten Horne, leser overskrifter også fra år tilbake:

2016: «Norges (...) rikeste får en milliard» i skattekutt

2017: «(...) ti kroner dagen (...)» til vanlige folk, «(...) 1600 kroner (...)» til de rikeste

2018: «Hundre ganger mer (...)» til de rikeste, «(...) som tjener over 10 millioner kroner»

Andre tall som er høyest: antall anmeldte voldtekter. Og videre: Avgiftene har aldri vært høyere. Det er flate kutt i alle tjenester. Politidirektoratet har aldri hatt så mange ansatte. Det gjelder inkassogjeld, andelen barn som lever i fattige familier, politiets arbeidsoppgaver, køene i domstolene, henleggelse. De økonomiske forskjellene vokser. Det gjør også de sosiale ulikhetene innen helse. Så vi trenger ikke mer skryt – billig retorikk om fantasi om tørre departementsfakta, om å peke nedover, på etatene, om å lese avisoverskrifter, om ikke å ta ansvar og se fem–ti år tilbake i tid.

Vi trenger handling, for dette er stien av spor fra høyre-regjeringa og Fremskrittspartiets justisminstre: en kriminalpolitikk løsrevet fra samfunnsutviklingen, en politikk uten sammenheng. Det skjer også i andre land. Den største mangelen i vårt land er at regjeringa ikke tar dette alvorlig nok.

Det eneste Arbeiderpartiet har å vise til, er noen få prosentpoengs økning, sier regjeringsrepresentantene.

Å ha innhold i fengslene, sikre gjennomføring av politireformen ute i distriktene, styrke kontoret for voldsoffererstatning, stanse sulteføringen av fengslene og begrense pengebruken i POD – det er mer enn penger. Arbeiderpartiet har en helhetlig og omfordelende politikk, som endrer premisene for den statistikken denne regjeringa leverer.

Helt til slutt skal jeg få hilse fra politiet på Agder. De venter fremdeles, snart halvannet år etter at de sendte brev til justisministeren om hvor de skal være i 2020, og om hvordan sikkerheten skal løses nå og i eventuelt nye lokaler for politiet på Agder. Det ser ut som om ventetida på svar fra ministeren også er på sitt høyeste nivå.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:20:43]: Det kan se ut til at kvinner generelt er mindre kriminelle enn menn. Spørsmålet er likevel: Hvordan stiller vi opp som samfunn når mødre, søstre og døtre skal gjøre opp for seg?

Vår kriminalomsorg er både human og effektiv. Men da Michael Moore kom til Norge for å spille inn materiale til sin dokumentarfilm, en film som uforbeholdent hyller fokuset på rehabilitering, tilbakeføring og verdig behandling av våre straffedømte, var det Bastøy han besøkte – en virkelig juvel i norsk kriminalomsorg. Kanskje er det ikke så rart at det ikke var kvinnene på Ravneberget eller i Sandefjord fengsel han besøkte. Selv om det gjøres mye godt arbeid også i disse fengslene, er det ikke

sikkert han hadde blitt like imponert, for det å være straffedømt kvinne er i Norge noe helt annet enn å være straffedømt mann. Forholdene for mødre, søstre og døtre som søner sin straff, er i ferd med å bli forverret ytterligere. I fem år har høyre regjeringen gjennom grådige kutt bygd ned norsk kriminalomsorg stein for stein.

Siste stikk ut er beslutningen om å legge ned en rekke åpne fengsler. Akkurat som en mannlig innsatt en dag skal tilbake til en rolle som far eller ektemann, skal den kvinnelige innsatte tilbake i en rolle som mor eller ektefelle. Når det kommer til akkurat dette, registrerer jeg at det ikke er hevet så mye som et øyebryn fra Kristelig Folkepartis side for å bedre forholdene, selv om dette må treffe midt i hjertet av deres familiepolitikk.

Høyre regjeringen foreslår å legge ned soningsplasser for kvinner, enda vi vet at kvinner fra før har betydelig dårligere forhold i fengsel enn menn. På Ravneberget deler fire kvinner ett rom. Det finnes ikke noe Bastøy de kan søke seg til. Unntaket var Osterøy, men Osterøy er nå av regjeringen besluttet nedlagt.

Vi vet at mulighetene for utdanning og arbeidserfaring er dårligere for kvinner som søner enn for menn. I Sandefjord fengsel hadde kvinnene mulighet til å skaffe seg arbeidserfaring og utdanning, men Sandefjord fengsel skal også legges ned.

Vi vet at kvinner som søner, må sone mye lengre unna sine lokalsamfunn og sin familie enn mannfolkene. Nærhetsprinsippet gjelder ikke i like stor grad for kvinner som for menn. Jeg spør meg om justisminister Wara egentlig har tenkt over konsekvensene av sine egne beslutninger. For dem som venter hjemme, kan konsekvensene være at mamma ikke kommer hjem, selv om hun slipper ut. Konsekvensene for familiene kan bli store, men det blir de fort for samfunnet også. Det er ikke lett å ta inn over seg at noen av dem som søner i fengsler er mødre, søstre og døtre. Men vi gjør klokt i, både for dem og for samfunnet, å gjøre deres opphold i fengsel så godt som mulig.

Dag Terje Andersen (A) [12:24:01]: Det er nå mindre enn to uker siden vi i denne salen diskuterte en veldig alvorlig rapport fra Riksrevisjonen om regjeringas arbeid med objektsikring – en rapport der Riksrevisjonen gjentatte ganger brukte begrepet «svært alvorlig», som er det sterkeste begrepet Riksrevisjonen kan bruke.

Det var 80 av Stortingets 169 representanter som fant det riktig å erklære mistillit til regjeringa, og et flertall fattet vedtak om sterk kritikk og om at situasjonen er svært alvorlig. Den diskusjonen ble preget av at regjeringa ikke tar denne saken nok på alvor. Det er ikke tvil om at etter debatten på seks timer var grunnlaget for både mistillit og den sterke kritikken som ble vedtatt, sterkere enn da vi begynte debatten, nettopp på grunn

av at statsministeren i Stortinget bagatelliserer at Justisdepartementet i forbindelse med budsjettet for 2016 ga helt klart feil informasjon til Stortinget. Man fikk beskjed fra sine etater om at informasjonen var feil, men korrigerer den ikke overfor Stortinget.

Debatten ble også preget av at statsminister og justisminister har omtalt rapporten som om det bare handlet om politiets og Forsvarets egne bygninger, til tross for at det gjelder en alvorlig situasjon for viktige funksjoner i samfunnet.

Da vi fikk budsjetteksten fra departementet, var det enda større grunn til å bli bekymret. Der står det:

«Denne rapporten stadfester at det har skjedd forbedringer sidan 2015, men at det framleis står att ein del arbeid. Justis- og beredskapsdepartementet tar dei attståande utfordringar på det største alvor og arbeidet med å lukke avvik vil framleis ha særskild høg prioritet.»

Ja, «framleis», står det – etter at rapporten nettopp peker på at det arbeidet ikke har hatt prioritet fra regjeringas side.

Dagen før debatten opplevde vi til og med at justisministeren, da han for en gangs skyld ikke stirret stivt ned i et manus, omtalte det å ha øremerkede midler til objektsikring som midler til betong. Da er det ikke så rart at Stortinget er bekymret over at justisministeren ikke tar saken på alvor. I dag hadde igjen justisministeren et manus, og det skal vi være glade for.

Jeg vil avslutte med å si at det er bra at regjeringa nå endelig har tatt inn over seg at man må øremerke midler til objektsikring, og at Stortinget enstemmig forventer en helhetlig rapport om framdrift og økonomi, senest i forbindelse med revidert budsjett for 2019.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [12:27:22]: Jeg spurte for litt siden statsråden om han ville reetablere kystradioene i Vardø, eller om regjeringen snarest ville sikre beredskapen for fiskere i Finnmark på en eller annen måte. Folk i Finnmark advarte mot nedleggelse av kystradioen i Vardø. Før nedleggelsen av kystradioen ble det hevdet at dette ikke skulle få noen konsekvenser for brukerne eller befolkningen, men det har vist seg å være feilaktige lovnader. Dette så vi senest for kort tid siden, da tre fiskere mistet all kontakt med land og fryktet for sitt liv som følge av at telenettet brøt sammen langs kysten av hele Øst-Finnmark.

Ting som fungerer, må ikke byttes ut. Men gjør man det, må man sikre at det man bytter til, blir bedre, og ikke verre. Slik det fungerte i Finnmark for kort tid siden, er skremmende. Ting er ikke blitt bedre, men verre. Folk var i fare. Kommunene måtte finne lokale løsninger, og de som hadde satellitradio, ble kjempviktige. Hva skjedde? Det var to kabelbrudd på en gang som skapte trøbbel

i Finnmark. Bredbåndet og mobilnettet til Telenor var nede i Gamvik, Vardø, Berlevåg, Båtsfjord, Lebesby og Nordkapp, og mobildekningen langs hele kystlinjen mellom Kjøllefjord og Vardø var nede. Man kan kanskje skylde på Telenor, men dette er statens ansvar, og en ser nå at det ikke fungerer med privat selskap i denne driften. Da må staten selv sørge for god infrastruktur.

Politireformen gir utfordringer. For en stund siden hadde vi et tilfelle i Loppa kommune, hvor man meldte til politiet at man trengte hjelp. Responstiden er viktig i slike tilfeller. Politiet kom ikke, og til slutt truet ordføreren med at han ville rykke ut for å løse konflikten. Da kom politiet. De tillitsvalgte i Finnmark politidistrikt sier at distriktet mangler mange stillinger for å kunne være ok bemannet og få den robustheten som reformen har lovet og publikum har forventet. Det er mange som ikke føler seg trygge når de bor i Finnmark, sånn som det er nå.

Tellef Inge Mørland (A) [12:30:34]: I forbindelse med statsbudsjettet til denne regjeringen blir det lagt ned en rekke fengselsplasser rundt om i landet. Det er et paradoks ettersom det bare er kort tid siden regjeringen sendte innsatte til Nederland fordi man ikke hadde soningsplasser nok her i Norge. Allerede under den rød-grønne regjeringen slo justisminister Grete Faremo i 2013 fast at det skulle bygges nytt fengsel i Agder med om lag 300 plasser. Så tok de blå-blå over, og da uttalte statssekretæren fra Fremskrittspartiet at det ikke lenger fantes planer om å etablere nytt fengsel i Agder.

Selv om det medførte en utsettelse, er jeg glad for at de blå-blå fant igjen planene for nye fengsler i Agder, og at disse fengslene nå er under bygging. Det er bra at det endelig kommer 200 nye fengselsplasser i Froland, 100 i Mandal og kvinneplasser på Evje. Det er viktig for kvaliteten på soningen til de innsatte, og det bidrar til arbeidsplasser i en landsdel som trenger det.

Det som imidlertid ikke er så bra, er at tillitsvalgte nå roper varsku om at driftsmidlene til kvinnefengselet på Evje fortsatt ikke er på plass, selv om tanken er at fengselet snart skal åpne. De tillitsvalgte får stadig beskjeder om at det må kuttes ytterligere i bemanningen som foreslås, og det varsles nå at dette kommer til å gå ut over sikkerheten. Dårlig bemanning gir også mye dårligere muligheter for god rehabilitering.

Det har vært jobbet godt tverrpolitisk med å få på plass 200 nye fengselsplasser i Froland. Det er imidlertid lukkede plasser. Skal vi få til en god kriminalomsorg med soningsprogresjon, er det et paradoks at regjeringen nå vil legge ned de åpne soningsplassene både ved Kleivgrend i Fyresdal og ved Håvet i Arendal.

Nå har Kristelig Folkeparti foreløpig reddet plassene ved Kleivgrend, men Håvet i Arendal vil fortsatt bli

nedlagt med denne regjeringen og Kristelig Folkepartis velsignelse. Jeg har besøkt Håvet og de ansatte der. De kan fortelle om rimelige soningsplasser med fullt belegg og innsatte som igjen lærer seg å mestre – enten det handler om å fullføre videregående opplæring i samarbeid med den videregående skolen i Arendal, eller det handler om noe så enkelt som å tørre å gå inn i en butikk for å kjøpe seg en bukse.

Når regjeringen nå vil fjerne de åpne soningsplassene i området jeg kommer fra, henger ikke lenger kriminalomsorgen til regjeringen sammen. Det gir dårligere rehabilitering og mestring for den enkelte innsatte, en innsatt som i morgen kanskje skal være naboen din. Arbeiderpartiet viser i sitt alternative statsbudsjett en annen vei. Vi sier nei til nedleggelsene av gode, velfungerende åpne soningsplasser, og vi styrker både kriminalomsorgen og resten av justissektoren. Slik gir man mulighet til at folk som har tråkket feil, likevel kan lykkes med livet sitt, og det bygger også trygghet for resten av befolkningen.

Morten Vold hadde her overtatt presidentplassen.

Himanshu Gulati (FrP) [12:33:44]: Å beskytte landets innbyggere og ivareta deres trygghet er statens fremste oppgave. Jeg har gledet meg til debatten i dag og muligheten til å diskutere neste års justisbudsjett, men jeg må innrømme at den regelrette svartmalingen vi har sett her i dag, har vært en spesiell seanse å være vitne til.

Jeg skal være den første til å innrømme at reformer ikke er lett, at veien framover også har noen svinger. At det er utfordringer i justissektoren, det vet vi alle, men det er spesielt å høre på en debatt hvor det nesten kan virke som om ingenting er gjort de siste årene.

La meg minne om bakgrunnen for den høyst nødvendige politireformen som vi nå implementerer, nemlig svikten og svakhetene som kom fram under tragedien 22. juli, og i rapporten til den etterfølgende Gjørvik-kommisjonen. Det var helt åpenbart etter beredskapssvikten vi så den dagen, at vi trengte endringer i Politinorge for å få en beredskap på et tilfredsstillende nivå når det gjelder politiets operative kapasitet, kultur og ledelse, og når det gjelder en del viktige virkemidler for politiet. Derfor har endringer og den politireformen vi er midt inne i, vært helt nødvendig.

Jeg ønsker også å nevne noen av de framskrittene som har skjedd siden 22. juli, og ikke minst siden regjeringsskiftet 2013. Det ene er antall årsverk i politiet. Det er brukt 1,8 mrd. kr på nye stillinger i politiet. Noen kan godt mene at det ikke er nok, men å hevde at ingenting er gjort på dette feltet, er spesielt. Jeg vil også trekke fram kjøp av nye politihelikoptre, som er en svært viktig ressurs for politiet, ikke minst når ting skjer utenfor Oslo.

Også etableringen av beredskapssenteret på Taraldrud – hvor denne regjeringen måtte starte prosjektet fra begynnelsen av, ettersom forrige regjering hadde en tomt som rett og slett ikke var stor nok – har vært viktig å få på plass.

Jeg vil også trekke fram det viktige arbeidet som er gjort på bevæpningssiden, noe som i aller høyeste grad handler om vår beredskapsvegne og evne til å beskytte innbyggerne ved alvorlige hendelser. Over 500 mennesker er drept i terrorangrep i Europa siden 2015. Dette er trusler Norge ikke er fremmed for. Måten IS-inspirerte og andre jihadister har operert på i andre europeiske land de siste årene, er en trussel heller ikke vi er immune mot. Punktbevæpning og andre ting som er gjort på bevæpningssiden, er derfor viktig.

Uenighet og kritikk fra opposisjonen er en del av rollefordelingen i Stortinget, men jeg tror ikke den offentlige debatten blir dårligere – jeg tror tvert imot den blir bedre – om også opposisjonen kunne glede seg over de framskrittene som er gjort de siste årene. Så kan vi felles stå sammen om utfordringene og hvordan vi skal løse dem.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:36:54]: Det er en alvorlig situasjon i Øst politidistrikt. Bistandsadvokater har uttrykt at de er bekymret for rettssikkerheten til barn og voksne som er utsatt for vold og overgrep. Politimesteren har selv uttalt at den krevende situasjonen gjør at saker som omhandler vold i nære relasjoner, må vente.

Gjennomføringen av politireformen er ikke i tråd med forliket. Det lokale politiet skulle styrkes, men det er dessverre ikke realiteten der ute. Resultatet er bl.a. at barn og voksne som har blitt utsatt for vold av sine nærmeste, ikke får den oppfølgingen som de burde.

Det er en tverrpolitisk enighet om at de mest sårbare barna må prioriteres, men dessverre gir ikke det seg utslag i statsbudsjettet. Regjeringen har styrket neste års budsjett med 67 mill. kr gjennom opptrappingsplanen mot vold og overgrep, og i fjor fulgte det med 54 mill. kr. I et statsbudsjett er det dessverre ikke penger som rekker veldig langt. Da opptrappingsplanen ble fremmet, var det store forventninger om en forpliktende budsjettering. Andre opptrappingsplaner har vært viktige verktøy for å løfte et felt over tid. Gjennom opptrappingsplanen for psykisk helse ble det bevilget over 6 mrd. kr over ti år.

Politiet har tatt betydelige steg i riktig retning i kampen mot vold i nære relasjoner, men de trenger økte ressurser for å møte saksmengden som også øker – flere saker og overgrep på nett. Barn som har opplevd vold og overgrep, skal ikke oppleve at deres sak ikke blir prioritert. Politiet må ha kompetanse på sånne saker. Høyre-regjeringens ambisjoner er prisverdige, men når det ikke følger med tilstrekkelig med midler, ja da holder det ikke. Det er blitt sagt fra denne talerstolen i dag at

Høyre er skremt vettet av i denne type saker – og da lurer jeg på hvor midlene blir av. Tomme ord hjelper ingen.

I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett er det satt av over 1 mrd. kr til arbeidet mot vold og overgrep. Det trengs ressurser, men også forpliktende planer. Norge er fortsatt uten en handlingsplan mot voldtekt og en handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Geir Inge Lien (Sp) [12:40:00]: Det har vorte sagt mykje om kriminalomsorga, og regjeringspartia har skrytt hemningslaust om kor bra dette er rundt omkring i heile landet.

Eg har lyst til å ta fram eit par døme frå mitt eige heimfylke. Fengselet i Ålesund er eit såkalla 1860-fengsel. Fengselet vart dimensjonert for befolkninga på den tida, og det er langt fleire innbyggjarar i dekningsområdet no enn då. Fengselet er gamalt, har plassmangel og er bygt for isolasjon av fangar. Det hastar med å få på plass eit nytt fengsel i Ålesund.

Dekningsgraden for fengselsplassar i Møre og Romsdal er på berre 33 fengselsplassar per 100 000 innbyggjarar. Det er langt under landsgjennomsnittet, som er på 75,1. Transport av fangar frå Møre og Romsdal til Bergen krev tid og ressursar som kunne ha vore brukte til noko heilt anna og mykje meir fornuftig politiarbeid i Møre og Romsdal.

Det er lagt godt til rette for eit nytt soningssenter på Sunnmøre, men det trengst midlar til prosjektet. Det ser ikkje ut til at vi får fleirtal for midlar til dette i statsbudsjettet for 2019, men eg vil sterkt oppmode om at dette kjem på plass så fort som mogleg, og at det vert lagt til rette for bygging av soningssenteret der.

Vi i Senterpartiet har sett av både planleggingsmidlar og prosjekteringsmidlar til dette. Likeeins har vi sett av midlar til utviding av Hustad fengsel i vårt alternative statsbudsjett.

Likeeins er det ein prekær situasjon for Romsdal tingrett, Frostating lagmannsrett og Romsdal jordskifte rett i Molde. I over 20 år har det vore planlagt eit nytt tinghus for desse domstolane. Statsbygg var ferdig med forprosjektet i 2012, og over 10 mill. kr vart brukte til planlegging. Det er veldig uheldig at desse planane er fullstendig skrinlagde på grunn av manglande budsjettmidlar. Når det ikkje vert gjennomslag for eit heilt nytt lokale, er eg likevel positivt innstilt til omtala frå regjeringa i budsjettet, der det står:

«Domstoladministrasjonen arbeider saman med noverande utleigar om rehabilitering av dei noverande lokala for domstolane. Det er venta ei avklaring av dette alternativet i løpet av 2018.»

Dette må på plass. Det er eit stort behov for ny tinghusløyseing i Molde. Ein må så raskt som mogleg syte for at tryggleiken og ein høgare standard vert sett på dags-

ordenen, og at det vert gjennomført. Dette var ei stor valkampsak i Møre og Romsdal, både frå posisjonen og frå opposisjonen, og no må regjeringa levere.

Presidenten: Representanten Guro Angell Gimse har hatt ordet to gonger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Guro Angell Gimse (H) [12:43:16]: Jeg legger merke til at opposisjonen til stadighet legger skylden på politireformen for utfordringene som er i politiet. At politiet har utfordringer med å holde tritt med etterforskningen av vold og overgrep, skyldes ikke en krevende politireform alene. Det skyldes først og fremst en enorm økning i antall anmeldelser. Antallet anmeldelser av seksuallovbrudd har økt med 66 pst. de tre siste årene, og anmeldelser av vold i nære relasjoner har økt med 33 pst.

Vi øker nå bevilgningen til etterforskning av dette området med 40 mill. kr. 10 mill. kr av disse midlene går til påtalejurister, da vi vet at dette er en flaskehals.

Vi vet at politireformen har gitt oss større og bedre fagmiljøer, og vi har fått Støttesenteret for fornærmede i straffesaker. Vi er ikke i mål med reformen, men vi er godt i gang – den gjennomføres først i 2020.

Kjersti Toppe (Sp) [12:44:34]: Eg vil i innlegget mitt snakka om dei gløymde menneska som er fengsla og forlatne – dei med alvorleg psykisk sjukdom, som er ustabile og skader seg sjølve, eller forsøker å ta sitt eige liv, og som er dømde til fengsel av den norske stat, men som vert møtte med isolasjon og mangel på helsehjelp. Dette er ei mørk side av offentleg helsevesen og ein skamplett for norsk kriminalomsorg. Det er eit heilagt prinsipp at helsehjelp skal gjevast etter behov, uavhengig av bakgrunn. Innsette i fengsel skal ha den same tilgangen til helsehjelp som andre, men det får dei ikkje i dag. Isolasjon er ikkje, og vil aldri verta, behandling av psykisk sjukdom, men kan tvert imot føra til psykisk sjukdom. Internasjonale reglar slår fast at barn og psykisk sjuke ikkje skal isolerast på glattcelle. Senterpartiet meiner at vi ikkje kan tolerera at vi i Noreg har ein praksis overfor psykisk sjuke i fengsel som er i strid med internasjonale og grunnleggjande menneskerettar.

Det er godt kjent at mange innsette har psykiske lidningar. Eg reknar med at om lag fire av ti har angstlidningar, 12 pst. er suicidale og 4 pst. er psykotiske. Noreg ligg høgt på statistikken for sjølv mord i fengsel. Kvifor tar ikkje regjeringa grep? Vi har eit fantastisk utvikla helsevesen. Korleis kan det gå til at det ikkje er til stades for dei med størst risiko og med størst behov? Eit helsevesen som svihtar dei aller mest utsette, er eit dårleg helsevesen. Ei kriminalomsorg der alvorleg psykisk sjuke vert isolerte og tilbydde manglande helsehjelp, er utoleg.

Fortvilte tilsette i fengsla beskriv slike tilhøve som umenneskelege, og det er det dei er.

For å styrkja helsetilbodet i kriminalomsorga og hindra unødig bruk av tvang og isolasjon må fleire tiltak til, f.eks. å få oversikt over tvangsbruken. Til no har media stått for den informasjonen.

Tilsynsordninga må fungera. Her har justisministeren lova å ta grep, men kom på banen veldig seint. Vi treng fleire ressursteam og fleire tilsette. Vi treng tilrettelagde bygg og nye institusjonar som kan gi omsorg, ikkje berre helsehjelp. Og vi treng å sjå på kva vi kan gjera for domfelte med kronisk alvorleg psykisk sjukdom.

Nedbygginga av sengeplassar i psykiatrien gjer det vanskelegare å prioritera helsehjelp til psykisk sjuke i fengsel. Ved psykiatrisk klinikk på Sandviken sjukehus har over 300 alvorleg psykisk sjuke pasientar vorte lagde på gangen hittil i år. Vi har levert eit Dokument 8-forslag for å stoppa dette. Vi har òg 60 mill. kr i vårt budsjett for 2019 for å starta arbeidet med å gi innsette i norske fengsel meir menneskelege tilhøve og betre helsehjelp.

Solveig Horne (FrP) [12:47:48]: Det er godt med litt temperatur i debatten. Når jeg ser ut over salen her, er det vel bare representantene Jan Bøhler, Dag Terje Andersen, Per Olaf Lundteigen og meg selv som har vært både i opposisjon og i posisjon, kanskje spesielt når det gjelder justisbudsjettet. Det er litt spesielt når en som posisjonspolitiker blir beskyldt for å skryte for mye av justisbudsjettet – vi lever på en annen planet, vi roser budsjettet opp i skyene, og vi blir beskyldt for å bortforklare utfordringene og vise til mange avisoppslag.

Mitt mål med å vise til noen oppslag fra 2008 til 2013 var å vise at det også før var utfordringer i justissektoren. Regjeringspartiene er fullt ut klar over at det er utfordringer, både når det gjelder politiet, kriminalomsorgen og domstolene. Men å påstå fra denne talerstolen at det er krise med neste års justisbudsjett – vel, for meg er krise et sterkt ord å bruke når en vet at det er en stor økning i justisbudsjettet.

Jeg husker at også tidligere statsminister Stoltenberg sto på talerstolen og forsvarte budsjettene sine ved å si at det har aldri vært bevilget så mye penger til f.eks. helsetjenester før – det har aldri vært bevilget så mye penger. Det er posisjonens mulighet til å si at ja, det har faktisk aldri vært bevilget mer penger til politisektoren og justissektoren enn i dag.

Men det finnes utfordringer, som jeg er veldig glad for at regjeringen også følger med på. Politiets driftsbudsjetter er blitt styrket med over 3 mrd. kr siden denne regjeringen tiltrådte. De frie midlene til politiet ble i 2017 styrket med nesten 300 mill. kr, i år med nesten 100 mill., og alt dette blir videreført. Så en styrking er det.

Når representanten Gjelsvik snakker om beredskap og den debatten vi hadde for et par uker siden, har jeg lyst til å understreke at regjeringen tok den kritikken som kom der, på alvor. Men den forrige regjeringen gjorde heller ikke så veldig mye, og jeg registrerer også at i budsjettforslagene for neste år fra de andre partiene er det ikke akkurat på beredskapssiden at det er en styrking av den styrkingen som regjeringen allerede har lagt opp til.

Vi skal også diskutere soningskøene, og det er flere som har vært oppe på talerstolen og hatt hilningstaler om nedlegging av fengsler. Men når kriminalitetsbildet endrer seg og de som skal sone i fremtiden, kanskje skal sone på strengere straffer med lukkede plasser, trenger vi ikke alle de åpne plassene. Men jeg er også veldig tydelig overfor justisministeren om at når vi nå skal legge ned åpne plasser, må vi også se på hvilke tilbud som blir lagt ned, og det er viktig å se på de tilbudene som har gode resultater. Men samtidig er det viktig at de ansatte blir ivaretatt i denne omstillingsprosessen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:51:09]: Gjennom en rekke saker i media i høst har det blitt avdekket en særdeles uklok praksis i inkassobransjen, som også er strid med god inkassoskikk. Det har blitt vist til saker der småbeløp, ofte bare noen titalls kroner, i løpet av kort tid har vokst seg til krav på flerfoldige tusen kroner. Det har blitt avdekket at bransjen gir lån og kreditt til personer som ikke burde ha fått det, og at namsfogden og namsmannen blir brukt som pengeinnkrevere i stor skala. Hundretusenvis av saker havner hvert år hos namsmannen. Namsfogden i Oslo viser til at han nærmest drukner i saker, ofte – som sagt – er det småbeløp som blir krevd inn.

Inkasso skal være siste utvei når folk ikke gjør opp for seg. Det skal ikke være korteste vei til lettjente penger for inkassobransjen. Gjennom ny teknologi og nytt regelverk har det blitt stadig mer automatisert og stadig enklere for inkassobransjen å tjene store penger på inkasso. Dette har en enstemmig justiskomiteé uttalt seg om gjennom merknader. En sier i innstillinga i dag:

«Komiteen har også registrert at norske inkassoselskaper har blant verdens høyeste satser, noe som gir den mest lønnsomme inkassobransjen i verden.»

En sier videre:

«Også sammenlignet med andre land i Norden, ligger Norge på et betydelig høyere nivå.»

Og så konkluderer en med følgende:

«Komiteen vil derfor be regjeringen om å sette i verk de tiltak som er nødvendige for å sørge for at nivået på satser i inkassobransjen reguleres ned.»

Hva skjer så? Jo, samtidig med at vi har debatt her i salen i dag, har Justisdepartementet høringsmøte der konklusjonen er at en skal la være å øke satsene ytterli-

gere, men det er ikke noe signal om verken i det møtet eller fra justisministeren som uttaler seg i media, at satsene skal ned, slik en enstemmig justiskomiteé tydelig uttaler. Jeg vil be justisministeren komme opp på talerstolen og forklare hvorfor han ikke følger opp et klart og tydelig signal fra en enstemmig justiskomiteé, som sier at nå må en ta grep når det gjelder inkassobransjen, og sørge for at en får slutt på de store utbytterne som er der.

Presidenten: Representanten Petter Eide har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Petter Eide (SV) [12:54:06]: Flere representanter har tatt opp situasjonen med de alvorlig psykisk syke som blir isolert i fengsel. SV har levert et helt konkret Dokument 8-forslag til hvordan vi skal håndtere den situasjonen. Og jeg er nødt til å si nå, i og med at vi har to representanter fra Høyre og Senterpartiet her i salen, Frida Melvær og Kjersti Toppe, at de partiene svikter i denne saken.

Regjeringspartiene har ikke tenkt å følge opp det som kommer i dette forslaget, slik det nå er forstått. Saken er ikke ferdigbehandlet, så vi kan ikke røpe alt, men signalene går den veien. Senterpartiet, ut fra de signalene som jeg har mottatt, gir defensiv eller relativt passiv støtte til dette.

Så jeg reagerer litt når to representanter med stort og varmt hjerte går opp og snakker om denne situasjonen, men ikke følger det opp politisk, når saken faktisk er til behandling.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:55:15]: Det er viktig å presentere det positive alternativet til det som skjer i politiet i dag. Da kan statsråden se til Kongsberg. Han kan se til stasjonssjef Håvard Revå, som går først i 17. mai-toget, tjenestefolkene som går smilende sammen med sjefen, eldre damer og unge russejenter som kaster seg om halsen hans, og det tas bilder. Det er helt fantastisk. Politiet er populært, nærmest folkelige helter. Det er en suksess. Politiet har mange informanter, mange som hjelper de statsansatte politifolkene gratis, og som driver forebyggende arbeid som gjør at politiet kan gi advarsler, ikke bestandig opprette sak. Det er kvalitet, og det er billig. Det er forebygging. De har et fantastisk omdømme. Ledelsen ved politiet i Kongsberg skapte dette ved stadig å være i endring og ta tak i det som var behovet ute blant folk.

Senterpartiets politimodell krever god bemanning, dyktige fagfolk, god trening i praktiske situasjoner, moderne utstyr og digital teknologi og ikke minst fagfolk som tenker sjøl og tar ansvar. Jeg understreker det – tenke sjøl og ta ansvar. Det er til de grader undervurdert i all utdanning i dag. Det trenger en operasjonsbasert ledel-

se, en tillitsreform. Det trengs et team der en kombinerer forebygging, patruljetjeneste, etterforskning, sivile oppdrag og politimottak. På mindre steder er det færre folk, men det er fortsatt team, det er fortsatt stedlig ledelse. En har en dynamisk ledelse, med en sjef som hele tida prioriterer det som er viktigst i samfunnet, i tråd med overordnede formål. Det er utrolig vesentlig.

Det som skjedde med Kongsberg, var at det skulle sentraliseres videre ved å bli slutt på passkontoret der. Fra å kunne droppe inn skulle det bli lange køer med bestilling for 4 500 som måtte reise fra Kongsberg for å få pass. Politimester Fossen foreslo det og fikk støtte fra regjeringa. Debatten har rast i månedsvis. Hele Kongsberg-samfunnet ristet på hodet. Kommunestyret, med ordfører Sand fra Senterpartiet i spissen, brukte alle kanaler. Næringslivet sendte melding på melding og nådde ikke fram. Først for ti dager siden ble det så hett om ørene på regjeringa at en måtte gi seg. Det bør være til oppmuntring for flere og viser at det nytter dersom en står hardt på.

Senterpartiets modell går ut på å desentralisere. Politiet må tilbake til folk, med to tjenestefolk per innbygger på kommunenivå. Sammen med fagforeninger og engasjerte innbyggere må vi målbevisst arbeide for å få dette gjennom, gjennom våre mange ordførere som respekterer lokaldemokratiet. Det blir ganske feil når brann og redning må overta oppgaver som politi og ambulanse har, fra en stat som er sentralisert. Det er ikke stortingsflertallets uttrykte vilje, men det er konsekvensen hvis vi fortsetter sånn som nå.

Presidenten: Representanten Lene Vågslid har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lene Vågslid (A) [12:58:23]: Det tidlegare lov og orden-partiet Framstegspartiet gav ein jobbgaranti til alle som gjekk ut av Politihøgskulen. I september 2018 hadde 12 pst. av studentane fått fast jobb i politiet. Det kan ikkje vere svartmåling å påpeike det. Kritikkk må ein tole når ein sit i regjering. At driftssituasjonen og det frie handlingsrommet til politidistrikta er redusert med ein halv milliard på fire år, dokumentert av Menon Economics i ein eigen rapport bestilt av Justis- og beredskapsdepartementet, kan ikkje vere svartmåling. Det er kritikkk ein bør ta til seg.

Eg vil kome med ei kort stemmeforklaring til dei såkalla lause forslaga som er lagde fram. Forslaga nr. 7 og 8 frå Senterpartiet støttar me subsidiært. Forslag nr. 9 stemmer me for. SVs forslag nr. 11 stemmer me og for. SVs forslag nr. 10 stemmer me ikkje for, då me meiner forslag nr. 7 frå Senterpartiet er hakket betre.

Stein Erik Lauvås (A) [12:59:37]: Av hensyn til representanten Tage Pettersen, for så vidt også represen-

tantene Schou, Leirstein og Wiborg, må jeg lese høyt fra innstillingen, fra en merknad som Høyres og Fremskrittspartiets medlemmer står bak. Det står:

«Disse medlemmer stiller seg bak regjeringens forslag om ikke å sette i gang utredning av investeringer i nye lokaler for PHS nå.»

Det kan hende jeg må lese den enda en gang, men vi får se. Det er det Høyre og Fremskrittspartiet står bak, det er det Høyre og Fremskrittspartiet mener man skal gjøre med Politihøgskolen – ingenting. Ingenting skal man gjøre med Politihøgskolen.

Så registrerer jeg at representanten Pettersen forsøker å vri det over til å si at han håper Arbeiderpartiet skal være med på løsningen. Hvilken løsning da – å gjøre ingenting? Nei, det skal ikke Arbeiderpartiet være med på. Vi har egne merknader som sier veldig klart at vi ser behov for en ny politihøgskole og ønsker å komme videre med det. Regjeringen gjør det ikke.

Jeg synes ærlig talt at det er en useriøs opptreden av representanten Tage Pettersen å komme her og gi inntrykk av at de forsøker å gjøre det stikk motsatte av det de egentlig gjør. Det er Trump-retorikk, nå også fra Høyre. At andre partier i denne salen holder på med det, har vi for så vidt fått såpass mange bevis for, men at også Høyre nå ser behov for å drive ren Trump-retorikk for å bortforklare, for å vri seg unna at de ikke kommer til å gjøre noe, det er useriøst.

Men det viser at representantene Pettersen, Schou, Leirstein og Wiborg ikke har noen påvirkningskraft på egen regjering. De klarte ikke engang å få fulgt opp det regjeringen mente i budsjettforslaget som ble lagt fram i fjor, hvor det var en mer positiv innstilling. Nå skyves utredning av investeringer til ny politihøgskole bare ut i et stort, tomt, mørkt intet.

De skryter av at de har brakt mye bra til bordet, ikke minst for Østfold. Ja, de har brakt en del ting til Østfold – de har brakt flypassasjeravgiften, som la ned en hel flyplass, de har brakt sukkeravgiften, som satte hundrevis av arbeidsplasser i fare, de har tvangssammenslått Østfold fylke med to andre fylker, og nå serverer de på toppen av det hele ingen politihøgskole. Det er dette disse representantene har vært med på å bringe til Østfold.

Denne regjeringen har ikke vært noen god deal for landet, og den har heller ikke vært noen god deal for Østfold.

Karin Andersen (SV) [13:02:49]: Et av kjennetegnene ved rettsstaten er at alle mennesker har lik tilgang på rettsapparatet, til å få rett og bli behandlet rettferdig. Hele komiteen sier at fri retts hjelp er en viktig rettssikkerhetsgaranti. Men når vi ser på tallene, ser vi at den frie retts hjelpen har blitt mindre og mindre i omfang, og det er fordi den ikke har vært inntektsregulert på mange år.

Det betyr at det er svært mange som nå faller ut av ordningen, altså som ikke kan benytte seg av den, men de har jo heller ikke en inntekt som gjør at de på noen som helst slags måte har mulighet til å kunne ta opp sine saker i rettsvesenet – og risikere å sitte igjen med store utgifter til advokat og kanskje også til rettssaken. Så dette er en alvorlig sak for rettssikkerheten i samfunnet.

Jeg er ikke så veldig overrasket over at Fremskrittspartiet ikke bryr seg så mye om dette, men jeg er veldig overrasket over at Høyre ikke ser det. Dette er et alvorlig problem som truer rettssikkerheten for mange av landets borgere, men det er vel en del av ulikhetspolitikken. Det er vel ingen som tror at de som sitter nederst ved bordet og har minst, har mindre behov for å hevde sine rettigheter i rettsvesenet enn det andre har. Vi ser jo at har man mye penger, bruker man rettsvesenet mye – man tar jo litt risiko sjøl, selvfølgelig, men det er jo ingenting som skulle tilsi at hvis man har mye, har man mer behov for å bruke rettsvesenet enn hvis man har lite. Det er jo slik også at fri rettshjelp ikke engang dekker en del av de ordningene som rammer folk nederst ved bordet mest, og at det er behov for å utvide både i volum og saker framover hvis vi i det hele tatt skal snakke om en rettssikkerhetsgaranti.

Så til vergemål: Der har det vært mange saker det siste året. Det er fælt å si at man nesten er glad for det, men det er bra at det kommer for en dag at ordningen overhodet ikke har fungert. Det har det blitt varslet om i lang tid, at her tar man fra folk samtykkekompetanse slik at det ikke er i tråd med det lovverket som har vært. Dette har fylkesmennene meldt fra om til Justisdepartementet, jeg har lest rapportene, og de har sagt fra om dette lenge, men det har ikke fått noen virkning inn i Justisdepartementet, det har ikke vært prioritert. Det er et alvorlig rettssikkerhetsproblem, for dette er mennesker som har behov for beslutningsstøtte og samfunnets støtte til å kunne ivareta sine interesser. De må være sikre på at Fylkesmannen og statens apparat ikke utøver vold overfor rettssikkerheten deres.

Presidenten: Representanten Emilie Enger Mehl har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Emilie Enger Mehl (Sp) [13:06:10]: Jeg er glad for at en samlet justiskomitee anerkjenner at vi må sette inn tiltak for å bekjempe kriminelle gjenger i Oslo som skaper utrygghet i lokalsamfunn i flere bydeler.

Mange av de kriminelle er ungdom mellom 15 og 18 år som politiet har få tvangsmidler mot. Senterpartiet mener at vi må gi politiet virkemidler for at de kan slå ned på kriminalitet hos ungdom raskt og effektivt, men samtidig ivareta rettssikkerheten til ungdommene.

Vi har i dag derfor fremmet forslag om at det skal kunne gjennomføres en forenklet personundersøkelse i

saker mot ungdom mellom 15 og 18 år, i tråd med ønsket fra politiet. Personundersøkelse omtales i dag som en tidstyv, og en forenklet personundersøkelse vil kunne effektivisere straffeprosessen. Jeg hadde håpet at vi kunne få et samlende vedtak om dette. Dessverre ser det ut som om regjeringspartiene stemmer det ned. Men vi kan jo håpe at de snur i siste liten.

Presidenten: Representanten Frida Melvær har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Frida Melvær (H) [13:07:23]: Eg har ein kort kommentar til representanten Bøhlers innlegg om tilfluktsrom. Eg er einig i at opprusting og vedlikehald av tilfluktsrom ikkje har hatt tilfredsstillande prioritet hos skiftande regjeringar etter den kalde krigen. Den manglande oppfølginga har ført til at tilfluktsromsituasjonen i dag er særdeles mangelfull.

Dagens tryggleikspolitiske situasjon viser at vi må endre prioriteringane våre knytte til desse. Samtidig peikar fagetatar på at den tradisjonelle tenkinga om m.a. plassering og oppbygging kan vere utdatert. Funksjonen til tilfluktsromma er truleg endra ut frå dagens risiko- og sårbarheitsbilde.

Når vi ikkje er med på forslaget, handlar det først og fremst om at regjeringa no følgjer opp konseptutgreininga frå 2016 og gjennom DSB har sett i gong eit arbeid med å utarbeide konsekvens- og kostnadsanalyse av dei anbefalte tiltaka.

Himanshu Gulati (FrP) [13:08:41]: I justisbudsjettdebatten i dag har det vært mye både snakk og diskusjon og krangling om tall og summer, og det hører jo alltid hjemme i en budsjettdebatt. Men jeg ønsker også å heve blikket og snakke om mye av det som skjer, som ikke nødvendigvis handler om penger. Mye handler også om politisk vilje, handlekraft, og jeg ønsker å trekke fram noen av de sakene som er gjennomført de siste årene, og som pågår nå.

Den saken jeg vil begynne med, er fjerning av foreldelsesfristen for drap, voldtekt og overgrep mot barn, som betyr mye for de ofrene som rammes av dette. De trenger ofte tid før de tør å komme ut med det de har vært utsatt for. Det tok også ti år før nok politisk press gjorde at ny straffelov ble implementert i 2015.

Fjerning av soningskøene er en annen ting. Selv om det handler om penger, handler det også om evnen til å tenke utenfor boksen, tenke annerledes når det gjelder både dublering av celler og å bygge ut innenfor eksisterende murer – noe som ga politiske resultater. En sak som jeg registrerer at også mange i opposisjonen her har snakket mye om, er nedlegging av plasser, lavrisikoplasser, som man ikke lenger trenger nå som soningskøene

er fjernet. Men det er få fra opposisjonen som har nevnt regjeringens innsats for faktisk å ha fjernet soningskøen, fra over 1 200 til nå rundt 100.

En annen sak jeg gjerne vil trekke fram, er etableringen av et nasjonalt cyber crime-senter, som også handler om penger, men det handler også om å tenke framover. Vi må ta på alvor det faktum at kriminalitetsbildet rundt oss er i endring. Mer og mer av den kriminaliteten vi ser, skjer på nett, på cyberdomenet, er mer hybrid av natur, og det er viktig at vi har de skarpeste hodene, den nyeste kunnskapen og også de beste virkemidlene for å møte kriminaliteten der den skjer, og der trendene viser at den kommer til å skje i enda større grad framover.

Jeg vil også nevne en annen sak fra justiskomiteens innstilling. Det gjelder inkassosalærer. En samlet komité har bedt regjeringen se på muligheten for å senke salærene. Jeg er også veldig glad for at justisministeren selv har sagt at man trenger og ønsker – og nå foretar – en gjennomgang av inkassobransjen generelt for eventuelt å se på salærnivået, men også å se på hva som er god inkassoskikk. Den siste tids saker har vist at dette er nødvendig. Selv om dette er saker som kanskje ikke har fått mest oppmerksomhet i justisdebatten, ønsket jeg å trekke fram disse og ikke minst de sakene som handler om politisk handlekraft og ikke kun om penger og tall.

Presidenten: Representanten Geir Inge Lien har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Inge Lien (Sp) [13:11:56]: Målet om to politifolk per tusen innbyggjarar er nesten nådd, skryter regjeringspartia av med støtte frå Kristeleg Folkeparti. Slik er det i alle fall ikkje i heile landet.

Eg vil berre minne om at det i Møre og Romsdal er 1,45 per 1 000, så talet er langt ifrå nådd. Vi i Senterpartiet er veldig opptekne av at vi ikkje skal svekkje der dei har nådd målet, men at dette må vere eit mål for heile landet. Vi ser i dag at ein drar ressursar frå lensmannskontora og inn til byane for å gjere ein jobb – på grunn av politireforma. Vi får mange avisoppslag om at meldte saker om vald i nære relasjonar vert liggjande lenge, heilt opp til 566 dagar. Vi har òg merka oss utsegner frå politimeisteren om at ein då må jobbe smartare. Men vi må ha ressursar. Pengar må til for å styrkje alle distrikta i Noreg og ikkje berre sentrale strøk.

Presidenten: Representanten Solveig Horne har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Solveig Horne (FrP) [13:13:08]: Flere har vært inne på opptrappingsplanen mot vold og overgrep, som er et viktig verktøy for å bekjempe vold og overgrep, spe-

sielt mot barn. Jeg er veldig glad for at satsingen for neste år er økt med 166 mill. kr, og at den samlede satsingen for både i år og neste år blir på om lag 1 mrd. kr.

Jeg har også lyst til å påpeke at jeg er veldig glad for at vi har klart å få på plass øremerkede 10 mill. kr til flere påtalejurister, som vil hjelpe på i de sakene der barn har blitt utsatt for vold og overgrep. Det er en stor satsing mot vold og overgrep i budsjettet.

Så har jeg bare lyst til å kommentere merknaden fra Arbeiderpartiet og forslaget om voldsoffererstatning. Regjeringspartiene hadde sammen med Kristelig Folkeparti et eget forslag i den saken i juni, og i merknaden vår nå er vi veldig tydelige på at vi forventer at regjeringen følger opp det forslaget.

Presidenten: Representanten Maria Aasen-Svensrud har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:14:17]: Representanten Gulati undrer seg over at Arbeiderpartiet ikke skryter av at regjeringen brukte opp mot 1 mrd. kr på å sende innsatte til Nederland for så å legge ned fengsler i Norge. Det faller på sin egen urimelighet.

Det er godt å høre representanten Horne ta til orde for verdien av det som gjøres i fengslene som nå foreslås lagt ned. Men jeg kan ikke forstå logikken i at dette ledet i kriminalomsorgen blir overflødig framover på grunn av at det vil komme ny og alvorlig kriminalitet. Det er jo ikke akkurat sånn at de som avslutter sin dom i åpne fengsler i dag, sitter inne på grunn av guttestreker og småstjeling. Det er nettopp derfor Arbeiderpartiet fremmer et forslag om en NOU, sånn at vi sammen med de ansatte, sammen med de tillitsvalgte og fagfolkene, kunne fått en bred gjennomgang før vi legger ned eventuelle fengsler.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:15:33]: Representanter fra regjeringspartiene lar seg plage av at vi bruker ordet krise i denne debatten. Det er krise det er. Det melder folk fra hele landet, og det melder også folk som jobber i politiet i hele landet. I elleve av tolv politidistrikt er det den tydelige tilbakemeldingen. Det er ikke bare fordi det er for lite ressurser, men også fordi en bruker ressursene feil. Tillitsvalgte i politiet viser til at det er byråkratisering. En lager nye ledernivåer, mens en svekker førstelinjen – den jobben en skal gjøre ut mot folk. Folk kommer ikke gjennom på telefon til politiet, politiet dukker ikke opp, og hvis de dukker opp, kommer de altfor sent.

Høyre og Fremskrittspartiet viser til at en skal ha bevæpning av politiet som svar. Det hjelper jo veldig lite med bevæpnet politi hvis de kommer når situasjonen er over. I stedet er det brannfolk ute i kommunene som må ta jobben. Regningene blir sendt til kommunene, og brannfolk blir stilt i en situasjon de ikke ønsker å være i, og som de heller ikke er trent til å være i.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kjersti Toppe (Sp) [13:16:47]: Det var representanten Petter Eide som hadde ein liten visitt om tiltak for psykisk sjuke i fengsel, og som viste til eit representantforslag som er til behandling. Det er vanskeleg å kommentera det, for det er jo ikkje offentleg før innstillinga er gitt.

Poenget mitt var at vi i dag behandlar statsbudsjettet for neste år, og i dette statsbudsjettet har Senterpartiet prioritert til saman 60 mill. kr til helsetilbod til innsette i norske fengsel – 50 mill. kr i regi av spesialisthelsetenesta, og 10 mill. kr for å styrkja tilbodet til kommunehelsetenesta i norske fengsel. Det var det som var poenget mitt med innlegget: å forsvara den prioriteringa.

Til slutt vil eg visa til laust forslag nr. 7, frå Senterpartiet, om Osterøy og Ulvsnesøy. Det er ordrett det same forslaget som Kristeleg Folkeparti fremja om den saka for eitt år sidan.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:18:01]: Først vil jeg rette opp en forsnakkelse i forrige innlegg. Det korrekte er sjølsagt to polititjenestefolk per tusen innbyggere på kommunenivå.

I arbeids- og sosialkomiteen snakker alle om behovet for bedre rehabilitering og åpen soning. Åpen soning er kraftig undervurdert ved alvorlig kriminalitet. Arbeidstrening er da stikkordet, meningsfylt arbeid, hardt arbeid. Det gir respekt. Mange oppfatter det med arbeidstrening som hardt. Sjølsagt, for når en har sittet i fengsel, er en ikke så forankret i arbeidet som en ellers ville vært. Derfor er disse åpne soningsplassene grunnleggende viktige. Vi trenger flere av dem, ikke færre.

Det er helt feil å legge ned bl.a. Hassel fengsel i Skotselv. Hvis en hadde hatt en bedre ledelse der, og hadde kommet opp med en god plan, ville man kunne vise til enda bedre resultater enn dem som er. Det regjeringa gjør, er altså grunnleggende feil og i strid med det som skjer i arbeids- og sosialkomiteen, hvor alle snakker bra om bedre rehabilitering.

Karin Andersen (SV) [13:19:15]: For SV er det viktig å beholde større kapasitet i lavterskelfengslene. I Hedmark har vi bl.a. Bruvoll, som er et godt fengsel.

Jeg hører nå at regjeringen og flertallet ønsker å bruke mer elektronisk soning. For noen kan det være greit, men slett ikke for alle. Det bringer meg over til et område der man burde få på plass mer elektronisk kontroll, og det er i voldssaker mot kvinner som lever i redsel, gjør det lenge, ringer politiet og får kanskje ikke hjelp, mens alle sammen vet hvem som er terroristen. I mange år har SV slåss for å få elektronisk kontroll over voldsutøveren, og det er på plass lite grann, men altfor lite, og det går altfor sakte. Det er også behov for å utvide hvilke straffebestemmelser som kan omfattes av dette virkemiddelet. Det er helt nødvendig at det er voldsutøveren som må bære belastningene for det man holder på med, og at det ikke er den voldsutsatte som må gå rundt med alarm og passe seg og ha begrensninger i sin aksjonsradius. Her kunne regjeringen og stortingsflertallet virkelig gjort mye mer, men det går forferdelig sakte.

Dette med å ha kontroll over kvinner er jo en viktig markør – helt fra den store verdenspolitikken og ned til familien. Derfor er forslag nr. 11, fra SV, viktig, for Norge har mulighet til å straffeforfølge dem som f.eks. utøver seksuell vold i krig. I forrige uke ble nobelprisen utdelt til Nadia Murad, et offer, og Denis Mukwege, som er lege, og som påpeker at denne straffriheten er en av grunnene til at det fortsetter. Vi vet ikke hva Norge har gjort på dette området, men at denne straffebestemmelsen er på plass, vet vi, for det jobbet jeg med for 20 år siden, da jeg kom inn på Stortinget. Den er på plass, men hva slags rolle vil Norge ta på seg på dette feltet? Det er viktig at land som Norge bruker denne muligheten til å være med og forfølge dem som begår disse uhyrlighetene i krig og konflikt. Alt kan ikke vi gjøre her, men vi kan gjøre en viktig jobb for å vise at vi bruker de mulighetene vi har til å få disse forferdelige overgrepene straffet. Derfor oppfordrer jeg flertallet i Stortinget til å stemme for SVs forslag nr. 11.

Presidenten: Representanten Peter Frølich har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Peter Frølich (H) [13:22:26]: Jeg trodde det var i julen man pleide å spille Monopol. Jeg ser at Senterpartiet i sitt alternative budsjett i høst har tjuvstartet leken. Alle skjønner at alternative budsjetter ikke kan ha samme treffsikkerhet som et budsjett som er kvernet gjennom Finansdepartementet i løpet av et år, men det får være grenser. Senterpartiet har tatt snarveier med budsjettet før. Vi husker hvordan de skulle spare hundrevis av millioner kroner på Nederland-avtalen, som visstnok kunne avsluttes med et knips. Det nye i årets bud-

sjett er at de skal spare hundrevis av millioner på å kutte i byråkrati. Så utrolig enkelt: Vips er vi kvitt byråkrati og kvitt byråkrater – glem spørsmål som hvordan disse skal sies opp, og hvem som skal gjøre oppgavene. Fraværet av realisme er så totalt. Jeg vet det er en utslitt sammenligning, men de kunne like gjerne tvitret at de skal bygge en mur som Mexico skal betale for, og at de skal «make the police great again».

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at det snart er jul, og da kan vi alle spille Monopol.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:23:41]: Statsråden og regjeringen snakker fortsatt om at alt går bra, men det skal gå meget, meget bedre.

Trygghet handler til sjuende og sist om folks opplevelser. I Valdres får vi dessverre flere og flere opplevelser som viser at ting ikke blir bedre. Når du ringer nødeteatene og kommer til sentralbordet nå, har de ikke lenger lokal kunnskap og oversikt over hvor ulike hendelser skjer, eller hvor du befinner deg når du forsøker å forklare – dette til tross for samordning og sentralisering som skulle gjøre nødsentralene bedre. Når det så er avklart hvor du befinner deg, gjør politiet en nøye vurdering av om situasjonen er alvorlig nok til at de vil sende en bil.

I Innlandet politidistrikt, Norges største i geografisk størrelse, opplevde innbyggere i Vang kommune at politiet ikke ville sende bil fordi alvorlighetsgraden ikke ble oppfattet som stor nok. Da hadde ekteparet Hagerup blitt vekket midt på natten av en utagerende og voldelig mann. En uvedkommende hadde tatt seg inn i huset deres og var tydelig ruset og uberegnelig. Borgervernet var sikrere, og naboer kom til for å hjelpe. Brannvesenet var også i beredskap, men uten riktige midler til å uskadeliggjøre den ubudne gjesten. Det utviklet seg til å bli mer og mer ubehagelig, og til slutt sendte politiet én politibetjent, som kom til stedet og vurderte situasjonen ytterligere, og så enda en bil, med flere politibetjenter, som kunne rydde opp i situasjonen. Det er umulig for meg å gjengi skrekken de involverte opplevde, og hvor frustrerende det var ikke å bli tatt på alvor da de ringte 112.

Altfor ofte er brannvesenet først framme på ulykkestedet. Vi må spørre: Er det kommunen eller staten som skal sikre beredskapen i landet vårt? Når politiet så har tatt hånd om lovbrutere i grisgrendte strøk, må de vurdere om situasjonen er ille nok, lovbruddet er alvorlig nok, til at de kan bruke flere timer på å kjøre vedkommende i arrest, eller om de skal la være og heller kjøre vedkommende hjem. Politiet kan være på hjul, men ikke arresten. De trenger midler til å bemanne de tjenestene og lokalene de trenger.

De mer sentrale strøk trenger midler for å følge opp lovbruddene de får på bordet sitt. Antall henleggelses

Oslo er alvorlig og viser at politiet må prioritere tøffere enn det som er forsvarlig. Ordensvakhold er i tillegg et felt der Oslo og flere byer og tettsteder ser mer og mer alvorlige saker hver eneste helg uten kapasitet til å ta tak. I stedet vil departementet tvinge inn vekterbransjen. Representanten Frølich tok til orde for å redde bl.a. studentsamfunn, frivillighet og kulturliv for et år siden, men et år er gått, og jula ser ikke ut til å ha med seg flere gaver fra Høyre i år enn i fjor.

Presidenten: Representanten Himanshu Gulati har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Himanshu Gulati (FrP) [13:26:51]: I mitt første innlegg i dag snakket jeg om svartmaling fra opposisjonen, og jeg synes egentlig debatten bare har illustrert dette. Representanten Gjelsvik har gang på gang på gang snakket om en fullstendig krise i politiet over hele landet. Vel, jeg registrerer at politidirektøren som nettopp gikk av, Odd Reidar Humlegård, har sagt at til tross for utfordringer i politiet er det ingen krise. Jeg registrerer at Politiets Fellesforbund i møter med regjeringsfraksjonen på Stortinget sier at det til tross for både utfordringer og ønskelister ikke er krise i politiet.

Det er mulig at det er min humor som er dårlig, men jeg lurer på om ikke flere også ser det komiske i det representanten Aasen-Svensrud sier, når hennes eget parti etterlot seg en soningskø på 1 200 personer. Hun kritiserer noen av virkemidlene som fikk bort disse køene, og nå kritiserer hun også regjeringen når man legger ned tomme fengselsplasser som man ikke trenger.

Det er mye kritikk. Jeg skulle ønske vi hørte litt mer ros for resultatene også.

Willfred Nordlund (Sp) [13:28:09]: En av nasjonalstatens viktigste roller er å ta vare på folkets sikkerhet, og da er beredskapen vi yter der ute – den som skal være først til stede hvis noe går galt – usedvanlig viktig.

Det er ikke uten grunn at det er justisministeren som har det øverste ansvaret ved en krise. Det er jo nettopp i den konteksten beredskap er viktig, men også rettssikkerheten og det at folk skal føle seg trygge i en slik situasjon, skal bli ivaretatt. Tidligere justisministere har vært mer eller mindre klar over den førsterollen de har i en eventuell krisesituasjon, men jeg har registrert at nåværende justisminister i hvert fall har fått med seg det. Det er bra, for folk der ute føler på en stadig større utrygghet, og det er jo det beskrivelsen av en krise i politiet handler om. Det handler om at folk opplever at politiet ikke er til stede der de ønsker, eller når de ønsker og har behov.

Stadig oftere får vi rapporter om at det er det kommunale brannvesenet som er først på plass. Vi har jo skal-krav når det gjelder utrykningstid for brann, men

det har vi ikke når det kommer til f.eks. ambulanse eller hvor lang utrykningstid man skal kunne forvente av politiet. Vi har altså en dekningsgrad prosentmessig. Representanten Lundteigen holder ofte opp målet om at det skal være to politifolk per tusen innbyggere i en kommune, som et bra mål, men det er viktig å huske på i den sammenhengen at mange steder vil vi måtte komme høyere, nettopp fordi politiet skal nå alle sammen, og da er arealet som skal dekkes innenfor et politidistrikt, avgjørende. Politidekningsgraden rundt omkring i landet er f.eks. høyere i nord enn den er i andre deler av landet nettopp på grunn av de store avstandene. Likevel er det sånn at selv i relativt sentrale deler av f.eks. mitt eget hjemfylke opplever folk at politiet ikke kommer – ikke engang når det står folk på døra med øks, noe vi alle sammen husker for bare få år siden. Det er ikke å ta folks behov for beredskap og trygghet på alvor. Det er derfor Senterpartiet har vært tydelige på at vi ønsker å styrke det lokale tilstedeværende politiet, bl.a. ved å øke driftsmidlene med en halv milliard kroner. Det ville i hvert fall vært en start på den veien som vi må gå dersom vi ønsker å nå en målsetting om at alle skal ha tilgang til rimelig politidekning når krisen først er ute.

Avslutningsvis vil jeg si at det er viktig at rettssikkerheten ivaretas også i de mer grisgrendte strøkene, og jeg er derfor glad for at Senterpartiet finner rom for å faktisk endre på reisesalæret for advokater, nettopp for at flere skal kunne ta del i fri rettshjelp.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [13:31:17]: Det er vel sjelden vi hører det single så voldsomt i glasshuset som når representanten Frølich er oppe og snakker om kreativ budsjettering. Regjeringen har altså gjennomført disse flate osthøvelkuttene, den såkalte ABE-reformen, i mange deler av offentlig sektor, bl.a. også i domstolene, uten å prioritere hva det er som skal opp eller ned.

Det er flere milliarder som er kuttet på denne måten, uten at regjeringen har tatt bryet med eller det politiske ansvaret for hva det er som skal prioriteres ned. Man bare sier at man skal bruke mindre penger på de ulike offentlige etatene. Domstolene er en av dem. Nav er en annen. Det er mange av disse kuttene som er ren ansvarsfraskrivning og kreativ budsjettering fra regjeringen.

Jeg håper at man kanskje kan være litt mer edruelig i sin omgang med både tall og argumenter.

Willfred Nordlund (Sp) [13:32:34]: Det var representanten Frølich som fikk meg til å tegne meg til et innlegg til. Jeg må jo si at jeg er begeistret over at Frølich har klart å få med seg at Senterpartiets alternative bud-

snett overgår regjeringens forslag når det kommer til friske midler på justisområdet. Det er prisverdig at representanten har lest det.

Men jeg må understreke at i den sammenheng er det spesielt å merke seg at regjeringspartiene ikke har fått med seg at Senterpartiets kuttforslag går ut på å flytte midler fra det sentrale ledd og ut til det desentraliserte leddet, altså de som utfører politioppgaven. Det burde vært en hovedmålsetting for representanten Frølich, som kommer fra et parti som i hvert fall tidligere var svært opptatt av å kutte byråkrati, men jeg registrerer at det ikke gjelder lenger. Det finner jeg svært forunderlig.

Senterpartiets linje i dette spørsmålet har vært klar lenge, og dette alternative budsjettforslaget følger altså opp det. Man ønsker å flytte tjenestene ut der de faktisk produseres, som er nærmest mulig folk, og ikke beholde dem inne i det sentrale byråkratiet. Det er mye mer hensiktsmessig å gjennomføre byråkratikkutt i det sentrale leddet for å øke beredskapen der ute enn å beholde dem i de sentrale funksjonene.

Uansett hvordan vi diskuterer dette opp og ned, og hva slags rolle de ulike byråkratene som nå regnes, eventuelt har innenfor det, er det uten tvil sånn at Politidirektoratet har økt voldsomt, samtidig som politifolk der ute ikke ser den samme økningen i ressurstilgang når de skal utføre arbeidet og drive oppsøkende og forebyggende virksomhet. Det tegner et bilde av en regjering som er mest opptatt av å skryte av statistikken og øke antallet byråkrater i direktoratet, og ikke sørge for at politiet får skikkelige verktøy og nok mannskap til å utøve det vi alle sammen ønsker å gi, nemlig et tryggere samfunn i Norge.

Jan Bøhler (A) [13:34:53]: Jeg har strevd i noen år med å få oppmerksomhet her i Stortinget gjennom interpellasjoner, spørsmål og forslag om organisert kriminalitet og gjengkriminalitet. Jeg er veldig glad for at det det siste halvåret – også etter dokumentasjon i media og i bøker som har kommet – er blitt enighet i de fleste partier om å ta tak i det. Flere partier er også godt i gang med å fremme forslag. Jeg var litt overrasket over at Høyres hovedtilnærming til gjengdiskusjonen her i dag var å kritisere de rød-grønne for å ville detaljstyre politiet. Jeg mener at vi har kommet lenger enn det. Jeg mener vi har begynt å snakke sammen om konkrete forslag til hva som skal gjøres. Jeg vil gjerne få si hvordan jeg mener at vi herfra skal kunne styre politiet i riktig retning på de punktene.

Det første gjelder det som kalles marsjordren til politiet, eller tildelingsbrevet til politiet, som justisministeren sender ut ved årsskiftet, i januar/februar, ut fra budsjettet vi vedtar her i dag. Tidligere, under den rød-grønne regjeringen, var organisert kriminalitet og kri-

minelle gjenger en hovedprioritet, men det ble borte fra tildelingsbrevene i 2014/2015. Jeg vil oppfordre justisministeren til, som et resultat av diskusjonene om organisert kriminalitet og gjengkriminalitet de siste månedene, igjen å føre det inn blant prioriteringene i de politidistriktene hvor dette er et stort problem. Det gjelder ikke bare Oslo politidistrikt. Blant annet i Øst politidistrikt – som har områdene nord for Oslo, hvor det i mange år har vært et gjengmiljø, som nå utvikler seg – har det ikke vært brukt ressurser på dette. Det er viktig at flere politidistrikter får en sånn klar beskjed.

Det andre styringssignalet jeg mener det er viktig at vi gir, er at pengene er nøkkelen til gjengvirksomheten. Det er pengene som er motoren. Det ble inndratt 38 mill. kr fra kriminalitet fra 1. tertial i år. Det å inndra mer midler er en nøkkel som politiet må gires opp på på en annen måte. Det ligger to utredninger om tiltak – en fra 2014, om hvordan etatene kan samarbeide om å ta for seg prioriterte objekter blant f.eks. gjengkriminelle, følge finansene deres, og en utredning som kom i 2016, om sivilrettslig inndragning, som er en enklere måte å inndra midler på. Noe av det som bl.a. representanter fra regjeringspartiene har snakket om i media, om å ta blingbling og sånn, kan gjøres på en mer direkte måte hvis man følger opp den utredningen.

Det tredje jeg vil si om hvordan vi kan styre, er at vi nå bør ha lært – etter møtene justiskomiteen bl.a. hadde med Riksadvokaten – at innsatsen mot gjengkriminalitet ikke kan skrus av og på. Det er det vi mener når vi sier at org. krim-enheten i Oslo, arbeidsformen med å være på år etter år, kontinuerlig, ikke kan skrus av og på. Det er hovedkritikken vår på det punktet.

Presidenten: Representanten Abid Q. Raja har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Abid Q. Raja (V) [13:38:11]: Venstre sitter ikke i justiskomiteen, så jeg tenkte jeg skulle benytte anledningen til å takke budsjettkameratene for gode merknader – og ikke minst også justiskomiteen for en god debatt her i salen.

Jeg vil mot slutten også si at jeg er glad for at nåværende justisminister har sagt at vi ikke har svenske tilstander i Norge. Det er jeg veldig glad for. Det er en annen svensk tilstand vi ikke ønsker velkommen i Norge, og det er generell bevæpning. Vi i Venstre ønsker å beholde politiets sivile preg, og det er mange gode argumenter for det.

Samtidig er det andre svenske tilstander vi i Norge bør kunne vurdere å se nærmere på. Det handler nettopp om noe som har vært berørt i denne debatten, og det er inkassoreglene over grensen, i Sverige. Det er kanskje noe vi kan lære mer av. Jeg er glad for at regjeringen

og justisministeren har satt ned et utvalg for å se nærmere på dette, for det er eksempler på hva vi ikke bør ha i Norge, noe media har brakt fram. Som det står i dette mandatet, er tiden moden for å se nærmere på reglene for det.

Dag Terje Andersen (A) [13:39:28]: Jeg har med stor interesse fulgt diskusjonen her i dag, og jeg har ikke tenkt å utfordre justisministeren noe mer på objektsikringssaken. Jeg har, som jeg sa i mitt forrige innlegg, erfart at det kan være litt farlig når man ikke har manus.

Men jeg synes det har vært en interessant diskusjon om samfunnssikkerhet og trygghet i samfunnet i det hele tatt. Veldig mange har tatt opp de mange nedleggelsene av fengsler ut fra lokal erfaring og erfaring med hva de fortsatt kan bidra med. Mange har tatt opp situasjonen med at folk ringer for å få hjelp uten å få hjelp – enten fordi de ikke får svar på telefonen, eller fordi politiressursene er veldig langt unna der hendelsene finner sted. Og vi har hørt et mangfold om hvordan politiet i dag blir oppfattet der ute i virkeligheten. Da synes jeg det er påfallende at vi går mot slutten av en lang debatt om et viktig samfunnsområde uten at statsråden i det hele tatt har kommentert noe av det som kommer fram i saken. Det synes jeg er skuffende, for det er folk fra både posisjons- og opposisjonspartiene som har satt seg godt inn i sine saker, som tar opp hverdagsproblemer folk har ute i samfunnet. Og det de blir møtt med, er en justisminister som ikke har noe å si til den dagsaktuelle debatten – bortsett fra i hovedinnlegget han holdt og i replikkordvekslingen som var etterpå.

Jeg synes mange av dem som har tatt opp alvorlige spørsmål her i salen, fortjener å få svar på de temaene de har tatt opp, i respekt for Stortinget.

Presidenten: Representanten Jan Bøhler har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Jan Bøhler (A) [13:41:34]: Jeg vil takke representanten Melvær, som er den eneste som har kommentert det jeg mener er et stort spørsmål – hvordan vi bidrar til sikkerheten for befolkningen, og saken om tilfluktsrom. Problemet er at den utredningen kom i mai 2016. Jeg har i Stortinget jevnlig etterlyst oppfølgingen av den. Nå har det gått to og et halvt år, og det står ennå ikke ett ord om det i statsbudsjettet. Jeg håper det blir fortgang i saken, og vi fremmer som sagt forslag i dag.

Det er en sak til jeg gjerne vil gjøre oppmerksom på i det vi behandler i dag, og forslagene til det. Det gjelder hvordan vi skal planlegge politikapasiteten i fremtiden. Regjeringspartiene har en merknad om det, hvor man varsler at man ut fra «en utredning om kompetanse og kapasitetsbehov i politiet» vil legge fram en stortings-

melding. Jeg vil bare si at det finnes ingen slik utredning. Det man viser til, er et kort notat med noen regneeksemplene, men det er ingen utredning om hvilke oppgaver politiet står overfor, om alt vi har pålagt politiet å jobbe med i Norge, og hvilken kapasitet det vil kreve. Jeg vil oppfordre til å gjennomføre en utredning og ikke bare bygge på et så kort regneeksempel som dette.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Stortinget tar nå pause i anledning Stortingets julelunsj, og møtet settes igjen presis kl. 15.30.

Møtet avbrutt kl. 13.42.

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 15.30.

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Sak nr. 2 [15:30:10]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Justis- og beredskapsdepartementet (Innst. 100 S (2018–2019), jf. Prop. 28 S (2018–2019) unntatt punktet om kap. 480, og kap. 490, 491 og 3490)

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Peter Frølich (H) [15:31:04] (ordfører for saken): Jeg har lyst til å takke komiteen for godt samarbeid om proposisjonen som omhandler endringer i innværende års statsbudsjett.

Proposisjonen adresserer mange – jeg hadde nær sagt eksotiske – små saker. Blant annet har det vært en nedgang i kostnadene knyttet til å kreve inn sideutgifter i jordskiftedomstolene, og det har vært en økning i PSTs utgifter til sikringstiltak knyttet til NATOs generalsekretærs møte i Norge. Videre har det vært en liten nedgang i behovet for tolker i forbindelse med asylsaker i UDI.

Så er det et lite og etter hvert litt famøst avsnitt på side 5 i proposisjonen som sier noe om hvordan den framtidige passtrukturen skal være i Norge. Det er jo slik – som naturlig er – at regjeringen har fullmakt til å kunne fastsette både lensmannkontorstruktur og funksjonene ved de enkelte lensmannskontorene eller de ulike tjenestestedene, men jeg antar likevel at det blir en de-

batt knyttet til de foreslåtte endringene på dette punktet. Det ser jeg fram til.

Lene Vågslid (A) [15:32:37] (leiar i komiteen): Dette er ei sak som skaper ein del debatt fordi ein i denne proposisjonen legg opp til å leggje ned ei rekkje passkontor. Det er ein kjend debatt. Stortinget har tidlegare vore tydeleg på at ein har ynskt å behandle dette i ei eiga sak. Opposisjonen er òg i merknadene tydeleg på at me hadde sett at denne saka hadde blitt behandla på ein annan måte.

Eg høyrer det blir sagt frå posisjonsparti at Arbeidarpartiet og Senterpartiet ikkje tek utferding av pass alvorleg nok med tanke på sikkerheit. Sjølv sagt må pass utferdast på ein trygg måte, slik at dei ikkje hamnar i hendene på kriminelle miljø for så å bli bruka til ID-tjuveri, svindel og alvorleg kriminalitet.

Det denne saka handlar om no, frå Arbeidarpartiet si side, er at me meiner regjeringa ikkje tek Stortinget alvorleg nok. Ein behandlar justiskomiteen nærast som eit stemplingskontor for saker ein helst ikkje vil snakke om: som nedlegging av passkontor. I tillegg til ikkje å ta det ansvaret oppfatar eg at ein skuvar FN's internasjonale organisasjon for sivil luftfart, ICAO, framfor seg, og at ein skuvar Riksrevisjonen, landets sikkerheit og folks tryggleik framfor seg – det siste i form av merknader i saka som skuldar Arbeidarpartiet og Senterpartiet for å vere uansvarlege når dei ikkje tek omsyn til sikkerheitskrav når dei kritiserer regjeringa for den avgjerda som er teken. Så store ord antydgar at regjeringspartia sjølve har ganske dårlege argument i saka. For det har frå regjeringshald gong på gong blitt vist til nye internasjonale retningslinjer frå ICAO som fører til at mange av dei mindre passkontora må avviklast. Men slik er det ikkje. ICAO stiller ikkje noko krav til kor mange søknader kvar saksbehandlar skal ta imot. På skriftleg spørsmål frå representanten Jenny Klinge stadfestar statsråden nettopp dette:

«ICAO har ikke kvantifiserte krav til saksmengde, men understreker at alle saksbehandlere som skal motta søknader og verifisere søkerens identitet og grunnlagsdokumenter skal ha grundig og relevant trening relatert til verifikasjon av ID-dokumenter og vurdering av øvrig grunnlagsdokumentasjon.»

Det blir difor noko holt når hovudargumentet me får imot oss, er at nedlegging av passkontor er i samsvar med Politidirektoratets nye retningslinjer om at kvar saksbehandlar bør behandle minst 1 000 passøknader årleg, og at kvart kontor bør utferde ein plass mellom 4 000 og 5 000 pass kvart år. Heller ikkje det som blir sagt om kritikken frå Riksrevisjonen, som blei ført som eit argument for at passkontor må leggjast ned, er riktig. Det er riktig at politiet fekk kritikk av Riksrevisjonen i 2015 for sikkerheit ved passutferdinga, men det gjaldt andre forhold

enn talet på passkontor og kor mange passøknader kvart passkontor eller saksbehandlar tek imot årleg.

I saka har Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV fremja eit forslag der me ber regjeringa oppretthalde dagens struktur for passutferding inntil Stortinget har behandla ei sak om framtidig struktur. Eg meiner det hadde vore det fornuftige å gjere i denne saka, slik at me hadde fått gjort det på den måten som stortingsfleirtalet opphavleg meinte. Eg viser med det til forslaget.

Senterpartiet har fremja eit laust forslag i salen, forslag nr. 2. For Arbeidarpartiet sin del er forslaget som blir fremja i innstillinga, det forslaget me støttar. Me meiner at forslag nr. 2 blir litt på toppen av det, så me kjem ikkje til å stemme for forslag nr. 2, frå Senterpartiet.

Emilie Enger Mehl (Sp) [15:36:28]: Regjeringen har valgt å legge ned nær halvparten av alle passkontor i hele landet. Det er Senterpartiet sterkt imot. Det handler om at vi vil sikre en viktig tjeneste over hele landet og ikke skyve utgifter fra staten og over på innbyggerne og næringslivet.

Noen forsøker å avfeie sentraliseringen av passtjenesten med at passet er noe man bare trenger å fornye hvert tiende år. De som bare trenger å reise til passkontoret hvert tiende år, er imidlertid ganske så heldige. I fjor regnet PF Politilederne seg fram til at dersom en familie med tre barn skulle ha gyldig pass til enhver tid, så ville de i en periode på 22 år måtte oppsøke politiet for å få fornye ett eller flere pass i 16 av disse årene. Denne virkelighetsbeskrivelsen står i sterk kontrast til hvordan regjeringen forsøker å framstille situasjonen. Realiteten er at mange vil måtte bruke enormt mye tid på dette, ta seg fri fra jobb for å fornye passet eller ta barn ut av barnehage og skole.

Regjeringspartiene viser stadig vekk til nye internasjonale sikkerhetskrav som begrunnelse for sentraliseringen. The International Civil Aviation Organization, ICAOs standard for passutstedelse sier imidlertid ingenting om hvor mange pass hver saksbehandler eller hvert passkontor skal måtte motta for at det skal være godt nok. Dette er noe Politidirektoratet har stilt krav om, og det er et tydelig eksempel på at Norge overoppfyller internasjonale krav. Det er ingen internasjonale krav om at Norge skal legge ned halvparten av våre passkontor.

Regjeringen framstiller saken som at det ikke finnes noe alternativ til denne massive nedleggelsen av passkontor. Hvorfor gjør man ikke da det samme som i andre land som følger ICAOs standarder? I Portugal, f.eks., har man langt flere steder enn i Norge hvor innbyggerne kan skaffe seg pass. I Storbritannia er mye av passutstedelsen digitalisert. Regjeringen legger jo også selv opp til at man kan ha mobile passkontor. Hvis man kan ha mobile passkontor, skjønner jeg ikke hvorfor man ikke kan ha mindre passkontor også.

Det synes som om kuttet i passtjenestene handler mer om ideologi fra regjeringens side, der alt skal være «robust» og stort for å være bra. Da Jenny Klinge stilte et skriftlig spørsmål for et par uker siden, kunne imidlertid ikke statsråden svare på ved hvilke passkontor det har vært feil og mangler ved passutstedelsen de siste årene som gjør at man må legge dem ned. Man kan dermed ikke si om feil og mangler eller dårligere sikkerhet i større grad gjelder små kontor enn store. Hvorfor er da regjeringen så skråsikker på at bare vi blir kvitt en stor del av de små kontorene, blir kvaliteten så mye bedre?

Behovet for kompetanseheving er fremmet av mange i denne debatten, og det er et legitimt argument for at det trengs endringer i opplæringen for saksbehandlerne for å kunne møte sikkerhetskrav, men det er likevel ikke et argument for å legge ned 70 passkontor. Senterpartiet mener at saksbehandlere også ved mindre passkontor kan være gode saksbehandlere. De har ikke større lærevansker enn saksbehandlere ved større kontor, og det må være fullt mulig å sørge for tilstrekkelig opplæring av dem som jobber ved passkontor, i hele Norge.

I fjor vedtok stortingsflertallet at regjeringen skulle legge fram en sak for Stortinget om struktur for passutstedelse. I stedet ble Stortinget avspist med en kommentar i revidert nasjonalbudsjett som ikke sa noe som helst om hvilke passkontor som skulle legges ned. Det sto bare litt om noen generelle prinsipper som Politidirektoratet skulle legge til grunn når de skulle avgjøre framtiden til passkontorene.

Det hører med til historien at noen passkontor også ble vedtatt lagt ned før denne redegjørelsen kom til Stortinget. Det mener Senterpartiet er altfor tynt. Senterpartiet vil at saken skal legges fram for Stortinget. Vi ønsker ikke at regjeringen skal legge ned passkontor før Stortinget har tatt stilling til saken. Vi vil foreslå å opprettholde utstedelse på alle passkontor som regjeringen nå vil legge ned, i tillegg til å gjenopprette utstedelsen på noen passkontor som nylig er lagt ned, til sammen 65 passkontor.

Jeg tar med det opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Da har representanten Emilie Enger Mehl tatt opp de forslagene hun refererte til.

Petter Eide (SV) [15:41:33]: Vi fikk melding via lederen i justiskomiteen og vår sekretær/rådgiver i slutten av forrige uke om at dette kom til å bli en egen sak, og jeg må innrømme at jeg stusset litt over at vi skulle sette av egen stortingstid til å diskutere passkontorstrukturen i Norge. Debatten som vi har hatt i tre timer før i dag, har jo, etter mitt syn, handlet om og belyst langt viktigere ting, som vi egentlig ikke fikk gått godt nok i dybden på. Så jeg var litt i tvil, men jeg syntes det fortjente en debatt, og sa nølende ja til det likevel. Jeg

registrerer at Senterpartiet alltid er flinke til å fremme – jeg holdt på å si – sin distriktspolitiske agenda, hvilket de også gjør her.

Jeg skal ikke gå inn i detaljene, for jeg støtter i all hovedsak Lene Vågslids betraktninger og argumenter. SV er selvfølgelig tilhenger av at folk skal få utført tjenestene der de bor, og ikke måtte reise veldig langt for å kunne gjøre det. Det skaper god kvalitet for folk der de bor, det er bra for verdiskapingen, og det er bra for trivselen. Det skal ikke være sånn at folk må ta seg fri en dag eller to for å få seg pass, for å anmelde en sak til politiet, som vi diskuterte for en time siden, eller kanskje – enda verre – måtte reise veldig langt for å komme til et voldtektsmottak for å ta ulike prøver hvis man har vært så uheldig å komme i en sånn situasjon. Selvfølgelig må vi sikre lokale tjenester, og så får vi diskutere om det er akkurat passkontor som er det viktigste for oss å sikre. Men det er definitivt en tjeneste vi bruker med jevne mellomrom. Spesielt barn må jo stadig ha nye pass.

Jeg tror det er viktig å se på summen av de tjenestene som blir sentralisert, og hva slags struktur vi ønsker å ha på det. Derfor støtter SV forslag nr. 1, som handler om at regjeringen skal komme tilbake med en helhetlig betraktning om hva slags struktur man skal ha på dette i framtiden. Det synes jeg er klokt, og jeg mener at mange av de forslagene og observasjonene om fleksibilitet som representanten Enger Mehl tok opp, kan dekkes nettopp i et sånt forslag, for da får regjeringen anledning til å se på ulike måter å gjøre dette på.

Så har jeg lyst til å komme med et bitte lite hjertesukk: SV og Senterpartiet deler veldig mange distriktspolitiske hensyn. Senterpartiet mener det er viktig med verdiskaping i distriktene, men jeg er ikke villig til å la det være sånn at distriktspolitiske hensyn skal trumfe hvilke som helst andre perspektiver. Senterpartiet er ufattelig flinke til å sette et distriktspolitisk stempel på veldig mange saker og bruker begrepet «sentralisering» i omtrent alle debatter i Stortinget. Jeg mener at vi er nødt til å kunne diskutere politikk, vi må kunne diskutere budsjettfordeling, og vi må kunne diskutere en rekke ordninger og tilpasninger i det norske samfunnet uten alltidå sette det distriktspolitiske først og la det trumfe alle andre hensyn. Derfor støtter vi ikke Senterpartiets eget forslag her, for det er etter min mening et stivbent forslag. Senterpartiet er ikke villig til å gjøre noen endringer i eksisterende struktur. Det handler rett og slett bare om å sementere en gammel struktur, og det støtter vi ikke.

Statsråd Tor Mikkel Wara [15:45:31]: Innledningsvis vil jeg si at dette først og fremst handler om samfunnssikkerhet. Det er ikke slik som noen later til å tro, at vi har startet med en sentraliseringsplan. Vi har star-

tet med en utfordring knyttet til samfunnssikkerhet og norske pass. 30 000 pass forsvinner i året, og vi vet ikke hvor de fleste av dem er. I tillegg kommer forfalskning. Et norsk pass er et attraktivt pass å forfalske, ikke bare i Norge, men også andre steder i verden. I tillegg kommer kritikk fra Riksrevisjonen.

Det er også viktig å understreke at dette ikke bare dreier seg om det gamle passet som vi alle sammen har. Vi snakker her om framtidens pass, som skal bli mye sikrere, og som skal skape en sterkere binding mellom den passet er skrevet ut til, og bæreren av passet, slik at det blir lettere å avsløre svindel eller at noen bærer et pass som ikke er deres. Det er de nye reglene som skaper utfordringer for oss.

FNs internasjonale organisasjon for luftfart stiller kvalitetskrav – de stiller ikke kvantitative krav, men de stiller krav til kvalitet som jeg synes det er naturlig å følge, ellers risikerer vi at norske pass ikke blir gyldige. Helt uavhengig av de kravene mener jeg at vi har et ansvar for å ta hensyn til samfunnssikkerhet, som går langt utover det å skulle oppfølge FN-krav. Det er det som gjør at jeg har bedt om disse faglige rådene om hva som skal til for å ha god nok faglig kvalitet, og hva som skal til for å plassere dem slik at vi får god nok service i dette.

De nye passene skal identifisere bærer og pass, knytte dem sammen, og det krever en annen type saksbehandling. Vi får også en helt ny type saksbehandlingssystem, som må beskyttes, og vi må beskytte lokalitetene på en annen måte i framtiden. Til gjengjeld ønsker vi å imøtekomme en del viktige servicebehov, ved at vi regner med at det blir utvidede åpningstider – i hvert fall i perioder – muligheter til timebestilling på forhånd, så man vet når passet kan hentes og skrives ut, sms-varsling, så folk vet at passet kan gå ut på dato, slik at ikke alle kommer og skal bytte pass samtidig, og vi ønsker mobile enheter som er beskyttet godt nok til å kunne forsvare de nye kravene.

Men igjen: Dette handler først og fremst om samfunnssikkerhet, og det er Politidirektoratet som har gitt anbefalinger om hva som er det kvalitative kravet de synes vi bør stille, og deretter også gitt anbefalinger om hvor lokaliseringen skal være. Det er ikke et forslag om sentralisering, det er et forslag som tar samfunnssikkerhet på alvor.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lene Vågslid (A) [15:48:50]: Spørsmålet mitt er egentlig ganske kort. Eg lurar på kva som står i vegen for at me kunne behandla denne saka i ei eiga sak.

Statsråd Tor Mikkel Wara [15:49:01]: I utgangspunktet er dette en sak som tilligger Politidirektoratet,

med godkjenning fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Den viktigste grunnen til at denne saken er oppe i Stortinget i dag, er at Stortinget har bedt om å bli orientert om den. Det er ikke på dette nivået det er naturlig, mener jeg, å diskutere passkontor og hvor passkontorene skal ligge, men siden Stortinget har bedt om det, har vi valgt å komme til Stortinget og fortelle om det som er vår plan.

Emilie Enger Mehl (Sp) [15:49:39]: En liten oppfølging av forrige spørsmål: Stortingsflertallet vedtok i fjor at regjeringen skulle komme tilbake med en plan for utstedelse av pass i den nye tjenestestrukturen. Som svar på skriftlig spørsmål i år uttalte daværende justisminister Listhaug:

«Enkelte lokasjoner som utstedte pass er i ferd med å bli nedlagt som følge av den tjenestestrukturen som følger av nærpolitireformen. Utover dette vil det ikke bli gjort noen endringer i hvilke tjenestesteder som utsteder pass i ny tjenestestruktur før Stortinget har behandlet spørsmålet.»

I revidert nasjonalbudsjett som kom før sommeren, sto det kun en kommentar fra departementet om hvilke prinsipper som skulle legges til grunn når strukturen for passutstedelse skulle avgjøres. Dette framsto mer som en orientering enn som en behandling. Anser statsråden det slik at Stortinget med dette har behandlet spørsmålet? Hvorfor får ikke Stortinget avgjøre hvordan strukturen for passutstedelse skal se ut?

Statsråd Tor Mikkel Wara [15:50:39]: I revidert nasjonalbudsjett la vi fram hvilke prinsipper vi syntes det var naturlig å legge til grunn for en åpen drøftelse med Stortinget. Stortinget hadde synspunkter på det. Det var synspunkter som vi har tatt med videre i det arbeidet som har skjedd i regi av Politidirektoratet, og senere på Justis- og beredskapsdepartementets bord. Så har Stortinget bedt om å få komme tilbake til saken. Det er det vi gjør nå, dette er å melde tilbake til Stortinget.

Fordi disse passkontorene skal beskyttes – objektsikres, nærmest – er det viktig å få lagt strukturen tidligst mulig, slik at man i de byggearbeidene, de ombyggingene og det plasseringsarbeidet som kontinuerlig skjer i justis-sektoren, kan ta med seg hvor de framtidige passkontorene skal være, slik at man kan planlegge å sikre kontorene slik at de tilfredsstiller internasjonale standarder.

Emilie Enger Mehl (Sp) [15:51:37]: I merknadene til den innstillingen vi behandler nå, skriver regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet at det er «en viktig oppgave for enhver sittende regjering å bruke fellesskapets midler mest mulig effektivt». Så betegner de Senterpartiet og Arbeiderpartiet som uansvarlige.

Når det gjelder bruk av fellesskapets midler, mener jeg at regjeringspartiene ikke burde snakke så høyt. Jeg vil minne om den enorme sprekken i pass- og ID-prosjektet, som Stortinget ble informert om først i vår. Totalkostnaden har økt fra 218 mill. kr, som tidligere var estimert, til hele 596 mill. kr fram til 2020, noe som nærmer seg en tredobling.

Jeg vil understreke at kostnadene med passutstedelse ikke forsvinner selv om de ikke står i statsbudsjettet. Det kommer til å være privatpersoner og næringslivet som tar disse kostnadene. Er statsråden fornøyd med at kostnadene med passutstedelse nå blir forskjøvet – fra staten og over på privatpersoner og næringsliv?

Statsråd Tor Mikkel Wara [15:52:36]: Det har alltid vært slik at passgebyret skal dekke det som er statens utgifter med det. Det er derfor det er slik at hvis vi sparer penger på pass, er ikke det penger som vi i Justis- og beredskapsdepartementet kan bruke på noe annet. Dette skal utjevnes mot passgebyret. Men vi har uansett et ansvar for å sørge for at kostnadene er lavest mulig. Det ansvaret føler jeg at vi skal ta hånd om.

Jeg synes at de overskridelsene og forsinkelsene som har kommet, i seg selv er uheldige, men det viser også noe av kompleksiteten i de nye passene som vi nå snakker om – altså de nye passene, ikke de passene som vi fikk skrevet ut i gamle dager.

Emilie Enger Mehl (Sp) [15:53:21]: Passtrukturen er noe som folk bryr seg om. Det er noe alle trenger – alle trenger å besøke et passkontor opptil flere ganger i løpet av livet.

Regjeringen har lagt ned en hel rekke lensmannskontor. Stortinget har vedtatt at de gjenværende lensmannskontorene skal styrkes, ikke svekkes. Passutstedelsesfunksjonen er en viktig funksjon ved en rekke lokale lensmannskontor. Hvis man legger ned den, vil jeg si at det er en svekking av kontorets oppgaver. Kan ministeren være enig i at det er en svekking – ikke en styrking – av gjenværende lensmannskontor regjeringen nå foretar ved å fjerne passutstedelsesfunksjonen mange steder?

Statsråd Tor Mikkel Wara [15:54:05]: Det viktige må være at vi styrker samfunnssikkerheten. Dette er en plan og et tiltak som skal styrke samfunnssikkerheten, slik at vi rett og slett vet hvem som er i Norge, og at vi vet at de som legitimerer seg, gjør det på en korrekt måte.

Så er det viktig å skille dette helt fra den debatten vi har om lensmannskontorer, som vi har en annen plan og en annen motivering for. Helt uavhengig av hvor mange lensmannskontorer vi hadde hatt i Norge – om vi hadde opprettet flere eller ikke hadde lagt ned noen – hadde vi vært nødt til å ta samfunnssikkerhetsspørsmå-

let knyttet til norske pass på alvor. Det synes jeg at også Senterpartiet burde gjøre.

Petter Eide (SV) [15:55:01]: Dette er ikke et veldig kritisk spørsmål, for en gangs skyld. Det er mer et spørsmål som gir statsråden anledning til en utdyping.

Statsråden legger veldig vekt på kravene til kvalitet og samfunnssikkerhet rundt opplegget for passutskrivning, og det har jeg veldig sans for og respekt for. Det må være tungtveiende. Så er spørsmålet: Er det slik at kravene til samfunnssikkerhet og kvalitet står i veien for en sterkt desentralisert struktur? Det er langt på vei det vi diskuterer i dag. Og er det sånn at statsråden mener at kravene til samfunnssikkerhet og kvalitet gjør at vi er nødt til å ha færre steder i landet hvor man kan utstede pass?

Statsråd Tor Mikkel Wara [15:55:47]: De nye passene lages ved et biometrisk system som gjør at passet og personen passet representerer, henger sammen. Det å utstede sånne pass krever en helt egen kompetanse, det krever et helt eget saksbehandlingssystem, og det krever også en veldig god beskyttelse av det saksbehandlingssystemet som er. Politidirektoratet sier at for å være god nok til å gjøre dette bør man utstede minst 1 000 pass, og kanskje ett sted bør utstede mellom 3 000 og 4 000 pass i året for å ha et miljø som er kvalitativt godt nok for dette. Det er nok sånn som med veldig mange andre ting her i samfunnet, om man snakker om medisin eller samfunnssikkerhet, at det å gjøre en ting ofte faktisk er noe som gjør at man blir god, og bedre, i dette.

Jeg har ikke satt meg ned og sagt hvor mange pass det er naturlig at en saksbehandler utsteder, men dette er anbefalingen vi har fått på faglig grunnlag fra Politidirektoratet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Inge Lien (Sp) [15:57:11]: Senterpartiet er opp-teke av tenester nær folk, det er det vel ingen tvil om. Nokre i salen her og i regjeringa prøver å bagatellisere betydninga av å leggje ned passutferdingar, og no skal halvparten av kontora i landet leggast ned. Konsekvensane kan verte store både for privatpersonar og – ikkje minst – for næringslivet. For dei som har lang reiseveg, medfører det store kostnader og mykje tidsbruk.

I heimkommunen min, Vestnes, mistar vi òg passkontoret. Det ligg midt mellom Ålesund og Molde kommune, og er ofte eit avlastingskontor for begge plassane. Vi ser at det er lange ventekøar både i Ålesund og i Molde. Vi har viktige maritime skipsverft som Vard Lang-

sten, Aas Mek. Verkstad, Salthammer og Solstrand – det er eit utruleg sterkt næringsliv, og det er mange som er avhengige av dei tenestene som lensmannskontoret yter kvar dag. No vert det lang veg, og det vert kostbart.

Å vere nær befolkninga er viktig. Regjeringa legg nok ein gong opp til at folk i distrikta skal få store avstandar til tenester. Regjeringspartia forsøker å halde diskusjonen om pass separert frå diskusjonen om politireforma. Men avgjerda om kvar det skal vere passkontor, svekkjer fleire av dei attverande lensmannskontora. Om ein kuttar i endå fleire tenester i desse, vert det færre folk på dei attverande lensmannskontora enn Stortinget har bestemt at det skal vere. Ein legg altså opp til ei svekking av dagens lensmannskontor.

Då ønskjer eg berre å seie at Stortinget i fjor gjorde eit vedtak som lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en reell styrking av de lensmannskontorene som står igjen etter gjennomføringen av politireformen.»

Det meiner vi i Senterpartiet at vi ikkje gjer. Senterpartiet vil styrkje dei attverande lensmannskontora og ikkje svekke dei. Vi vil ha passtenester nær folk, og vi meiner at regjeringspartia ikkje har hatt ein god nok prosess med omsyn til kvifor desse passkontora må leggast ned. Vi i Senterpartiet meiner at saka bør behandlast i Stortinget og verte ei sak her om litt.

Siv Mossleth (Sp) [16:00:05]: I Finnmark og Nordland vil bare 71 pst. og 75 pst. av befolkningen nå et passkontor innenfor 45 minutters kjøretid om reduksjonen av kontorer blir vedtatt. Politidirektoratets faglige tilråding er 45 minutters kjøretid. Situasjonen i Finnmark og Nordland gir en betydelig lavere andel enn i resten av landet. I Oslo når 100 pst. av befolkningen et passkontor innen det er gått 45 minutter, i Sør-Vest politidistrikt 94 pst. og i Sør-Øst politidistrikt 92 pst. Det er kanskje godt nok for regjeringa?

For Nordlands del vil det å flytte passutsendelsen fra Ørnes lensmannskontor til Bodø føre til en uholdbar situasjon for innbyggerne i Ytre Salten. Det er en klar forringelse av den servicen som i dag tilbys innbyggerne i kommunene Meløy, Rødøy og Gildeskål. For eksempel vil barnefamilier som må sørge for fornyelse av pass hvert andre år, få lang vei.

Jeg kan komme med et eksempel. Reisetida fra kommunesenteret i Rødøy til Bodø er to og en halv time med hurtigbåt, med én avgang i døgnet. Total reisetid er ti timer. Fra andre Rødøy-kretser vil det være inntil seks timer total reisetid. Med bil må en regne minst seks timer reisetid. I tillegg er det kostnadskrevende: En familie på fire må betale 1 800 kr for å komme seg til og fra Bodø-Rødøy med hurtigbåt.

Det er også en forventning om gode samarbeidsrelasjoner mellom lensmannskontor og de tre kommunene, og det er underskrevet samarbeidsavtaler. Når passutsendelsen svekkes, reduseres kontakten med publikum betydelig.

Det er ikke satt spørsmålsteget ved kvaliteten på arbeidet som har blitt gjort ved Ørnes lensmannskontor. De sender ut rundt 1 000 pass og har gode muligheter til å holde kvaliteten på arbeidet oppe, så både kommunen og jeg stiller oss uforstående til at et kontor som dette skal legges ned.

Vi har i dag en mulighet til å gjøre det som kommunene i Ytre Salten lensmannsdistrikt ber oss om, nemlig å reversere denne beslutningen og opprettholde det tilbudet for passutsending på Ørnes som er i dag. Jeg vil oppfordre alle til å stemme for forslag nr. 2. Da får kanskje Nordland ørlite bedre statistikk.

Guro Angell Gimse (H) [16:03:18]: Spørsmålet om lokalisering av passkontor er vanskelig, og det er vanskelig å gjøre alle til lags. Denne gangen har to viktige hensyn blitt veid mot hverandre. Det er tilgjengelighet for publikum og sikkerhet. Resultatet ble som kjent 78 passkontor.

Norske pass er attraktive dokument og kan brukes til alt fra svindel, trygdemisbruk og ID-tyveri til alvorlig organisert kriminalitet og terrorisme. Riksrevisjonen har også, som kjent, kritisert måten norske pass utstedes på, bl.a. at én saksbehandler alene kan utstede pass, uten ordentlig kvalitetssikring. Kravene fra FNs organisasjon for sivil luftfart imøtekommes heller ikke i dag. Opposisjonen peker kun på at regjeringen ikke opprettholder passkontor, men de problematiserer overhodet ikke at det også er et hensyn til sikkerhet som vi må forholde oss til.

Det finnes flere passkontor i Norge som utsteder rundt 200 pass i året, dvs. 0,03 årsverk. Politidirektoratets faglige anbefaling for å oppnå de kravene til kvalitet som stilles, er at hvert passkontor bør utstede mellom 4 000 og 5 000 pass årlig. Vi kan ikke fullstendig overse de faglige anbefalingene vi får.

Til slutt vil jeg gjerne vise til at regjeringens løsninger ikke bare er å redusere antallet passkontor. Som justisministeren redegjorde for i stedet, har vi landet på gode kompromisser, bl.a. at vi ønsker å legge til rette for mobile løsninger som kan kjøre i områdene til dem som har lengst reisevei. Dette synes jeg er gode kompromisser. Jeg er svært fornøyd med balansen mellom sikkerhet og tilgjengelighet. Opposisjonen vektlegger kun hensynet til tilgjengelighet. Det er kanskje en opposisjonsprivilegium å lukke øynene for de mer upopulære realitetene, men det mest ansvarlige hadde uansett vært i alle fall å kommentere de utfordringene som er rundt sikkerhet og utstedelse av pass.

Jeg velger å leve godt med dette resultatet og tenker at det antakeligvis ville vært ganske likt hvis det var opposisjonspartiene som måtte ta beslutningen. Til slutt vil jeg minne om at det er bare hvert tiende år at vi må ha pass.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:06:35]: Utstedelse av pass berører folks hverdag. Hvert eneste år er det hundretusenvis av nordmenn som skal få utstedt nytt pass. Bare på Romerike alene, der jeg bor, blir det utstedt langt over 40 000 pass hvert eneste år.

Når partier i denne salen sier at Senterpartiet ved en rekke anledninger retter søkelyset mot sentralisering, er det helt riktig. Vi gjør det. Det er fordi nærmere halvparten av passkontorene i Norge blir lagt ned. En har fra før lagt ned en rekke velfungerende lensmannskontorer. En ser sentraliseringen på område etter område.

Det må kunne gå an å sette spørsmålsteget ved hva som er regjeringens ambisjon for de gjenværende lensmannskontorene i Norge, når Stortinget har sagt at alle de gjenværende lensmannskontorene etter politireformen skal styrkes. Hva betyr det for regjeringen? Når justisministeren og representanter for regjeringspartiene går opp her og sier: Vi kan ikke ha utstedelse av pass på alle disse lensmannskontorene, for vi må objektsikre dersom det skal utstedes pass, det må være trygt dersom en skal utstede pass. Skal det ikke være trygt på de andre lensmannskontorene? Der sitter det etterforskere og forebyggere, og der møter folk opp med de mest alvorlige tingene i hverdagen sin. Skal det ikke være trygt på de lensmannskontorene som er igjen etter reformen? Etter en massiv sentralisering var poenget nettopp at de gjenværende lensmannskontorene skulle styrkes. Passutstedelse er en viktig del av det.

Når det gjelder sikkerhet: Hva er det som er mest sikkert? Nettopp den lokale tilhørigheten er en viktig del av sikkerheten når det kommer noen og skal få utstedt pass ved et lokalt lensmannskontor. Der sitter det forebyggere med kunnskap. Der sitter det etterforskere med kunnskap. Der sitter det folk som har oversikt over behandlingen av både straffesaker og sivile saker, og som kan finne ut om det er noe muffens, og om en kanskje ikke bør utstede det passet. Det gir en mye større trygghet enn om alle pass skal utstedes på samlebånd i gedigne passkontor, slik en legger opp til på Romerike i dag, der all passutstedelse skal legges til Lillestrøm.

Det en ser ved lensmannskontor som bl.a. på Lørenskog og i Nittedal, er at mange reiser dit fra Oslo for å få utstedt pass, fordi det er endeløse køer. Det skal en altså ikke få lov til i framtiden. I stedet skal en lage både trafikkaos og lange passkøer på Lillestrøm, med en tredobling av antall utstedelser. Det er særdeles uklok politikk, og jeg håper det blir stoppet her i salen.

Geir Pollestad (Sp) [16:09:43]: Det vart hevda at ein ikkje må gjera alle saker til spørsmål om sentralisering. Men dette er sentralisering. Det er Stortinget si oppgåve å kjempa for gode tenester for folk i heile landet. Det oppsiktsvekkjande er at korkje Høgre eller Framstegspartiet i innstillinga, eller statsråden i innlegget sitt, med eitt ord omtalar situasjonen til folk i Noreg. Det verkar som ein har meir omtanke for byråkratane i POD, ein snakkar med kjærleg omtanke for dei, men ein nemner ikkje folk rundt om i Noreg med eit einaste ord.

Det vert sagt at det er 30 000 pass på avvegar. Har ein dokumentasjon på at desse er utferda ved små lensmannskontor? Sjølv sagt har ein ikkje det. Nemnde statsråden problemet med at pass vert sende som vanleg post heim til postkassene til folk? Nei, det vart ikkje nemnt.

Statsråden sa at dette handla om objektsikring. La meg ta ein konkret situasjon. Jæren lensmannskontor skal mista retten til å utferda pass. Det bur nær 60 000 innbyggjarar i området. Dei skal då reisa til Sandnes for å få utferda pass. Det vil gje nyttige bidrag til bompengeringen, men det vil generera meir trafikk. Så seier statsråden at det skal vera høgare sikkerheit der ein utferdar pass. Er det sånn at ved politistasjonane i Eigersund og Sandnes skal det vera høgare sikkerheitsnivå på grunn av utferdinga av pass enn det skal vera på Jæren lensmannskontor? Det synest eg faktisk eg fortener at statsråden svarar på, for det var det han reelt sett sa i innlegget sitt.

Så vart det frå Høgre hevda at ein skal jo berre ha pass kvart tiande år. Då spør eg: Snakkar dei ikkje med folk? Vaksne skal ha pass kvart tiande år, men når det gjeld ungar, skal nokre ha pass kvart anna år, nokre skal ha kvart tredje år, og nokre skal ha kvart femte år. Har ein tre–fire ungar, er ikkje utferdinga av pass synkronisert. Ein skal jamt og trutt ha nytt pass. Då skal ein reisa, betala for reisa og ta fri frå jobben for å gjera dette. Det er ei direkte overflytting av kostnader frå staten til næringsliv og til privatpersonar.

I eit tidlegare innlegg vart det òg hevda at dette ville ha skjedd same kven som sat i regjering. Eg trur dei fleste er ganske trygge på at med Senterpartiet i regjering ville det ikkje ha kome ei lang liste over passkontor i distrikta som ein skulle leggja ned. Det ville iallfall vore ei ærleg grunngjeving dersom ein skulle leggja ned nokre passkontor. Men den argumentasjonen me får i dag, er ikkje truverdig og tek ikkje omsyn til vanlege folk og deira kvardag. Det er oppsiktsvekkjande frå eit parti som tidlegare omtala seg sjølv som partiet for folk flest.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [16:12:57]: Jeg må kutte litt ned her, for alle har jo sagt omtrent det samme som jeg skulle si. Men jeg skal konsentrere meg litt om Finnmark, for jeg vet at statsråden kjenner godt til det fylket.

I Finnmark videreføres og etableres det kontor i Alta, Hammerfest, Kirkenes, Porsanger, Tana og Vadsø. Kontorene i Båtsfjord, Karasjok, Kautokeino, Lebesby, Nordkapp og Måsøy avvikles. Folk i Finnmark kjemper for at man skal ha politiet på plass, men spør seg: Hvorfor kan man ikke beholde passkontorer der det er etablert slike kontorer – dette for å styrke politikontorene?

Problemene for oss som bor i Finnmark, er at det er enorme avstander og mye dårlig vær. Jeg skal ta et lite eksempel: Fra Båtsfjord til Tana er det snakk om ca. 110 km hver vei. De av dere som har vært i Finnmark om vinteren, kjenner til at Båtsfjordfjellet ofte er stengt, og da skjønner man at en tur over fjellet kan ta lang tid. Båtsfjord har brukbart med næringsaktivitet, og det hender ofte at man har behov for et besøk på passkontoret. Nå går det verken trikk eller tog mellom Båtsfjord og Tana, derfor må dette som regel foregå med egen bil. For meg, må jeg si, virker dette å være unødvendig bruk av både tid og penger. En tur til Båtsfjord og Tana er på ca. to timer hver vei, og i realiteten går det én dag for å få seg et pass. Dette er ikke bra. Folk har problemer med å forstå hvorfor ikke lensmannskontorene også i framtiden kan gjøre slike jobber.

Så er det kanskje snakk om å få mobile passkontor. Det kan jo være noe å se på, men jeg synes det virker veldig skummelt – holdt jeg på å si – å få det til hvis man ikke kan få det til på et lensmannskontor i en av de kommunene der man nå skal legge dette ned.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:15:52]: Jeg merker meg at statsråden nok en gang sitter i en debatt her i Stortinget uten å tegne seg på talerlisten for å svare på helt konkrete utfordringer som kommer fra opposisjonen.

I foregående sak, i justisdebatten, kom det en lang rekke utfordringer gjennom en flere timer lang debatt uten at statsråden valgte å ta ordet for å svare på noen av dem. Nå er det en ny sak som berører folk i Norge, om utstedelse av pass, der vi har helt velbegrunnede spørsmål om hvorfor en har gjort som en har gjort. For Stortinget har ikke blitt forelagt en sak sånn som Stortinget egentlig skulle – vi har bare blitt orientert kort gjennom en proposisjon fra regjeringen om helt andre ting.

Når det f.eks. gjelder feil og mangler, og de 30 000 passene som ble nevnt: Er det sånn at en i større grad har feil og mangler ved små kontor enn ved store kontor? Og til det som går på sikring av lensmannskontorene: Er det sånn at de lensmannskontorene som skal utstede pass i framtiden, skal få et høyere sikkerhetsnivå, at både de som jobber der, og også de som kommer til disse kontorene, skal få nyte større sikkerhet enn ved andre lensmannskontor? Hva med de lensmannskontorene som mister utstedelse av pass i dag – der det utstedes langt flere enn 4 000–5 000 pass? La oss ta Lørenskog, i mitt

eget fylke og område: 7 000–8 000 pass blir årlig utstedt ved det kontoret, mange kommer også reisende til fra andre kommuner for å få utstedt pass. Der skal en altså legge ned passutstedelsen, og det blir ikke presentert et eneste saklig argument for hvorfor det skal skje.

Og til det siste, når en snakker om mobile løsninger: Hva er det som gjør at det skal bli mer sikkerhet og tryggere løsninger ved at en velger mobile løsninger i områder der det er lange avstander, i stedet for å satse på lensmannskontor, som Stortinget har sagt skal styrkes? Hva er det som gjør at disse lensmannskontorene ikke er gode og sikre nok til at en kan utstede pass der i framtiden, mens en skal utvikle mobile løsninger, som statsråden for øvrig har vært særdeles lite tydelig på hva egentlig er? Jeg håper virkelig vi kan få noen flere svar i løpet av denne debatten enn det som så langt har kommet.

Statsråd Tor Mikkel Wara [16:18:27]: Jeg skal gjøre dette relativt kort – jeg har egentlig ikke registrert noen nye argumenter siden jeg sto her i en replikkordveksling

Det er de argumentene som jeg allerede har redegjort for, som gjelder. Men det kan være nyttig å trekke opp en liten distinksjon, og det er at vi godt kan skille mellom gårsdagens pass og framtidens pass. Det er derfor det er så vanskelig å se seg i bakspeilet – se tilbake på gamle dager og gammeldags struktur – når vi nå skal lage de nye passene, som skal være sikrere.

Når det gjelder de 30 000 passene som er på avveier: Poenget med nye, sikrere pass handler ikke om det er små eller store kontorer som har skrevet dem ut; poenget er at med neste generasjons pass skal det være umulig å bruke de 30 000 passene som er på avveier. For å få det til trenger man et helt annet saksbehandlingssystem.

Sikringen av passutstedere handler for så vidt ikke om å sikre personen som sitter der; det handler om å sikre et saksbehandlingssystem og passet i seg selv. Vi har jo hatt noen objektsikringsdebatter som noen sier handler om betong. Her handler det ikke så mye om betong; her handler det om å sikre et system, og om å sørge for at saksbehandlingen er forsvarlig. Og selv om jeg nå prøver å insistere på at vi ser inn i framtiden, har altså Riksrevisjonen rettet kritikk mot oss. Dersom en ikke tar den kritikken på alvor, regner jeg med at det blir en ny høring i Stortinget hvor jeg må sitte og svare for sikringen av passkontorene i framtiden. Det mener jeg ville vært uforvarlig. Jeg mener at nå er det på tide at vi tar samfunnssikkerhet på alvor og legger det som en premiss i bunnen. Det er de samme argumentene som har ligget der hele tiden, det er ikke noen nye argumenter – i hvert fall ikke som jeg har hørt komme fram i denne salen.

Lene Vågslid (A) [16:20:31]: Eg hadde ikkje tenkt å bidra til å forlengje debatten, men eg finn behov for å

referere det vedtaket me gjorde i juni 2018. Dersom eg ikkje hugsar feil, var det, kanskje, Kristeleg Folkeparti som tok initiativ til det vedtaket, men det lyder i alle fall slik:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at minst 90 pst. av innbyggerne i hvert politidistrikt har maksimalt 45 minutters kjøretid til nærmeste passkontor, slik at servicetilbudet overfor publikum blir opprettholdt på en best mulig måte. Det kan gjøres unntak ved endelig beslutning knyttet til struktur og antall utstedelsessteder for pass der kvalitet og volum ikke tilfredsstillende internasjonale krav. Det må være et høyere antall utstedelsessteder enn i Politidirektoratets forslag.»

Eg meiner at me gjennom debatten og gjennom innstillinga og merknadene frå Arbeiderpartiet og Senterpartiet tydeleg får fram at ICAO, dei internasjonale krava, ikkje er til hinder for å ha ein struktur som hadde fylgt opp det vedtaket me gjorde. Så eg meiner at ein gjennom å gå for det forslaget som regjeringa no gjer, ikkje fylgjer opp det vedtaket Stortinget gjorde den 15. juni 2018.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:22:01]: Jeg takker for at justisministeren omsider kom opp og forsøkte å klargjøre hva som ligger i hans begrunnelse.

Til dette som går på saksbehandlingssystemet og sikkerhet rundt saksbehandlingssystemet: Det er jo ikke slik at hvert enkelt passkontor har sitt eget saksbehandlingssystem. Det må jo være et felles saksbehandlingssystem som er sikret gjennom det. Så skal passutstedelse skje på eksisterende lensmannskontor. Det vi foreslår, er at der vi i dag har lensmannskontor og politistasjoner, skal en også ha mulighet til å ha passutstedelse. Det er høyt kompetente folk som jobber på disse kontorene, og jeg må si at det er en grov nedvurdering av de politiansatte som er der i dag. Men det er klart at det innebærer noen endringer for framtiden, det innebærer at en må satse på de lokale lensmannskontorene, få inn de nye passboksene, få inn tilpasninger av lokaler og satse på de ansatte som bor der. Det ønsker vi.

Siv Mossleth (Sp) [16:23:22]: Statsråden etterlyste nye momenter. Nordland, som har bare 75 pst. av befolkningen innenfor de anbefalte 45 minuttene til et passkontor, tenker jeg står i en spesiell stilling når det gjelder å ta vare på de få kontorene som er igjen. Egentlig skulle det vært utredet hvor i spesielt Nordland og Finnmark man skulle opprette nye kontor for på en

måte å nærme seg gjennomsnittet i Norge, og for å nærme seg anbefalingen fra Politidirektoratet.

Statsråden nevnte selv at 1 000 pass var en slags grense for når kvaliteten kunne holdes oppe. På Ørnes blir det utstedt 1 000 pass. Jeg lurer på om statsråden er klar over det, og i så fall hvorfor det likevel foreslås lagt ned, når situasjonen for befolkningen i fylket og i distriktet er så mye dårligere enn i resten av landet, og i tillegg er grensen som statsråden selv nevner, på 1 000 pass. Det henger ikke på greip.

Denne sikkerhetsargumentasjonen henger heller ikke på greip. Selvfølgelig er det viktig at systemene er sikre, men det har ikke nødvendigvis noe med antallet kontor å gjøre, det har å gjøre med helt annen grunnleggende sikring. Helse Sør-Øst, som så langt er det mest kjente problemet, har jo hatt svært store sikkerhetsutfordringer, til tross for at det er et stort system og et sentralisert system. Så dette er vikarierende moment for å sentralisere Norge.

Jeg ber statsråden spesielt se om det ikke er kommet nye moment for kontoret på Ørnes. Det er helt meningsløst å legge det ned, i et fylke hvor dekingen er så dårlig, og passkontoret faktisk er innenfor den grensen som statsråden selv mener er forsvarlig.

Geir Inge Lien (Sp) [16:26:31]: Det er interessant å høre på debatten og argumenta som kjem her no, og det kan godt hende at ein snakkar til døve øyre, og at ein ikkje er einig. Men det forbausar meg veldig at Høgre og Framstegspartiet, som hevdar å skulle vere næringsparti, ikkje tek høgde for dei behova som ligg der ute. Næringslivet er avhengig av at det skjer ting straks. Vi ser dei store passkontora rundt om som har vore nemnde her, bl.a. Ålesund – dei har ventetid på opptil tre veker. Det er ikkje tid til å vente på det, difor er det utruleg viktig at tenesta vert lagd slik at folk kan få kome til straks og kjapt. Det er faktisk slik at mange av dei passkontora som skal leggjast ned no, i dag får besøk frå nabobygda, nabokommunar og store passkontor fordi ein må ha pass hurtig og på dagen. Så det forundrar meg mykje at regjeringa er veldig oppteken av å skulle leggje ned, og eg er bekymra for at dei lensmannskontora som no er att, vil verte plukka frå oppgåve etter oppgåve. Ting må sjåast i samanheng, det er heilt nødvendig. Vi må kunne ta høgde for at når ein plukkar vekk denne passutfordringa, så kjem det neste, at dei manglar ressursar i byane, og så vert det flytta stillingar frå distrikta. Vil då ministeren og regjeringa begynne ein ny runde og leggje ned endå fleire lensmannskontor, som Stortinget nyleg har vedteke skal bestå? Kva for oppgåver skal vere i dei lensmannskontora som er att? Stortinget har vore veldig tydeleg på ein ting, og det er å sørgje for ei reell styrking av dei

lensmannskontora som står att etter gjennomføringa av politireforma. Då meiner eg at ministeren og regjeringa må ta det på alvor og lytte til befolkninga og næringslivet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [16:28:32]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Justis- og beredskapsdepartementet (beredskap og håndtering av skogbranner) (Innst. 55 S (2018–2019), jf. Prop. 2 S (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 4 [16:28:45]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anette Trettebergstuen, Kari Henriksen, Trond Giske, Arild Grande, Hadia Tajik, Anniken Huitfeldt og Ruth Grung om økt likestilling i norsk film- og tv-dramaproduksjon (Innst. 89 S (2018–2019), jf. Dokument 8:188 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Freddy André Øvstegård (SV) [16:29:45] (ordfører for saken): Jeg vil som saksordfører først takke komiteen for samarbeidet om dette representantforslaget om likestilling i norsk film- og tv-dramaproduksjon.

Det ble holdt en åpen høring med mange høringsinstanser, som kom med ganske tydelige tilbakemeldinger på forslagene. Flere av disse forslagene viser til tidligere handlingsplan og mål for likestilling i film, med tiltak som ikke ble gjennomført den gang.

Selv om kvinnebevegelsen i Norge har kjempet fram betydelige seire for likestilling, er vi ennå ikke et helt frigjort samfunn. Menn har fortsatt systematisk mer makt og rikdom – samt muligheter – enn det kvinner har.

Film- og tv-dramaproduksjonsbransjen er ikke noe unntak. Tallene fra 2017 viser at bare 27 pst. av hovedrollene i norske spillefilmer ble spilt av kvinner. Det var en nedgang fra 30 pst. i 2016. Kvinneandelen i norske

premierfilmer har falt fra over 34 pst. i 2015 til under 30 pst. i 2017. Ikke minst hadde mannlige produsenter i 2015 i gjennomsnitt to ganger større produksjonsbudsjett for spillefilm enn det kvinnelige produsenter hadde, mot nesten tre ganger større i 2016. Selv om noen av måltallene viser en svak positiv utvikling, er tallenes tale klar: Filmbransjen er fortsatt mannsdominert.

Dette er heller ikke på noen som helst måte noe nytt tema. Det er langt ifra det. Det er mange pionerer i norsk film som har gått foran, og som har jobbet med dette lenge, og det har også vært et politisk spørsmål lenge.

Selv om det er blitt lovet bot og bedring, står vi fortsatt her i dag. Dette er tydeligvis et problem som det er veldig vanskelig å gjøre noe med. Ja, mannsdominansen i norsk film er litt som skjeeggkre, f.eks. – det er vanskelig å få vekk. (Munterhet i salen.) Det er alvorlig fordi det handler om hvilke historier som blir fortalt, hvem som når gjennom med sine fortellinger, og hvem som blir holdt tilbake på grunn av urettferdige maktstrukturer. Vi mister viktige stemmer på grunn av den manglende likestillingen i norsk film. Det er munterhet i salen, men det er alvorlig.

Presidenten: Det skyldes skjeeggkre.

Freddy André Øvstegård (SV) [16:32:37]: Derfor er også det å kjempe for likestilling i film- og tv-dramaproduksjon å kjempe for en viktig demokratisk verdi, at kjønn eller bakgrunn ikke skal hindre noen i å fortelle sin historie. Ikke minst er det viktig for alle de unge jentene som ser på film og norske serier, å få se historier de kjenner seg igjen i, få se forbilder.

Derfor er jeg glad for at noen av forslagene i saken ser ut til å få flertall i salen i dag. Det er varslet en ny handlingsplan for likestilling allerede. Stortingsflertallet vedtar etter alle solemerker i dag at den nye handlingsplanen skal inkludere noen viktige punkter, bl.a. at det må utarbeides bedre statistikk over kjønnsbalansen i norsk film, at NFI må telle mer enn bare produsent, regissør, manusforfatter og hovedrolle, f.eks. hvilke filmsjangre kvinner får støtte til, størrelse på budsjettet til den enkelte produksjon, størrelse på støttebeløp, kjønnsfordeling og utvikling av lønnsnivå i flere av de ulike yrkesgruppene som er involvert i filmproduksjon, at NFI må kunne redegjøre for hvordan filmene som mottar støtte, bidrar til en mer mangfoldig filmportefølje, og at NFI må benytte seg av alle tilgjengelige virkemidler for å øke antall søknader fra kvinner og minoritetsgrupper.

Alt dette er positive skritt i riktig retning, men enda langt fra nok, mener SV. Det trengs sterkere virkemidler for å bekjempe de urettferdige strukturene som hindrer kvinner i å fortelle sine historier, og som gjør norsk film mer fattig.

Derfor støtter SV alle forslagene i saken – og jeg tar med det opp de forslagene som SV er medforslagsstiller til.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har tatt opp de forslagene han refererte til.

Så vil presidenten anmerke at «skjeeggkre» absolutt er innenfor parlamentarisk ordskifte og innenfor parlamentet, for å si det sånn. (Munterhet i salen)

Anette Trettebergstuen (A) [16:34:48]: Likestilling kommer ikke av seg selv, i motsetning til skjeeggkre, kan man kanskje si. Likestilling må kjempes for og skapes hver eneste dag. Det gjør man bare med konkret og tydelig politikk. Det siste året har metoo-kampanjen åpnet folks øyne for resultatene av mangel på kjønnsbalanse og likestilling i forskjellige samfunnssektorer. Seksuell trakassering er bare et symptom på mangel på likestilling. Vi vet alle sammen at kulturbransjen er spesielt utsatt.

Da Arbeiderpartiet satt i regjering sist, ble det satt tydelige mål om likestilling i norsk filmbransje. Det ble foretatt tiltak, og utviklingen gikk i riktig retning. Den gikk ikke fort nok, men den gikk i riktig retning. Da Høyre og Fremskrittspartiet overtok regjeringmakten i 2013, var noe av det første kulturministeren gjorde den gangen, å avskaffe målet om kjønnsbalanse i norsk film- og tv-dramaproduksjon. Til og med et mål om førtiseksti kjønnsbalanse kunne Høyre og Fremskrittspartiet ikke stå inne for. Det måtte de fjerne. Det har konsekvenser, for med én gang det skjedde, så vi at utviklingen begynte å gå i feil retning.

Tallene fra i fjor viser at bare 27 pst. av alle hovedroller i norske spillefilmer ble spilt av kvinner. Det er en nedgang fra 30 pst. i 2016. Kvinneandelen i norske premierfilmer har falt fra over 34 pst. i 2015 til under 30 pst. i 2017. Mannlige produsenter hadde i gjennomsnitt to ganger større budsjett for spillefilm enn kvinnelige produsenter i 2015, og nesten tre ganger større i 2016. Selv om noen indikatorer viser en positiv utvikling for i år, er tallenes tale over tid klar. Mannsdominansen i norsk filmbransje er fortsatt for stor.

Det fraværet av likestilling som vi ser år etter år, står i veien for kvaliteten på kunsten. Vi går glipp av noe når skjevhetene er så store. Film og tv-serier er kanskje det kulturtilbudet som brukes mest. Historier som fortelles på film, er blant de historiene som påvirker oss sterkest. De skaper mening, de gir oss ny innsikt, de hjelper oss til å forstå både vår historie, oss selv, vår samtid og samfunnet rundt oss. Det er helt avgjørende for fellesskapet at alle deler av befolkningen opplever å kjenne seg igjen i de historiene som fortelles. Når flertallet av disse historiene er laget av en mann, har en manns perspektiv og

en mann i hovedrollen, påvirker det hvordan vi ser på oss selv og på hverandre.

Likestilling kommer ikke av seg selv; man må skape den. Vi trenger politisk handling. Arbeiderpartiet gir i dag Stortinget muligheten til nettopp å handle, for våre forslag kommer til å fungere. De kommer fra bransjen selv, som vet hvor skoen trykker. De vil gi en mer mangfoldig filmportefølje der flere stemmer slipper til, og der flere kan kjenne seg igjen i historiene som blir fortalt. Vi må bruke alle tilgjengelige virkemidler for å kunne slippe flere kvinner til. Jeg er skuffet over at alle partier som har støttet metoo-kampanjen, holdt fine festtaler og sagt at likestilling er viktig, velger ikke å gjøre noe, nå når de har sjansen. At forslagene våre – som vil skape endring, som er helt konkrete, som kommer fra bransjen selv, og som har blitt krevd og krevd og krevd år etter år – nå stemmes ned, viser at man ikke har ment noe med de festtalene man har holdt. Filmbransjen trenger ikke flere festtaler. Likestillingen trenger ikke flere tomme heiarop. Vi trenger tiltak som skaper varig endring.

Det er bra at Kristelig Folkeparti går sammen med oss i opposisjonen og skaffer oss flertall for det å få fram bedre statistikk. Det er også bra at Kristelig Folkeparti skaffer oss flertall for at målet nå skal være femti-femti og ikke førti-seksti, men det er synd at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre i dag nok en gang viser at de ikke er opptatt av likestilling, men at de som kjemper for en endring av bransjen, fortsatt må gjøre jobben selv.

Marianne Haukland (H) [16:39:59]: I dag skal vi behandle flere tiltak som er foreslått av Arbeiderpartiet for å øke likestillingen i norsk film- og tv-dramaproduksjon.

Likestilling i samfunnet er svært viktig for denne regjeringen. Film er en del av demokratiets infrastruktur: Gjennom norsk film skapes og bekreftes det kulturelle fellesskapet, og film har en viktig funksjon som en demokratisk arena for meningsbryting og for samfunnskritikk. Derfor er det også nødvendig at norsk film gjen-speiler bredden og mangfoldet i befolkningen.

Likestilling innenfor film er en del av dette, derfor er arbeidet med å få opp kvinneandelen i film svært viktig. Det budskapet ønsker Høyre å stille seg bak. Det som partiene i komiteen er mest uenige om i denne saken, er hvilke virkemidler vi skal bruke overfor kulturbransjen, herunder filmbransjen. Høyre ønsker ikke en detaljregulering ned på enkeltordninger, slik som forslagene her innebærer.

I budsjettdebatten i forrige uke argumenterte SV sterkt for hvor viktig det var at kulturen skulle være fri. Høyre ønsker en armlengdes avstand, nettopp av denne årsaken. Jeg registrerer at SVs prinsipper om at kulturen

skal være fri, i denne saken må vike for andre politiske målsettinger.

Høyre har i behandlingen av denne saken påpekt at Stortinget allerede har vedtatt en politikk om moderat kvotering av kvinner. Høyre har også presisert at Norsk filminstitut allerede har en handlingsplan der målsettingen er femti-femti kvinner og menn i filmbransjen innen 2020.

Jeg har gjort et kjapt anslag for tildeling av midler til spillefilmer i 2018, og det ser ut til at NFI allerede har oppnådd målsettingen om femti-femti i årets tildelinger. Andelen kvinnelige manusforfattere er på 46 pst., så høy har den ikke vært før, mens innen regi er kvinneandelen på 51 pst., og andelen kvinnelige produsenter er på 53 pst. Tallene er med forbehold om at jeg har riktig utgangspunkt for utregningen for tildelingene for 2018, der jeg ser at det er 52 spillefilmer som har fått støtte av NFI.

Slik det ser ut for 2018, har NFI klart målsettingen de har satt seg, om femti-femti innen 2020. Men dette kan selvsagt variere fra år til år, da bransjen er liten og enkelte tildelinger kan gjøre store utslag på statistikken.

En utredning som shift7 har gjort sammen med Creative Artists Agency, som ble referert i New York Times denne uken, viser at filmer med kvinnelige hovedroller i perioden 2014–2017 hadde den beste inntjeningen til kinoene. Utredningen viser også at filmer som består Bechdel-testen, som måler hvordan kvinner blir portrettert i en film, overgår inntjeningen til filmer som ikke består denne testen.

For Høyre er det viktig at det satses på kvalitetsfilmer med kvinnelige hovedroller, men Høyre har også tillit til de filmpolitiske målsettingene som bransjen selv har valgt, uten at Stortinget behøver å pålegge filmbransjen ytterligere retningslinjer. Vi mener det er kommet godt fram at bransjen utvikler seg, og at likestilling er viktig også for filmbransjen, fordi det gir en økonomisk god og bærekraftig bransje, med flere interessante karakterer og sterke historier.

Morten Wold (FrP) [16:44:28]: Representantforslaget vi har til behandling i dag, viser med all tydelighet at likestilling åpenbart betyr forskjellige ting for forskjellige partier. Forslagsstillerne har et åpenbart mekanisk og fastlåst syn på hva som er likestilling. Det virker som om de mener at menn og kvinner tydeligvis forteller forskjellige historier, representerer forskjellige verdier, og at det er viktig å telle hvor mye som kommer til uttrykk fra hvert enkelt kjønn.

Det kan synes som om forslagsstillerne mener at historiene er enten mannlige eller kvinnelige. Karakterene er tydeligvis enten maskuline eller feminine. Det kan faktisk virke som om det er mer som skiller kjønnene, enn hva det er vi har til felles. Med en slik tilnær-

ming blir det viktig å telle hvor mange minutter skjermen fylles av menn, og hvor mye den fylles av kvinner. Ikke nok med det, vi skal også analysere hvilke roller de to kjønn fyller.

Selv vokste jeg opp i en tid da vi så på Lkestue, Pompel og Pilt og Titten Tei. Lite tenkte vi over at Lkestue ble ledet av Geir Børresen og Vibeke Sæther, og at de visstnok representerte to helt forskjellige perspektiver. Lite skjønnte vi vel av at Pompel og Pilt i beste fall var ganske androgyne, og at Titten Tei var kledd som en gutt, men hadde stemmen fra en kvinne. Det gikk oss faktisk hus forbi.

For Fremskrittspartiet er det ikke så interessant å telle hvor mye det enkelte kjønn er med. For oss er det viktigere at de filmer og tv-produksjoner som eventuelt skal få offentlig støtte, faktisk er noe folk vil se. Når det er sagt, kan vi også se litt på de tellinger og rapporter som allerede er gjennomført. Alt tyder på at film- og tv-bransjen gjennomfører tiltak som får frem både mannlige og kvinnelige talenter. I rapporten fra Norsk filminstitutt som kom i år, står det:

«De siste årene har vi sett en forsiktig utvikling i positiv retning for kjønnsbalansen i norsk film.»

Om kjønnsbalansen i norsk film i rapporten fra NFI i september i år pekes det også på at i 2017 ble NFIs mål om 50 pst. kvinneandel oppnådd for kunstnerisk vurdert kortfilm. Samtidig ble målet om en kvinne- og mannsandel på minst 40 pst. oppnådd for kunstnerisk vurderte spillefilmer og dramaserier.

Dramaseriene som fikk produksjonstilskudd, hadde en kvinneandel på 47,5 pst. Dette er en tydelig forbedring for sjangeren, som historisk har hatt lavest kvinneandel. Kortfilm hadde høyest kvinneandel, med 55,6 pst. Vi vet også at bransjen ligger ganske langt fremme blant de kreative næringer. I motsetning til hvordan det var – og fortsatt er – i en rekke kulturnæringer, har film- og tv-miljøene gjort mye for å skape bedre kjønnsbalanse.

Kanskje er det et lite sidespor, men noe av endringen har nok også kommet som følge av metoo-kampanjen. Denne bevegelsen hadde sitt utspring i nettopp film- og tv-bransjen – riktignok internasjonalt, men det er tydelig at også de norske miljøene tidlig ble bevisst på problemene.

Det er viktig å understreke at bransjen selv må forstå sitt publikum. Bransjen må levere innhold som speiler hele befolkningen. Det klarer den helt sikkert.

Jeg har tro på de gode historier. De beste historiene engasjerer, på tvers av kjønn. Det blir urimelig, umulig og ugjenomførbart å gi støtte basert på kjønn. Film og tv er til for publikum, og publikum bestemmer selv hva de vil se. Jeg har også tro på at de beste historiene kommer frem når vi bruker et bredest mulig marked av ta-

lenter. Det markedet av talenter omfatter – helt naturlig – hele befolkningen. Talenter finnes, som kjent, helt naturlig like mye blant kvinner som blant menn.

Derfor støtter Fremskrittspartiet målet om likestilling i film- og tv-produksjoner, fordi vi tror det gir best resultat, men uten å være enig i venstresidens tellemani. Derfor står vi inne i flertallsmerknaden, som bl.a. lyder:

«Flertallet støtter NFIs arbeid for full likestilling i norsk filmbransje.»

Likeså peker flertallet på at dersom man virkelig skal gjøre en innsats for å bedre kjønnsbalansen på filmfeltet, er det viktig med den langsiktige satsingen, og at det tenkes på kjønnsbalanse også i rekruttering og talentutvikling i filmbransjen, noe bransjen selv må ta inn over seg at de har ansvar for.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [16:49:07]: I denne saken er det enighet om at det ikke er god nok likestilling i filmbransjen, og om at dette verken er bra for likestillingen generelt, eller for filmen som kulturuttrykk spesielt – det siste kanskje med unntak av Fremskrittspartiet, om jeg forsto representanten Wolds innlegg rett.

I forhold til hvor mange menn som bekler nøkkelroller i filmbransjen, er det ikke nok kvinner som har regi, ikke nok kvinner som er manusforfattere, ikke nok kvinner som er filmfotografer, ikke nok kvinner som jobber med etterarbeid, ei heller nok kvinner som jobber med lys og lyd på filmsettene, og fortsatt langt fra nok kvinnelige hovedroller og produsenter. Sistnevnte får i tillegg mye mindre penger å rutte med enn sine mannlige kollegaer.

Slik er det, enda man i flere år har hatt mange fine mål og ambisjoner på dette området. Blant annet har Norsk filminstitutt et mål om femti-femti-fordeling mellom menn og kvinner i norsk filmbransje. Det målet skal være nådd innen 2020. Det er det kort tid til. Derfor er det prisverdig at Arbeiderpartiet tar tak og forsøker å gjøre noe med situasjonen ved å fremme en rekke forslag til tiltak. Ikke alle forslagene vil vi stemme for i dag, noen på grunn av at de har budsjettmessige konsekvenser, og noen fordi vi foreløpig – og jeg understreker foreløpig – synes det blir litt for drastisk allerede nå med kvotering på 50 pst. kvinner i alle nøkkelposisjoner, når vi fortsatt er langt fra 40 pst.-målet, og etter tre år å skulle dele filmstøtten flatt, i to. Men jeg har sansen for forslagene, de viser handling.

Når man snakker om aktiv likestillingspolitikk, må vi som politikere vise handling – til forskjell fra hva regjeringen og ministeren gjør i denne saken, synes jeg. De støtter dessverre ingen av forslagene. Regjeringspartiene synes å være enig i at likestillingen i filmbransjen ikke er god nok, men de vil ikke ha noen nye tiltak på bordet. De har tydeligvis klokkeertro på at ting bare skjer av seg

selv framover, at «bransjen selv» bare må ta ansvar, som de skriver i innstillingen – jeg synes jeg ser det. Jeg tipper dessverre at bransjen nå neppe strammer seg opp på dette området, etter å ha fått de signalene de i dag får fra regjeringen, om at det ikke trengs flere tiltak.

Jeg synes det er veldig rart at det ikke skulle være aktuelt for regjeringspartiene å støtte noen som helst av forslagene. De framhever jo tross alt i innstillingen at bruken av kjønnskvolter, f.eks. i markedsordningen til Norsk filminstitutt i fjor, har bidratt positivt til likestillingen, så de vet jo at slike tiltak fungerer.

I høringen ble det for øvrig uttrykt stor støtte fra de aller fleste høringsinstansene til forslagene fra Arbeiderpartiet – ikke minst fra alle dem som krevde mer fra likestillingsarbeidet til nettopp Norsk filminstitutt enn det som foregår nå. Jeg synes derfor det er synd at regjeringspartiene ikke ser verdien av å dytte ekstra på NFI.

De siste årene har vært preget av metoo-kampanjen og det store problemet med seksuell trakassering som den avdekket, ikke minst i filmbransjen. Med mer likestilling og bedre maktbalanse mellom kjønnene er det stor grunn til å tro at det vil bli mindre seksuell trakassering fra dem med makt i filmbransjen. Nå hadde regjeringspartiene muligheten til å bidra. Det er trist at de ikke velger å gjøre det.

Heldigvis for kampen mot seksuell trakassering og for mer likestilling er det flertall i opposisjonen for flere av de foreslåtte tiltakene, bl.a. for at Norsk filminstitutt skal jobbe mer målrettet og bedre med sin handlingsplan for mer likestilling i filmbransjen. Nå blir det bl.a. bedre statistikk over kjønnsbalansen, fordi man skal føre statistikk på langt flere områder enn over fire funksjoner. NIF må kunne redegjøre for hvordan filmer som får støtte fra dem, bidrar til mangfoldet, og de må bruke alle tilgjengelige virkemidler for å øke antallet søknader fra kvinner og minoritetsgrupper. Jeg tror dette vil bidra til mer likestilling, men om det ikke er nok, er jeg og Senterpartiet ikke fremmed for å se på ytterligere tiltak i framtiden, for dette er en viktig sak.

Om vi skal bli enda mer likestilt i Norge, må alle de visuelle fortellingene om oss selv, dem vi identifiserer oss med, få muligheten til å vise at vi vil ha likestilling. Vi vil at kvinners perspektiv på alle mulige sett skal synes. Da må flere kvinner få lov til å være med og fortelle de historiene.

Grunde Almeland (V) [16:53:50]: Er det én ting som diskusjonene, debattene og de altfor mange eksemplene i media og sosiale medier har vist og bekreftet, er det at vi fortsatt har mye ugjort når det kommer til likestilling. Akkurat på grunn av dette må det vises handling både i arbeidslivet, hjemme og i offentlige fora. Derfor mener Venstre og jeg at vi alltid skal se på

hvilke virkemidler vi benytter oss av, for å sikre at vi gjør nok. Samtidig er det viktig at vi verken tror eller forestiller oss at det er ett enkelt tiltak som skal være det som sikrer at vi oppnår de målene vi har satt oss for likestillingen. Vi skal også vegre oss for å tro at dersom vi bare satte inn dette ene tiltaket, så ville alt være fikset og i orden i morgen, neste måned eller ved starten av neste år.

Likestillingskampen er en seig kamp. Det handler om holdninger og store, strukturelle endringer som det viser seg vanskelig å snu over natten. Denne saken tar for seg likestilling på ett enkeltområde innenfor norsk kulturliv: film- og tv-dramaproduksjon. Jeg er enig i forslagsstillernes intensjon om å sikre en bedre kjønnsbalanse i norsk filmbransje, men jeg er uenig i premisset som legges i denne saken, at det ikke gjøres noe, for det gjør det – til tross for at det kan se ut som om opposisjonen fortsatt er mer opptatt av å bekjempe skjeggkre enn av å få med seg hva som faktisk gjøres.

Gjennom tildelingsbrev har regjeringen vist handlekraft. NFI har bl.a. etter oppfordringer satt seg et veldig ambisiøst mål om femti-femti prosent likestilling innen 2020. Dette målet støtter vi fullt ut. Ikke minst er det tatt i bruk moderat kjønnskvolter, som i seg selv er et ganske sterkt virkemiddel, og til tross for at dette ble tatt i bruk så sent som i fjor, ser vi allerede positive resultater. Kvinneandelen i prosjekter som mottok produksjonstilskudd, økte fra 13 til 37 pst. i 2017. I tillegg støtter vi opp om kvinnesatsingen til Talent Norge, som er med på å løfte fram de neste store kvinnelige talentene i bransjen. Ser vi på norsk film og tv både nasjonalt og internasjonalt, er det kvinner som står fremst i køen og mottar priser og anerkjennelse. Akkurat dette – hvilke rollemodeller som er der, hvem som er synlige – betyr også noe, og det er med på å bidra til den langsiktige kampen for å bedre likestillingen. Jeg er enig i at vi må holde trykket oppe, men jeg kan ikke akseptere at situasjonen svartmales.

Til sist vil jeg påpeke at man må klare å se innsatsen man gjør på ett felt, i sammenheng med hva som gjøres på et overordnet nivå. For likestilling er ikke bare en utfordring i film- og tv-bransjen, det er en samfunnsutfordring. I kulturlivet er det flere bransjer som ikke på langt nær kan vise til de samme resultatene som det filmbransjen kan. Derfor må vi fortsette innsatsen for et mer likestilt samfunn. Og det gjør vi. Det gjør denne regjeringen, bl.a. gjennom å styrke aktivitets- og redegjørelsesplikten og gjennom å innføre et lavterskeltilbud, som Venstre først foreslo i Stortinget. I dette siste budsjettet støtter vi også opp under det grasrotarbeidet som kulturbransjen selv har gjort, å sette sammen Balansekunst. Det er det vi som får inn på statsbudsjettet og sikrer støtte til neste år.

Det norske arbeidsmarkedet er fortsatt svært kjønnsdelt. Kvinner jobber fortsatt mer deltid, tjener mindre og sitter i færre beslutningstakende posisjoner enn menn. Når vi nå også legger bak oss et metoo-år og har fått øynene opp for hvordan mange kvinner er blitt behandlet på arbeidsplassen, er vi kanskje enda mer bevisste på at kampen ikke er over. Derfor er jeg glad for at vi allerede er godt i gang, og de signalene vi sender til bransjen, og de signalene vi sender til NFI, er ganske tydelige.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:59:02]: Det er altså likestilling innen film- og tv-dramaproduksjon vi debatterer i dag. Det er helt opplagt at det i den bransjen fortsatt er likestillingsutfordringer som jeg mener vi bør ta på alvor. Vi bør også vise handling gjennom å benytte oss av politiske virkemidler for å oppnå mer likestilling innenfor denne bransjen.

Jeg har bare lyst til å minne om at vi i forrige periode i denne salen behandlet den forrige regjeringens – altså Høyre–Fremskrittsparti-regjeringens – likestillingsmelding. Den var god på beskrivelse, god på å beskrive utfordringene, men omtrent blottet for tiltak. Det var det Stortinget som måtte gjøre noe med. Og Venstre, som den gang ikke satt i familie- og kulturkomiteen, var med og støttet mange av de tiltakene som ble fremmet i denne salen.

Jeg hørte Høyres representant bruke begrepet «armlengdes avstand» og anklage SV for ikke å bruke det begrepet når det kommer til likestilling. Å bruke begrepet «armlengdes avstand» er jo bare et forsøk på å si: «Du, vi rekker heller armene i været, og så håper vi at de utfordringene innenfor film- og tv-bransjen går over av seg selv.» Man vil altså ikke bruke politiske tiltak for å få til en bedre likestilling i denne bransjen.

For Kristelig Folkeparti har det vært helt naturlig når det kommer til likestilling, å være villig til å bruke politiske tiltak for å oppnå mer likestilling – på alle områder i samfunnet. Derfor er det helt naturlig for Kristelig Folkeparti å støtte at det må utarbeides bedre statistikker over kjønnsbalansen i norsk film. Det er helt naturlig for Kristelig Folkeparti å støtte at NFI må kunne redegjøre for hvordan filmene som mottar støtte, bidrar til en mer mangfoldig filmportefølje. Det er helt naturlig for Kristelig Folkeparti å støtte at NFI må benytte seg av alle tilgjengelige virkemidler for å øke antall søknader fra kvinner og minoritetsgrupper. Og det er selvfølgelig helt naturlig for Kristelig Folkeparti å støtte et forslag som går ut på at man må sette et mål om femti-femti kvinner og menn i nøkkelposisjoner foran og bak kamera. Jeg mener det er viktig, som på andre områder, at vi er villige til å bruke de virkemidlene vi har tilgjengelig, for å få gjort noe med de utfordringene vi har når det gjelder likestilling.

Jeg må også si helt til slutt at som medlem av brukerrådet, er det helt naturlig for Kristelig Folkeparti å støtte enhver bekjempelse av skjevgkre i alle norsk hjem og i parlamentet.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Trine Skei Grande [17:02:31]: La meg først få slå fast at regjeringa mener at likestilling er viktig på absolutt alle kulturfelt, og i den nye kulturmeldinga, der man sier at all kultur- og kunstpolitikk har utgangspunkt i ytringsfriheten og ytringenes samfunnsbyggende kraft, snakker vi om demokrati, deltakelse og mangfold som de viktige verdiene vi bygger på. Men kulturmeldinga slår også fast at kulturen skal være relevant og representativ. Og hvis den skal være relevant og representativ, må den også gjenspeile at alle sammen skal se speilbildet av seg sjøl i det kulturlivet som leves, og som utvikler seg.

Det er en god stund til vi har nådd full likestilling mellom kjønnene både i samfunnet og kanskje spesielt innenfor kulturlivet, men vi ser at stadig flere kvinnelige filmskapere slipper til både foran og bak kamera. Jeg har hatt muligheten til å reise rundt på mange filmfestivaler i år, og da ser jeg jo hvem det er som virkelig er med på å sette Norge på kartet filmmessig. Det er mange av de kvinnelige filmskaperne som nå virkelig har vært med på å løfte norsk filmbransje.

Filmen er et sterkt kulturuttrykk, men vi har også hatt gode tall på filmsektoren. Filmsektoren har vært utsatt for mye mer debatt enn veldig mange andre sektorer. Fordi filmen er et så sterkt virkemiddel, er det viktig at kvinner får fortelle historier, og at halvparten av historiene som skal beskrives i filmverdenen, skal være kvinners historie.

Vi ser også at vi har utviklet norsk filmpolitikk på en måte som gjør at vi strekker oss kvalitetsmessig, og vi har en produksjon av filmer av høy kvalitet som gjør at vi virkelig har hatt et fantastisk kinoår i Norge i år. Den siste norske premieren var filmen «Sonja», med kvinnelig hovedperson og med flest damer på podiet da man skulle takke deltakerne. Men jeg synes også det er viktig å understreke at vi skal ha en armlengdes avstand i kulturpolitikken, og kunsten vår skal være fri.

Jeg tror dette er et tema som alle kulturministere før meg også har vært opptatt av. Helt siden 2000-tallet har kjønnsbalanse vært på agendaen for kulturpolitikken og spesielt filmpolitikken. De rød-grønne, som la fram sin filmmelding i 2007, sa at det var et uttalt mål at man skulle ha 40 pst. kvinner i nøkkelposisjoner både foran og bak kamera. I 2015 la regjeringa Solberg fram sin filmmelding. Her var ikke kjønnsbalanse et uttalt filmpolitisk mål. Det mente jeg var et uheldig signal, og un-

der behandlingen i Stortinget var Venstre med på å plas- sere i de filmpolitiske målene at vi skal ha en andel av kvinner og menn i nøkkelposisjoner på minst 40 pst.

Kulturdepartementet har etter det hatt klare forventninger til Norsk filminstitutt om at de skal arbeide for jevnere kjønnsfordeling, og det har man gjort i tildelingsbrevene. Nå praktiserer NFI moderat kjønnskvote- ring i flere ordninger. Vi vurderer også ulike andre tiltak. Det er holdt et innspillseminar for filmbransjen og ut- arbeidet en handlingsplan for kjønnsbalanse for film i 2016, som vi i løpet av kort tid kommer til å oppdatere.

Men det er viktig å huske på at det er mange filmer som produseres også uten støtte av NFI. I august arran- gerte jeg et bredt sammensatt møte med utvalgte aktø- rer fra hele filmbransjen for å snakke om likestilling innenfor film. Der fikk jeg mange gode innspill og nytti- ge tanker fra de ulike perspektivene rundt bordet. Dem kommer vi til å jobbe videre med og implementere i den videre jobbingen fra departementets side.

Når Norsk filminstitutt gjennomfører moderat kjønnskvote- ring i markedsordninger, er det et godt ek- sempel på tiltak vi tror virker godt. Jeg har bare lyst til slutt å komme med noen tall og fakta: I 2017 var NFIs mål 50 pst. kvinneandel. Av utviklingstilskuddet er kvinneandelen 43,2 pst., altså over de 40 pst. som Stor- tinget satte som mål, på dramaserier er det 47,5 pst. – det er ikke så lett å komme nærmere 50 pst. – og når det gjel- der kortfilm, er kvinneandelen 55,6 pst. Dette går i riktig retning.

Jeg syns at komiteen kanskje burde hatt et enda større engasjement for andre deler av kulturen når det viser seg at 96 pst. av alle stykkene til symfoniorkester er komponert av menn, og at de ti mest omsatte kunstner- ne i Norge er menn. Det bør vi også diskutere.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [17:08:07]: At det står dårlig til i symfoniorkestrene, er ingen grunn til ikke å gjøre noe i filmbransjen. Jeg har opplevd at statsråden i sin tidligere opposisjonsrolle her i Stortinget har gått sammen med venstresiden og Arbeiderpartiet og på- tvunget høreregjeringen en likestillingspolitikk de ikke ville ha. Det gjorde vi – som representanten Bekke- vold sa – i forbindelse med likestillingsmeldingen i 2015. Vi gjorde det også i forbindelse med filmmeldin- gen i 2015, da vi fikk gjeninnført – mot Høyre og Frem- skrittspartiets vilje – målet om kjønnsbalanse i norsk film.

Det er hyggelig med den nye Sonja Henie-filmen og at vi i år har et godt år for kvinner i norsk film, men vi vil ikke at det skal være et unntaksår. Vi vil at det skal være slik framover. Våre forslag til tiltak går tilbake til 2010. Det er Bransjerådet for film og filmbransjen selv som har

bedt om dem, fordi de vet de fungerer. De er ikke radika- le, de er bare rettferdige. Hvorfor kan ikke statsråden støtte et eneste av de tiltakene, som kanskje gjør at dette blir en varig endring?

Statsråd Trine Skei Grande [17:09:19]: Jeg har ikke tenkt at dette skal være et unntaksår. Jeg har tenkt å være statsråd lenge, og da har vi mulighet til å få disse tallene til virkelig å krype oppover.

Det vi ser nå, er at de virkemidlene vi har brukt, både det som NFI har gjort, bevisstgjøringen som har skjedd gjennom hele debatten, fra den første filmmeldingen fra de rød-grønne og til det vi nå ser, at vi klarer å bygge opp talenter, er viktig for virkelig å få endret dette over tid. Vi har også Talent Norge, der et samarbeid med NFI fører til at vi nå kan forfølge de kvinnelige talentene som vir- kelig begynner å gjøre det godt. Jeg tror det er det som kommer til å påvirke statistikken over tid.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [17:10:15]: I siste svar fra ministeren nå ble det snakket om hva som kan hjelpe på denne situasjonen i framtiden. I svarbrevet til komiteen fra ministeren i denne saken peker hun på noe annet, nemlig at hvis vi virkelig skal gjøre en innsats for å bedre kjønnsbalansen på filmfeltet, er det veldig viktig at det tenkes på rekruttering og talentutvikling. Jeg håper selv- følgelig at vi kan gjøre noe mer enn å tenke, og lurar på om ministeren har konkrete tiltak for å sikre likestilling i filmbransjen via rekruttering og talentutvikling.

Statsråd Trine Skei Grande [17:10:53]: Det gjør vi med f.eks. det programmet som Talent Norge har star- tet, der de går sammen med NFI, finner kvinnelige ta- lenter, dyrker dem og følger dem opp som filmskapere. På den måten klarer vi å gi backing til de talentene som vi ser kan bli de store filmskaperne framover. Vi ser mu- ligheter for å kunne gi dem både trening og støtte til å utvikle sine filmideer. Det er det vi nå ser, nemlig at man får en del kvinnelige filmskapere som virkelig for- følger ideen sin, som klarer å være ganske nyskapende innenfor film, og som gjør rent bord på festivaler rundt omkring internasjonalt.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [17:11:38]: Jeg takker for svaret. Det er stas at det er mange som nå markerer seg. De startet et sted – på rommet sitt eller på en skole. Når det gjelder rekruttering: Hva har ministeren tenkt rundt hvordan vi skal få flere jenter til å søke og lære seg filmfaget via skoleverket?

Statsråd Trine Skei Grande [17:12:03]: Dette håper jeg at vi skal få mulighet til å diskutere når vi kommer med en egen barne- og ungdomskulturmelding.

Det vi ser, er at mye av filmuttrykket blant barn og unge er det gutter som har monopol på, kanskje enda

mer i spill og programmering. Alle prosjektene som handler om å få flere jenter inn i det som har vært regnet som veldig tekniske kunstuttrykk – som handler om spill og film – tror jeg blir viktige framover. Her ligger også programmering ganske nært. På hele dette saksfeltet trenger vi å sørge for at alle jentene som har lyst til å holde på med det – og kanskje litt flere enn de som tror de har lyst til det – skal få mulighet til å utvikle og prøve det ut. Sånn tror jeg vi klarer å skape den underskogen man i framtida kan plukke de store talentene fra.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:13:07]: I den norske likestillingskampen har kvotering vært et viktig virkemiddel, som har bidratt til at vi er et av verdens mest likestilte land. Jeg vet at enkelte på høyresiden av norsk politikk faller litt av stolen når noen bruker det ordet, men det er allikevel viktig. For forskning viser at menn kvoterer menn uformelt. Derfor er kvotering et godt virkemiddel for å bryte opp i de urettferdige strukturene som hindrer lik deltakelse.

Støtter statsråden økt bruk av kvotering som virkemiddel, uavhengig av hva regjeringspartiene stemmer for i dag, for økt likestilling i norsk film, slik at alle stemmer kommer til, og slik at filmen kan bli mer rik?

Statsråd Trine Skei Grande [17:13:55]: I tillegg til å være kulturminister er jeg partileder for det første partiet som innførte kvotering i sitt regelverk. Jeg tror nok at det også bør være et virkemiddel på mange områder, sjøl om vi alltid bør være forsiktige med å gjøre det på områder der vi skal ha en armlengdes avstand.

På dette området ser vi at NFI praktiserer moderat kvotering. Vi vet at NFI har et mål om 50 pst. Det er et mål som alle partiene i denne salen har støttet, i hvert fall medlemmene av komiteen. Vi ser at vi får til å prioritere damer når man har de målsettingene klare. Og vi ser nå på tallene som vi får fra NFI, at kjønnsbalansen innenfor filmsektoren har forbedret seg dramatisk på mange områder, og at vi nå virkelig har klart å oppnå de målsettingene som vi satte oss.

Min bekymring som kulturminister er at det er veldig mange andre felt innenfor kulturen som er mye, mye dårligere stilt, og der det også er vanskeligere å finne virkemidler for å nå disse gruppene.

Anette Trettebergstuen (A) [17:15:08]: Vi skal nok invitere statsråden og regjeringspartiene til å gjøre noe med resten av kulturbransjen også, og jeg ser fram til det samarbeidet.

I svaret på min forrige replikk sa statsråden at hun overhodet ikke hadde tenkt at dette gode kvinnefilmåret skulle bli et unntaksår, fordi hun har tenkt å være statsråd lenge. Allikevel vil altså ikke statsråden gjennomføre ett eneste strukturelt tiltak som kan sørge for at

også tiden framover blir kvinneår innenfor norsk film. Dette mener jeg er den klassiske forskjellen mellom høyresiden og venstresiden i norsk politikk, der vi på venstresiden ser at man trenger å bygge en struktur for likestilling og skape varig endring gjennom politikken, mens høyresiden – og nå også dessverre Venstre-statsråden – tenker at dette kan skure og gå av seg selv, og at det egentlig holder å være statsråd og bare si at likestilling er viktig. Hvorfor vil ikke statsråden støtte ett eneste av de mange konkrete bransjeskapte tiltakene vi foreslår i dag?

Statsråd Trine Skei Grande [17:16:12]: Det er fristende å si at det er en litt klassisk kritikk, for venstresida kommer nå her og foreslår ting som vi allerede gjør. Det er et 50-pst.-krav i NFI, vi gjennomfører en talentutvikling for å løfte jentene, og ja, vi skal ha en egen handlingsplan på området – vi tar masse grep innenfor dette.

Det er faktisk også sånn at kvinnelige regissører får bedre terningkast enn mannlige regissører. Men det er fortsatt flere som går på de mannlige regisserte filmene, enn som går på de kvinnelige regisserte filmene. Vi trenger å gjøre noe med alle de tiltakene vi har, og så trenger vi kanskje også å gjøre noe med holdningen hos hver enkelt – når vi ser at damene produserer de beste filmene, mens det allikevel er mannfolkene som har de gode talene for hvem det er som går og ser på.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Anette Trettebergstuen (A) [17:17:18]: La meg fortsette der jeg slapp i replikkordskiftet. Dette har blitt en helt vanlig, forutsigbar likestillingsdebatt, der vi på venstresiden er utålmodige, ønsker å skape varig endring og fremmer forslag til tiltak som kan bidra til å oppnå det, mens høyresiden mener at det er å gå for langt og for radikalt. De er selvsagt veldig for likestilling, men ikke akkurat disse tiltakene. Jeg vil gjerne høre hva representantene fra regjeringspartiene ønsker å gjøre for å skape økt likestilling i norsk film- og tv-dramaproduksjon. Har man ikke fått med seg at dette var en av hovedparolene i årets 8. mars-tog? Fikk man ikke med seg den massive støtten disse forslagene fikk på høringen i komiteen? Har man ikke fått med seg den offentlige debatten som har gått nå i flere år, der bransjen selv ber om tiltak fordi det er så kjønnskjevnt? Det er et bra år i år, men dette vil vi skal bli varig, og da trengs det tiltak.

Det er ikke slik at de tiltakene vi foreslår i dag, allerede gjøres. Selvfølgelig har alle fått med seg at NFI har satt femti-femti som et mål. Problemet er bare at det ikke jobbes godt nok og konkret nok for å oppnå det målet. Derfor har vi en rekke tiltak som nettopp vil kunne gjøre

at man når femti-femti-målet. Mange av de tiltakene går tilbake til 2010, fra Bransjerådet for film. De er ikke radikale. Det er heller ikke radikalt å sette seg et mål om femti-femti, det er rett og slett bare rettferdig. Kvotering er heller ikke radikalt, det er rettferdig, og det er den beste kvikkfiks mot kjønnsubalanse vi vet fungerer i dag.

Det er viktig at likestillingsarbeidet skal skje langsiktig, og det må få ta tid, har flere representanter for høyresiden sagt her i dag. Ja, det er typisk høyresiden. Hadde det vært slik at høyresiden hadde styrt Norge gjennom historien, hadde vi ikke vært der vi er i dag. For hvert eneste likestillingspolitiske tiltak som har ført til endring i det norske samfunnet, har blitt sett på som radikalt og for å ha gått for langt. Vi har måttet dra høyresiden etter oss baklengs og motvillig inn i framtiden. Etter hvert har de akseptert at de likestillingstiltakene som har gjort Norge til et likestilt land, og som har fungert, har vært ok. Sånn kommer det til å være også på filmfeltet.

Jeg beklager at våre forslag ikke får flertall i dag. Men Arbeiderpartiets beskjed til filmbransjen er at vi kommer ikke til å gi oss. Når vi en dag igjen kommer til makta, kommer vi til å gjennomføre dette, og vi står sammen med dem for å skape varig endring.

Marianne Haukland (H) [17:20:10]: Jeg tror vi alle sammen kan legge 2018 bak oss som et kjempebra kulturår for kvinner, spesielt innen spillefilm. Kvinneandelen var faktisk femti-femti i tildelingen innenfor spillefilm, uten at Arbeiderpartiet hadde vedtatt noen kvotering. Søknadene måtte konkurrere på kvalitet, på lik linje med alle andre søknader som kom inn, og kvinnene stilte like sterkt, de hadde like gode prosjekter og fikk like mye midler til å kunne produsere sine filmer. Det synes jeg er en seier – at kvinner som produserer filmer i Norge, faktisk er like gode og kanskje bedre enn sine mannlige kollegaer.

Høyre ønsker å bidra til en mer likestilt filmbransje, vi ønsker bare ikke å gjøre det kun gjennom de virkemidlene som Arbeiderpartiet har lagt på bordet, for vi tror at kvinner er like gode som menn. Likevel har NFI sagt at de ønsker å jobbe for en femti-femti-fordeling innenfor filmbudsjettet. Når vi har møte med NFI, får vi vite hvordan de ønsker å gjøre det, og da går de inn i de enkelte prosjektene og viser hvordan de kan løftes på kvalitet, hvordan de skal markedsføres, hva slags publikum man ønsker å rette det mot, osv. Dette er også med på å løfte kvaliteten. Det synes jeg er et viktig arbeid, og det stiller vi oss bak.

Kristelig Folkeparti mente at Høyre hadde en for lang arms avstand når det kom til kultur og film, og det var greit for ham å ta det opp her. Det er sant, men det er også fordi vi ser at likestillingen innenfor film går så bra, og da ønsker vi at de virkemidlene som er lagt på bordet,

skal få lov til å virke. Vi har også tillit til både Norsk film-institutt og statsrådets sterke engasjement. Og så må jeg bare si til slutt: Jeg tror det er vanskeligere å bli kvitt hennes engasjement enn skjeggkreene på Vulkan.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:22:45]: Jeg vil knytte noen betraktninger til debatten hittil.

Er det én ting som slår meg, er det at det er en ganske stor avgrunn internt mellom regjeringspartiene i hvordan man ser på likestillingstiltak i norsk film. Nå har vi altså hørt fra regjeringspartiet Fremskrittspartiet at disse likestillingstiltakene representerer et mekanisk syn på likestilling. Vi hører fra Høyres representant at det er å bryte med armlengdes avstand-prinsippet, mens svaret fra Venstres representanter derimot er at dette er ting de allerede gjør. Hvis to av tre regjeringspartier mener at dette er en helt forferdelig politikk, har de et stort problem internt i regjeringen – men det er bare en betraktning.

En annen betraktning dreier seg om hva som er kunstens og kulturens frihet og selvstendighet. Jeg synes det er et svakt syn på frihet å godta at urettferdige strukturer hindrer kvinner i å få fortalt sine historier på lerretet. Det svekker kunstens frihet. Det svekker kunstens kvalitet. Det gjør kunsten fattigere. Dette er et helt klassisk eksempel på ulikheten mellom venstresiden og høyresiden i norsk politikk, for venstresiden viser vilje til på alle samfunnsområder å gjennomføre en aktiv politikk med tiltak som retter opp i de urettferdige strukturer. For likestilling er ikke bare at vi skal være like for loven formelt på et papir – nei, det må fungere i praksis også, og der er vi ennå ikke i mål på mange samfunnsområder, heller ikke på filmområdet.

Så må jeg adressere noen av skrytelisteinnleggene fra regjeringspartiene. Man er fra denne talerstolen i dag f.eks. veldig glad i Talent Norges kvinnesatsing. Da er det interessant at Talent Norges budsjetter har blitt kuttet ganske drastisk i dette statsbudsjettet. Jeg håper de innleggene betyr at man vil verne om det viktige bidraget Talent Norge gir, og ikke at dette programmet blir svekket av den borgerlige kuttpolitikken.

Jeg vil også adressere hvordan Fremskrittspartiet bagatelliserer problemet. Det er mange hyggelige historier fra representanten Wold om hans barndom, det må jeg si, men det står virkelig mange tøffe damer i disse debattene akkurat nå som prøver å få til en mer likestilt filmbransje, og de fortjener å bli tatt på alvor, ikke å bli latterliggjort.

Silje Hjemdal (FrP) [17:26:01]: Det er sjelden jeg lar meg provosere av skjeggkre, men her gikk min grense. Jeg synes det er på tide at vi minner om historien i vårt land, i den store verden. Det er faktisk mange som har

stått sammen og gått sammen i kampen for likestilling, både menn og kvinner og i alle aldre.

Jeg vil tro at representantene i denne salen har all grunn til å huske sin barneskolehistorie, og også det vi har lært senere. Det er faktisk kvinner og menn som har formidlet disse historiene til oss. Jeg synes det er på tide å minne om det, når man står på denne talerstolen og til de grader rakker ned på Fremskrittspartiet og høyresiden og skal liste opp en historie om hvem som er for likestilling og ikke, ikke minst i en slik debatt. Jeg vil minne om at enkelte partier i denne salen så til de grader sviktet bl.a. minoritetsjentene i den kampen de har stått i når det gjelder tvangsekteskap, omskjæring og ikke minst æresrelatert vold. Hvor var de da? De stakk hodet i sanden, og det tok mange år før de torde å gå i debatten igjen.

Jeg synes det rett og slett er skammelig når vi har en debatt som den vi har i dag – det er helt greit at den handler om likestilling – at partier som så til de grader bør gå i seg selv med hensyn til hvor de har vært når det virkelig kommer til likestillingskamper som er avgjørende for minoriteter og jenter i dette landet, skal slå seg på brystet og fortelle hvor mye bedre de er enn alle andre. Det synes jeg faktisk ingenting om.

Forrige mandag sto vi i denne salen og diskuterte nettopp hvordan det er å gripe inn i kulturen. Jeg fikk kjeft av SV – det var ikke slik de opererte. Én uke tok det, nøyaktig én uke tok det før de igjen står på denne talerstolen og viser at de er for statlig innblanding i kulturlivet.

Presidenten: Presidenten vil gjerne minna om at saka gjeld likestilling i norsk film- og tv-dramaproduksjon.

Grunde Almeland (V) [17:29:03]: Jeg så meg tvunget til å komme opp her igjen hovedsakelig fordi det fremmes en del påstander fra opposisjonen som jeg synes det er overraskende at man klarer å tolke slik ut fra den debatten som har vært nå.

Det som jeg nevnte i mitt innlegg, var at det virker av og til som om opposisjonen ikke helt følger med på hva som faktisk gjøres på området, når de gjentatte ganger står på talerstolen og sier at regjeringen ikke gjør noe som helst. Det overrasker meg litt, i hvert fall når man påstår at man er opptatt av filmbransjen, og så tilsynelatende helt har glemt de tiltakene som faktisk gjennomføres, de tiltakene som faktisk gjøres.

Så ble det etterspurt hvilke tiltak dette egentlig var. Jeg trenger ikke vise lenger tilbake enn til mitt eget innlegg der jeg ramset opp noen av de tingene vi gjør. Men jeg skal gjerne gjenta noen, slik at opposisjonen kanskje sitter igjen med noe etter denne runden.

Vi snakket om tildelingsbrev. I tildelingsbrevene fra regjeringen stilles det klare krav både som et svar på det som har skjedd i runden med metoo, og også for å bedre

likestillingen. Vi har ute på høring aktivitets- og redegjøringsplikten, noe som Venstre har vært tydelig på at vi støtter. Vi har gitt støtte i 2019-budsjettet til Balansekunst, som er et kjempegodt grasrottiltak for å bedre mye av det som skjer internt i bransjen. Vi støtter opp om et lavterskeltilbud mot seksuell trakassering,

Men når vi snakker om de store strukturelle endringene, og jeg står på talerstolen og sier at vi også må se at det tar tid å endre noe, betyr ikke det at jeg ser tilbake og tror at ting kan skje av seg selv. Det betyr, er at de tiltakene vi har innført, og de tiltakene til NFI, de kravene og de målene de setter, også må få lov til å virke. Bare på det ene året der bl.a. moderat kvotering har fått virke, ser vi at det begynner å få resultater. Det er de tingene vi trenger å se over tid. Det som virkelig tar tid, er å få fram en ny generasjon med motiverte, engasjerte og flinke eksempler på gode talenter. Også der er vi på, gjennom både talentsatsinger og bl.a. den barne- og ungdomskulturmeldingen som kulturministeren refererer til.

Jeg må si at jeg reagerer litt på den ganske selektive lesingen av denne debatten, som tydeligvis opposisjonen bedriver. Det er det som kanskje kan betegnes som det klassiske ved denne debatten.

Kari Henriksen (A) [17:32:22]: Noe er kommet for å bli i Norge permanent – skjeggkre, f.eks. Det kan vi ikke gjøre noe med. Likestilling synes det også å være noen som tror er kommet til Norge for å bli. Det er ikke riktig. Det er likestilling i et land bare når den lever i et politisk rammeverk som fremmer likestillingen.

Denne høyreliberalistiske regjeringa utformer likestillingspolitikken etter et manus som om likestillingskrav er en slags tvangstrøye. Flertallet i Stortinget vil det annerledes, og derfor har vi fått gjennomslag for mange praktiske og gode tiltak på likestillingssida på flere områder. Det holder ikke at vi har en minister fra Venstre som sier at hun vil være minister lenge. Nå er det vel ikke helt opp til henne heller å bestemme hvor lenge hun skal sitte i ministerstolen, men det som er saken, er at vi skal ha en likestillingspolitikk som skal leve over et ministerskifte. Derfor er det behov for mer enn prat. Bransjen og opposisjonen mener det ikke er nok. Vi vil ha strukturer på plass som overlever at en minister kanskje bytter beite, og som gir et tryggere signal til bransjen og til verden.

Så er det litt underlig å høre på debatten her. Hvis det er sånn at denne regjeringa er så veldig på likestillingssporet, hvorfor da denne motstanden mot å få det ned på et papir? Det er underlig. Alt går så knakende bra, men å skrive det inn i et regelverk skal vi ikke ha noe av. Det handler likestillingen om – nemlig å få strukturer på plass.

Statsråden var inne på i innlegget sitt – og jeg tror ikke det var verken intensjonen eller meningen, men

det kunne høres ut som om kunstnerisk frihet og likestilling var to motsatte begrepspar. Sånn er det jo ikke. Likestilling har vært en frihetskamp, også innen kunsten, fra dag én.

Til slutt skal jeg knytte noen kommentarer til representanten Hjemdals følelsesladde uttalelser her fra denne talerstolen. Det er jo sånn at når en ikke har argumenter i en sak, er det et bra retorisk knep å finne en annen sak å snakke om og så legge på litt følelser, så skal det sikkert gå bra. Men det henger ikke sammen når en regjering leverer en handlingsplan mot vold som ikke følges opp med penger.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:35:43]: Det er et par ting jeg har lyst til å kommentere.

For det første er det rart å sitte i salen og bli beskyldt for ikke å ta kampen mot vold på alvor. SV-folk rundt omkring i landet har f.eks. opprettet krisesentertilbudet vi har i dag. Men det er en annen sak, som presidenten påtalte, og derfor skal jeg gå videre til det vi faktisk diskuterer.

Dette med kunstens og kulturens frihet har blitt en interessant diskusjon den siste uken – også i dag. Da må jeg spørre om målet om en femti-femti-fordeling er å bryte med kunstens frihet, om en forpliktende handlingsplan er å bryte med kunstens frihet, om bedre statistikk er å bryte med kunstens frihet, om å fordele midler mer rettfærdig er å bryte med kunstens frihet, eller om å synliggjøre hvordan man bidrar til mangfold er å bryte med kunstens frihet. Hvis noe av dette er å bryte med kunstens frihet, da bryter regjeringen med kunstens frihet allerede, for dette er tiltak som ikke er så annerledes enn dem fra regjeringen, men som vi ønsker å forsterke. Så da vil jeg anbefale representanten Hjemdal å ta et oppgjør med egen regjering først.

Trond Giske (A) [17:37:05]: Norge er blitt et godt filmland, men det har slettes ikke alltid vært slik. På 1990-tallet var det enkelte år hvor norske filmers kinoandel var nede i under 10 pst. Vi så amerikansk film, vi så britisk film, men vi så ikke norsk film. Det gikk en vits om at definisjonen på paranoia var å sitte på første rad på en norsk film og tro at det satt noen bak deg. Det var relasjonen mellom norsk film og publikum.

Da vi la fram meldingen «Veiviseren» i 2007, satte vi noen hårete ambisjoner for norsk film. Vi sa at 25 pst. av billettene på norske kinoer skulle være til norske filmer, vi sa at vi skulle lage et mangfold av filmer over hele landet, vi sa at vi skulle vinne internasjonale priser, og vi sa at vi skulle ha en jevn kjønnsfordeling. Det gikk et lite

gisp gjennom kulturlivet, for aldri hadde noen satt slike mål for filmsektoren. Tittelen «Veiviseren» fortalte at hvis man skal nå en plass, må man vite hvor man skal. Det er det denne debatten handler om: Skal vi ha noen klare ambisjoner og så være villige til å gjennomføre det som skal til?

Det er ikke noen tvil om at målet om at vi får et mangfold av historier, at både kvinner og menn forteller sine ting på lerretet, skriver filmmanus, regisserer filmer, spiller hovedrollene og produserer filmer, deles, men spørsmålet er om viljen til å gjennomføre det deles like aktivt. Her går det noen grunnleggende skiller. Det virker som at ikke alle forstår hva som er skillet mellom kunstnerisk frihet og kulturpolitikk. Kunstnerisk frihet er å lage filmen. Kulturpolitikk handler om å bevilge penger til filmen, legge til rette for filmutdanning, legge til rette for at vi har filmstudio, filmarena, legge til rette for at det er lokale filmsenter og lokale filmfond. Det er kulturpolitikk, og der styrer vi i stor grad midlene slik at vi får de kulturpolitiske målene til å bli virkelighet.

Det var interessant å høre Silje Hjemdal snakke om minoritetskvinnene, for det er en historie som er viktig å fortelle. En filmskaper som jeg har fulgt gjennom veldig mange år, heter Iram Haq. Hun laget en film for to år siden som heter «Hva vil folk si». Hun strevde i mange år med å leve av filmen og kunne vel egentlig ikke det, men takket være en god filmpolitikk, takket være kulturstøtte laget hun en viktig film om en viktig historie. På ett år vant hun Amanda for både regi, filmmanus og beste kinofilm. Det skjer nesten aldri. Det er et resultat av politikk, det forteller en viktig historie, og det forteller Fremskrittspartiet at også kulturpolitikk nytter.

Presidenten: Representanten Anette Trettebergstuen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Anette Trettebergstuen (A) [17:40:16]: La meg bare få siste ordet. Denne debatten viser helt klart, som jeg sa i mitt forrige innlegg, at det er en klassisk likestillingsdebatt. Debatten viser at det egentlig ikke er slik at målet om femti-femti og ambisjonen om en likestilt filmbransje deles av alle partiene. Det går et skille mellom dem som er villige til å gjennomføre tiltak, og dem som ikke ønsker å gjøre det.

Jeg lurer på om det er høyresiden som ikke har fått med seg hva som skjer i norsk filmbransje, som ikke har fått med seg 8. mars-parolene, høringen eller den offentlige debatten som har gått i flere år. For det er ikke slik at de forslagene vi fremmer i dag, gjøres allerede. Det er forslag som er gjennomarbeidet, som bransjen selv ønsker å ha, som kan gjennomføres, og som kommer til å sørge for at NFI og vi når målet om femti-femti. Men det vil altså ikke Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre være

med på å gjøre. Det hjelper ikke at vi har et bra kvinnefilm-år i år, når de ikke vil være med oss på å sørge for at de neste årene også blir slik.

Presidenten: Det siste ordet er det Grunde Almeland som får.

Representanten Grunde Almeland har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Grunde Almeland (V) [17:41:30]: Jeg må helt avslutningsvis si noe til noen av de foregående innleggene, for som representanten Henriksen sier, går ikke alt knakende bra. Nei, det gjør ikke det, og det er nettopp derfor vi gjør konkrete tiltak.

Jeg forstår at opposisjonen og Arbeiderpartiet har et veldig behov for at vi skal stemme for akkurat deres tiltak og akkurat de tiltakene de fremmer i denne saken. Det betyr ikke at vi ikke gjør andre tiltak, for det gjør vi, og det har jeg også sagt tydelig fra om i denne debatten tidligere.

Det handler også om noen av rammene og bevilningene NFI får, og denne regjeringen har i 2019-budsjettet økt bevilgningen, noe som sørger for at det er mer handlingsrom til også å prioritere ulike stemmer i filmbransjen. Det ble stilt spørsmål ved om posisjonen står samlet i denne saken, og det gjør vi jo. Det er bare å lese merknaden i saken – alle støtter opp under nettopp femti-femti-målet. Det ble også sagt av representanten her.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [17:42:42]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Åslaug Sem-Jacobsen, Per Olaf Lundteigen og Kjersti Toppe om å evaluere omorganisering av Arkivverket og sikre regionale arkivtjenester (Innst. 91 S (2018–2019), jf. Dokument 8:248 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 3 minutt til kvar gruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det føreslått at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Kari Henriksen (A) [17:43:43] (ordfører for saken): Takk til forslagsstillerne for å ha reist nok et forslag om arkiv. Jeg vil også takke komiteen for et godt samarbeid om saken, som riktignok ikke har vært av de største, men likevel har vi hatt et greit samarbeid.

Arkivene våre ivaretar en viktig oppgave i samfunnet vårt, og det har jeg hele komiteen med meg i å mene. De er ikke bare vår felles hukommelse om vår fortid og nåtid, men en vesentlig del av å kunne leve i et velfungerende demokrati. Selv tok jeg initiativ til en interpellasjonsdebatt den 16. oktober i år, der forhold som åpenhet, rutiner og større likhet i statens arkivpraksis var tema. Det var initiert av bl.a. en svært kritisk rapport fra Riksrevisjonen. Kommunal- og moderniseringsministeren pekte der på at arkivloven ikke gjelder for private og interkommunale samarbeidsstrukturer, og det er ganske alvorlig. Jeg regner med at dette er forhold som Riksrevisjonen har merket seg, og jeg kan love at Arbeiderpartiet på Stortinget i hvert fall vil følge opp dette. Jeg regner også med at Arkivforbundet har merket seg den interpellasjonsdebatten og vil være vaktbikkje på dette området, for de var spesielt opptatt av det. Også i et demokratisk lys er det en bekymring at mange arkiv ikke omfattes av arkivloven.

Arkivene og god arkivpraksis er en hjørnestein for innbyggerne i et demokrati. Det å ha god dokumentasjon på hvorvidt forvaltningen ivaretar rettigheter og plikter når det gjelder tjenester til enkeltpersoner, er nødvendig – for den enkelte og for demokratiet. Har en f.eks. fått feil tiltak i barnevernet eller på sykehjemmet, er det avgjørende for tilliten til staten at nødvendig informasjon foreligger i arkivet, slik at hver og en er sikret at de får de tjenester politikerne har bestemt de skal ha.

Jeg skal si noe kort om Arbeiderpartiets stilling til forslaget og saken fra Senterpartiet. Arbeiderpartiet mener det viktigste arbeidet nå er å få utviklet gode arkivrutiner, og at de funn som Riksrevisjonen gjorde, raskt blir fulgt opp fra departementet. I tillegg ønsker vi å avvente Arkivlovutvalgets rapport og erfaringene med Pilot Agder fra Kristiansand, som så langt viser gode resultater.

Marianne Haukland (H) [17:46:38]: Arkivene har svært mange viktige oppgaver i samfunnet vårt. Arkivene er vår kollektive hukommelse. De huser vår moderne kulturarv og legger grunnlaget for framtidens historieskriving. De bør være så nøyaktige så mulig, og arkivene forvaltes i dag av arkivarer som har en uerstattelig kompetanse på dette.

Arkivverkets samfunnsoppgave er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning og sikre, bevare og tilgjengeliggjøre et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver. Innenfor samfunnsoppdraget og målene for virksomheten har Arkivverket fullmakter til disponering av

statlige budsjettmidler og fullmakt til å opprette og endre stillinger.

Vi ønsker å vise til at Arkivverkets rammer og fullmakter fastsettes i departementets instruks, som økonomi- og virksomhetsstyring i Arkivverket og de årlige tildelingsbrev fra departementet til Arkivverket. I instruksjonen blir Riksarkivaren pålagt ansvar og gitt fullmakter. Jeg ønsker å presisere at Kulturdepartementets vurdering er at Arkivverket ivaretar fullmaktene innenfor de rammene som er gitt, og at statsråden uttaler at hun har tillit til Riksarkivarens praktisering av fullmaktene, også når det gjelder spørsmålet om roller, funksjoner og budsjettansvar for mellomledere i etaten.

For Høyre er det viktig å få fram at arkivsektoren har behov for modernisering. Derfor ønsker vi å avvente en videre konkludering til Arkivlovutvalget har fått lagt fram sitt arbeid 1. mars, der man også skal se på om Arkivverket har en hensiktsmessig organisering og ansvarsfordeling for å kunne håndtere dagens og morgendagens behov.

Jeg synes det er forunderlig at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett legger inn et kutt til Arkivverket på 33,9 mill. kr. Der de sier at de skal styrke førstelinjen i arkivene, kommer de altså bare med kutt.

Arkiv er et viktig område for meg. Derfor er jeg glad for at Arkivverket denne måneden lanserte sin digitale plattform, og at staten gjennom Arkivverket er med på å bidra så stort inn med å skape en ny, felles digital plattform for arkiv i Norge. Jeg synes det er riktig, viktig og framtidsrettet, og det mener jeg at partienes politikk på dette området også burde være.

Videre tar jeg oppfordringen fra Kari Henriksen om den interpellasjonen vi hadde tidligere i høst, der bl.a. Riksrevisjonens rapport kom opp.

Arkiv kommer til å være et viktig område for komiteen å jobbe videre med framover, og det skal Høyre også være med på, men vi kommer ikke til å støtte dette representantforslaget.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [17:49:59]: Arkivverket har et viktig samfunnsoppdrag. Arkivlovens formål er å sikre at arkiver som har betydelig kulturell eller forskningsmessig verdi, eller som inneholder rettslig eller viktig forvaltningsmessig dokumentasjon, blir tatt vare på og gjort tilgjengelige for ettertiden.

Senterpartiet har vært skeptiske til omorganiseringsprosessen i Arkivverket helt siden dens igangsettelse. Vår hovedbekymring har gått ut på at omorganiseringen vil føre til en nedbygging av historiefaglig kompetanse i statsarkivene, at statsarkivene blir svekket slik at de ikke lenger kan gjennomføre Arkivverkets ansvar om å bevare, gjøre tilgjengelig og formidle arkiv som er avlevert til eller deponert hos dem.

Jeg vil vise til høringsinnspillet fra Den norske historiske forening, HIFO. De skriver følgende:

«De enkelte statsarkivene må sikres en forutsigbar rekruttering for å videreføre nødvendig kompetanse. Hvis dette ikke sikres, vil kunnskap om selve innholdet i arkivene forsvinne, og vi kan risikere at ingen, eller svært få, har kompetanse til å forstå og tolke arkivmateriale som finnes ved de enkelte arkivinstitusjonene. Det er nødvendig med kompetanse på eldre historie, eldre skrift og kjennskap til arkivene som er lokalisert på det enkelte statsarkiv. Hvis dette ikke sikres nå, er det tvilsomt om det overhodet vil være mulig å erstatte denne kompetansen på et senere tidspunkt.»

Jeg viser også til Forskerforbundets innspill til komiteen, som støtter forslaget fra Senterpartiet. Forskerforbundet mener beskrivelsen av nåsituasjonen ved statsarkivene er korrekt. De understreker også viktigheten av «at fagmiljø ikke raseres eller utarmes ved en omorganisering og eventuell overføring av arbeidsoppgaver til andre nivå og institusjoner».

Senterpartiet er enig med både Forskerforbundet og Den norske historiske forening i at den kunnskap og kompetanse som finnes ved statsarkivene, må ivaretas.

Stortinget har fått forsikringer fra tidligere kulturministre Hofstad Helleland om at statsarkivene skal ha egen statsarkivar, og at de skal fortsette å være ledere for det enkelte statsarkiv. Men det viser seg at omorganiseringen i realiteten har fratatt de regionale statsarkivene myndighet og stedlig ledelse, til tross for disse forsikringene.

Omorganiseringen av Arkivverket er ikke et internt anliggende, og derfor er jeg uenig med dagens kulturministre når hun i sitt svarbrev til komiteen skriver at å gå inn i omorganiseringsprosessen blir som «å overprøve etaten». Det handler ikke om å overprøve etaten, men om å sikre god arkivpolitikk.

For ett år siden støttet Venstre Senterpartiet da vi fremmet forslag om å sikre reell styrking av statsarkivene med statsarkivar som stedlig, geografisk leder og sikre statsarkivenes regionale kompetanse og publikumstjenester. Det kan dessverre se ut som om Venstre har snudd kapp etter vinden nå som de har gått inn i regjering.

Jeg tar opp forslagene fra Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Åslaug Sem-Jacobsen har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:53:12]: Arkivene er vår felles hukommelse. God praksis i arkivene er avgjørende for demokratiet vårt – det at offentlige vedtak og myndighetenes maktbruk dokumenteres og arkiveres slik at det kan etterprøves og undersøkes i ettertid.

Vi har mange eksempler omtalt i media på hvor viktig det er.

Nå står vi i en ganske grunnleggende digitalisering av arkivene våre og måten vi arkiverer på. Det er helt naturlig, for nå foregår saksbehandling i stor grad digitalt. Det har vist seg å være en stor utfordring, men det er viktig for fremtiden, og egentlig nåtiden, fordi nåtiden allerede er digital.

Arbeidet med digitalisering må ha en realistisk framdriftsplan, og den kan ikke forsinkes. Det haster å få på plass riktige strukturer og ikke minst god, sterk kompetanse. Dette gjelder vedtak som nå fattes rundt omkring i kommunene i landet, og det må vi sørge for følger en god praksis.

Vi er også midt i en stor prosess med kommune- og fylkessammenslåinger. Det tar mye tid og ressurser rundt om i kommuner og fylker. I tillegg er Arkivlovutvalget også midt i en prosess med utredningsarbeid på akkurat dette feltet.

Derfor vil SV vise til de merknadene vi har i innstillingen. Det skjer mye nå. Omstilling er nødvendig, og vi i SV vil i alle fall si klart og tydelig her – for alle andre som også følger med på disse prosessene – at vi også følger dem tett og ønsker å sørge for at det er økonomiske ressurser for få arbeidet i mål på en god måte, og at digitaliseringen kan skride framover så man får den riktige kompetansen og de strukturene som er nødvendige.

Statsråd Trine Skei Grande [17:55:48]: Jeg vil begynne med å slutte meg til alle som har påpekt hvor viktig arkivene er for både demokratiet og historien vår og som vår felles hukommelse. Jeg har bare lyst til kort å gå igjennom de forslagene som ligger foran oss.

De to første forslagene berører spørsmål om Stortingets og Kulturdepartementets styring av Arkivverket. Mitt utgangspunkt er at departementet skal styre kulturvirksomhetene på et overordnet nivå. For å få til det må styringen være basert på tillit. Det er mange her i salen som har snakket om tillitsreformer. Dette er en tillitsreform. Noen ganger kan det være behov for å styre virksomheter mer i detalj, men det er ikke tilfelle når det gjelder Arkivverkets indre organisering og indre delegering av fullmakter.

Det tredje forslaget vil legge bånd på departementets oppfølging av Arkivlovutvalgets utredning. Arkivverket har et viktig og omfattende samfunnsoppdrag. Arkivverket skal bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning, sikre og bevare tilgjengeliggjøring av et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver. Som øverste arkivmyndighet har Arkivverket ansvar for faglige standarder, retningslinjer, tilsyn og veiledning med offentlig arkivarbeid. Arkivverket skal iverksette overordnet nasjonal politikk på arkivfeltet og bidra til utvikling og styring av arkivsektoren.

Som bevaringsinstitusjon har Arkivverket ansvar for langtidslagring, tilgjengeliggjøring og formidling av statlige arkiver og prioriterte private arkiver. Direktøren for Arkivverket har ansvar for at virksomheten drives effektivt og i samsvar med samfunnsoppdraget.

For å håndtere utfordringer som bl.a. de digitale arkivene skaper, var det nødvendig å igangsette en omstilling knyttet til arbeidsprosesser, kompetanse og intern organisering. Den omstillingen startet i 2015 og vil pågå til 2020. En evaluering av omstillingen bør derfor ikke gjennomføres før etter 2020.

Komiteflertallet har vist til at jeg i mitt brev til komiteen opplyser at jeg tar sikte på å be Arkivverket om å gjennomføre en evaluering i perioden 2021–2022. Jeg er glad for at komiteflertallet ikke støtter forslaget om å be regjeringa evaluere det før reformen er gjennomført. Direktøren for Arkivverket har det overordnede ansvaret for styringen av virksomheten og har fullmakt til å kunne ivareta dette ansvaret. Direktøren har helt eller delvis delegert fullmakter internt i Arkivverket. Representantforslaget om å be regjeringa sikre statsarkivarens rolle som leder for statsarkivene med ansvar for budsjett, personell og kvalitet, vil være en overprøving av direktørens praktisering av fullmaktene. Jeg merker meg derfor med tilfredshet at komiteflertallet mener at en slik overprøving vil innebære at mer makt legges til departementet, og jeg er opptatt av å spre makt innen kulturområdet.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [17:59:08]: Venstre støttet Senterpartiet da vi i fjor fremmet et forslag om å sikre reell styrking av statsarkivene med statsarkivar som både stedlig og geografisk leder, og å styrke statsarkivenes regionale kompetanse og publikumstjenester. Jeg hører at man nå snakker mye om å gi tillit, men hvorfor var dette viktig for kulturministeren før, og ikke nå lenger?

Statsråd Trine Skei Grande [17:59:41]: Jeg mener at man som politiker av og til får innsikt man ikke hadde i andre roller. Nå har jeg rollen som kulturminister. Det har gjort at jeg har gått inn i dette på en helt annen måte. Jeg har sett på hvor store utfordringer arkivene våre står overfor når det gjelder digitalisering. Jeg tror det kanskje er et av de virkelig store historiske skiftene, i hvert fall på dette feltet. Da trenger man kompetanse for å kunne gjøre det, og vi trenger rom og tillit til de ansatte for at de skal kunne gjøre den typen omstilling. Man kan selvfølgelig drømme seg tilbake til at kompetansen for framtida også kommer til å ligge i gotisk skrift, og den må vi jo ha, men vi må også sørge for at vi får oppdatert arkivene våre kompetansemessig, så de kan ta vare på det digitale. Jeg kan bare håpe at det vil tilflyte Senterpartiet den samme kompetansen som jeg

har blitt til del gjennom en ny rolle, der jeg har sett hvor viktige disse omstillingene faktisk er.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [18:00:36]: Takk for svaret. Jeg ønsker å høre om ministeren kan bekrefte at det med stedlig ledelse ikke er viktig for henne lenger, det at man har det rundt omkring? Har hun helt endret mening om det? Gjelder det nå egentlig å sentralisere mest mulig fordi det er det enkleste for digitaliseringen?

Statsråd Trine Skei Grande [18:01:02]: Det forslaget som ligger her, er å snu det hele på hodet. Det er å flytte enda mer makt inn i departementet. Det er å sørge for at jeg trekker inn fullmakter som mine ansatte har. Jeg har tillit til lederne i mine institusjoner. Det er derfor de har de stillingene. Den tilliten syns jeg man skal ha respekt for at en leder i en institusjon skal ha. Senest sist jeg var i debatt i salen, snakket Senterpartiet om at det var viktig med en tillitsreform i offentlig sektor, ha troen på dem som er ansatt, ha troen på at de kan gjennomføre også store og tøffe omstillingsprosesser. Det er klart at Arkivverket skal gjennom en stor og tøff omstillingsprosess. Det er ikke sikkert alt blir rett. Da korrigerer vi det når den prosessen er over. Men i prosessen må vi ha tillit til de ansatte, ikke samle mer makt til departementet og sørge for at statsråden sitter og instruerer hvor ansvaret skal ligge i en stor institusjon som dette. Det mener jeg vi skal ha tillit til at lederne i våre institusjoner klarer å gjøre.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [18:02:04]: Hvis man politisk mener det er lurt med stedlig ledelse rundt omkring for å bevare kompetanse, men får nye opplysninger som gjør at man trekker seg fra den politiske holdningen, og blir mest opptatt av å skylde på tillit og sier det blir så komplisert når de ansatte må håndtere det, glemmer man da prinsippene som handler om det som er bra med stedlig ledelse?

Statsråd Trine Skei Grande [18:02:39]: Nei, tillit er ikke et prinsipp man har glemt. Tillit er noe man skal styre etter også innen det offentlige. Jeg mener at ved å samle enda flere fullmakter hos statsråden sentraliserer man makt. Man delegerer ikke makt hvis man sørger for at enda flere avgjørelser blir tatt i departementet og ikke ute i institusjonene, som vi vil.

Det er helt riktig – det er mulig Senterpartiet har som hovedformål til enhver tid å bevare, også å bevare kompetanse. Utfordringen for Arkivverket er at de må ha ny kompetanse. De må ha nye måter å jobbe på. De må ha nye erfaringer inn, og det er den tøffe omstillingen de er i nå. Det er en tøff omstilling, og da trenger de «backing» for å stå i det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Kjersti Toppe (Sp) [18:03:43]: Arkivverket har eit viktig samfunnsoppdrag med å sikra det kollektive minnet til samfunnet, og i samband med arkivmeldinga slo Stortinget fast at statsarkiva skal haldast oppe, at dei spelar ei sentral rolle i etablering av dei nye integrerte løysingane, og at dei skulle styrkjast med nye nasjonale oppgåver. Så sette Arkivverket i stand ei omorganisering i 2016, og no føreslår vi at det må gjennomførast ei evaluering av denne omorganiseringa innan 1. juli 2019, fordi vi meiner at det er heilt nødvendig. Fleirtalet meiner at ei evaluering ikkje kan koma før i 2021 eller 2022. Men da er jo heile poenget borte, for da er omorganiseringa godt gjennomført, og det er inga moglegheit til å justera kursen.

Det er ganske spesielt å høyra på statsråden når ho viser til at vi må ha tillit, og at vi ikkje må overprøva det dei vurderer ute i tenestene. Statsråden stilte sjølv spørsmål til daverande kulturminister den 18. april 2017, om ikkje regjeringa skulle leggja fram omorganiseringa av Arkivverket for Stortinget. Kvifor var det ikkje overstyring av etaten da, mens det er overstyring no? Det heng ikkje saman. I så tilfelle har Venstre vingla veldig i denne saka, og det synest eg er ubegripeleg.

Vi har fått gode innspel frå Forskerforbundet, der dei viser til at det var ein protokoll mellom Riksarkivaren og tenestemannsorganisasjonane om at dei var lova ei slik evaluering av organisasjonsstrukturen. Det som skjer ute i tenestene, har møtt stor motstand – ikkje berre frå Senterpartiet, men faktisk frå dei som jobbar i statsarkiva. Det har vore stor frustrasjon ute i tenestene.

Vi har dei tre forslaga våre som vi meiner det hadde vore heilt på sin plass at Stortinget slutta opp om i dag. Vi ber regjeringa «sikre statsarkivarenes rolle og funksjon som ledere av statsarkivene med ansvar for budsjett, personell og faglig kvalitet». Det er heilt i tråd med det Stortinget har vore tydeleg på tidlegare, bl.a. i samband med arkivmeldinga. Så er det også det siste forslaget om å «sikre det statlige ansvaret for arkivfeltet med statsarkivene som viktigste regionale aktører i samarbeid med andre offentlige og private arkiv».

Statsråd Trine Skei Grande [18:06:53]: Det er viktig at alle arkiver blir riktig, og også komitéinnstillingas henvisninger. Øverst på side 2 i innstillinga hevder representantene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Kristelig Folkeparti at kulturministeren har en uttalelse om dilemmaet ved interkommunale samarbeid i en interpellasjonsdebatt i Stortinget 16. oktober i år. Det riktige er at den uttalelsen falt fra kommunal- og moderniseringsministeren.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [18:07:32]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Audun Lysbakken om mennesker fremfor markeder i barnevernet (Innst. 87 S (2018–2019), jf. Dokument 8:12 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [18:08:33] (komiteens leder og ordfører for saken): Først takk for samarbeidet i denne og lignende saker i komiteen.

Vi har hatt flere saker om organisering av barnevernstjenesten.

Sosialistisk Folkeparti og Arbeiderpartiet har fremmet flere forslag om å avvikle private tjenestetilbydere av barnevernstjenester. Jeg mener at SV her fremmer forslag som ikke er konsekvensutredet, og som kan ha utilsiktede og ikke minst negative konsekvenser for barnevernets mulighet til å gi tilpassede tilbud til barn som trenger det.

Hele komiteen er opptatt av at barn som er utsatt for vold og overgrep, skal møte et tjenestetilbud som er preget av trygghet, faglighet og stabilitet. Kvaliteten på tjenesten i barnevernet skal være den samme uavhengig av tilbyder. Kvalitetskravet i barnevernstjenesten er forankret i barnevernsloven og regulert i forskrift.

I dette forslaget bruker SV retorikken «mennesker, ikke markeder», likeledes «å sette mennesker ut på anbud».

SV hevder også at bruk av private leverandører er å sette mennesker ut på anbud. Jeg har lyst til å understreke at det er tjenesten som settes ut på anbud, ikke menneskene, ikke barna. Det er et billig poeng, det er barnas velferd vi snakker om. Det viktigste er at barna skal få hjelp til rett tid.

I dag står private aktører for over halvparten av institusjonstilbudet i barnevernet i Norge, en tjeneste som leveres i godt samarbeid med det offentlige. Private institusjoner utgjør en viktig del av det statlige barnevernet fordi de tilbyr differensierte tilbud til barn og unge

som trenger institusjonsopphold. Ikke alle kommuner er i stand til å ha en institusjon.

SV er også negativ til anbud, men valg av riktig tjenesteleverandør sikres ved å utlyse anbud, for i en konkurranse stilles det krav, og man må dokumentere om det er kvalitet, om man har riktig bemanning, om det er god kompetanse hos de ansatte, og ikke minst gjelder det pris.

Man snakker også om at de private tar ut store overskudd. Menon-rapporten har dokumentert at de kommersielle bedriftene kanalisere størsteparten av overskuddet tilbake i driften. Den rapporten kom nå. Så det er ingen dokumentasjon på at dagens ordning med anbud fører til kortvarige omsorgstiltak og stadige flyttinger.

De ideelle barnevernsinstitusjonene får en stadig større rolle i barnevernet, og Stortinget har vedtatt at andelen ideelle på institusjonsområdet skal økes til 40 pst.

Jeg mener at målet må være barnets beste og ikke ideologi.

Kari Henriksen (A) [18:11:58]: Først vil jeg bare rette opp en inkurie. Arbeiderpartiet skal ut av første flertallsmerknad i innstillingen, fra side 1 til side 2.

Barn som trenger barnevern, fortjener det beste fra fellesskapet, trygghet og stabilitet. Riksrevisjonens rapport om akuttilbudet, ulike foruroligende hendinger ved barnevernsinstitusjoner og den uro som fagfolk av ulikt slag gir uttrykk for, tror jeg er årsaken til at vi svært ofte diskuterer barnevern i Stortinget nå. Regjeringa fortsetter å late som om kritikken ikke er der, vil helst fortsette som før og synes å være mer opptatt av å kritisere opposisjonen enn av å styrke det kommunale barnevernet.

I vår fremmet Arbeiderpartiet et forslag her i Stortinget om å trappe ned den kommersielle delen av barnevernet til fordel for offentlige og ideelle tilbud. Det var i hovedsak fem grunner til at vi fremmet dette forslaget. Den første grunnen er at det å dele en familie er det mest alvorlige inngrep et samfunn kan gjøre, og at rettssikkerheten derfor må ha høyeste prioritet. Den andre grunnen er at det foreligger motstridende hensyn når man skal både tjene penger og sikre overskudd, og samtidig levere tjenester i tråd med god myndighetsutøvelse. Det utfordrerabiliteten. Den tredje grunnen handler om at kvaliteten i barnevernet kan bli bedre, ved at pengene som bevilges over statsbudsjettet, faktisk beholdes i barnevernet. Grunnlaget for stadige oppslag om at private kommersielle konserner beriker seg på fellesskapets bevilgninger til barnevern og flytter overskudd til utenlandske bankkonti, må ta slutt. Den fjerde grunnen: For Arbeiderpartiet handler det om å redusere anbudskyratiet. Ethvert barn og enhver familie er unik. Barna er ikke egnet til å deles opp i stykkprisenheter med fortje-

neste som motiv. Og den femte grunnen er at ideelle organisasjoner uten fortjeneste har lang tradisjon for å samarbeide med det offentlige om viktige og kvalitetsmessig gode velferdstjenester. Gjennom høyreregjeringas politikk er disse kommet under stadig sterkere press.

Framtidens barnevern må bygges opp rundt utvikling og styrking av dette samarbeidet, til barnas og deres foreldres beste, ikke med nedbygging, slik vi har sett denne regjeringa gjøre til nå, og som stortingsflertallet heldigvis har satt en stopper for gjennom å gi sin tilslutning til at regjeringa må sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser, slik at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025.

Det var et godt forslag. Arbeiderpartiet ser fram til at regjeringa presenterer oppfølgingen av dette vedtaket for Stortinget, til beste for barna som trenger vern, for ansatte som strever med å strekke til i det kommunale barnevernet, for ideelle organisasjoner og for samfunnet.

Arbeiderpartiet vil støtte forslag nr. 5, som er fremmet i salen i dag.

Silje Hjemdal (FrP) [18:15:19]: I dag behandler vi et representantforslag om mennesker framfor markeder i barnevernet. Den 28. mai i år behandlet vi et representantforslag om et offentlig og ideelt drevet barnevern. Den 12. desember i fjor behandlet vi et representantforslag om å sikre et trygt og stabilt barnevern uten profit. Den 20. juni i fjor behandlet vi et representantforslag om å sikre et profittfritt barnevern.

Dette er noen av representantforslagene fra de rød-grønne, som har vært i opposisjon de siste årene. I tillegg kommer det en rekke forslag i budsjettbehandlinger og andre større saker. Alle disse forslagene har to ting til felles. For det første er forslagene et direkte angrep på alle de velfungerende tilbudene i barnevernssektoren som tilfeldigvis er privat eiet. For det andre har forslagene det til felles at de kommer etter at de rød-grønne partiene styrte landet og barnevernet sammenhengende i åtte år. Det var åtte år der det offentlige fortsatte å bruke private leverandører av tjenester til barnevernet.

Det viktigste for dem som er opptatt av et godt barnevern, bør være kvaliteten og innholdet i tjenestetilbudet, og at rettssikkerheten til barn og familier blir ivaretatt på en god måte. For Fremskrittspartiet er det viktigste at barn får det beste tilbudet, ikke hvem som driver det.

Jeg syns komitélederen hadde et veldig godt innlegg, men jeg vil likevel understreke det at private aktører i dag er en meget viktig bidragsyter i barnevernet. I godt samarbeid med det offentlige står de private aktørene for om lag halvparten av det hjelpetilbudet som er i dag. Jeg er glad for at vi har ulike aktører som bidrar til bedre tjenester for barn. Barn er som alle oss andre, de er

ulike, og de er unike. Det å ha tilgang på ulike aktører er faktisk viktig for å gi barn nettopp det beste tilbudet.

Private tiltak skal selvsagt følge de samme kvalitetskravene som det offentlige. Også private tiltak følges opp gjennom bl.a. tilsyn. Vi skal selvsagt fortsette med å stille tydelige og strenge krav til både innholdet og kvaliteten i tilbudene til barna, og vi må erkjenne at det kan være potensielle utfordringer med ulike aktører i barnevernet. Men det er noe jeg oppfatter at departementet og statsråden tar meget alvorlig.

Avslutningsvis vil jeg nevne at jeg reagerer sterkt på formuleringen «å sette mennesker ut på anbud». Det er tjenester som settes ut på anbud, ikke mennesker.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [18:18:41]: Vi må bestrebe oss på å jobbe for et barnevern som ivaretar sitt samfunnsoppdrag på en god måte. Velferdssektoren kommersialiseres i økende tempo, og barnevernet er nå et forretningsmarked. Det taper barna, de ansatte, de private ideelle aktørene og fellesskapet på. Nordmenn flest mener at skattefinansierte velferdstjenester skal drives slik at bevilgningene uavkortet går til barnevern, skole, barnehage, eldreomsorg osv. Det gjør de ikke i dag.

Humana, som har sin virksomhet innen omsorgssektoren, deriblant barnevern, sier de i 2018 har satt utbytte til kun 0,49 pst. av omsetningen. Dette kan se smått ut, men de kommersielle barnevernsselskapenes totale omsetning i Norge fra 2012 til 2016 var på 13,2 mrd. kr. Med et utbytte på 0,49 pst. ville det bli 63 mill. kr av felle-skassa – midler som går rett til utbytte. Hvilket parti her i salen vil hevde at 63 mill. kr i de offentlige budsjettene er småpenger? Senterpartiet mener iallfall ikke det.

Vi mener det er på tide å skrote anbudssystemet. Senterpartiet ønsker trygge, forutsigbare og kvalitativt gode tjenester. I et anbudsregime handler det om å levere en tjeneste mest mulig effektivt og å holde kostnadene nede. Menneskelige behov blir fort usynlige. Dagens anbudssystem innebærer en fare for å belønne useriøse aktører som underpriser tjenestene f.eks. ved å ha dårlige arbeidsvilkår for ansatte eller mangelfulle tjenester. Byråkratiet som kreves for å håndtere anbudsrunder, er også omfattende.

Senterpartiet mener at dagens anbudssystem bør utvikles til fordel for langsiktige avtaler basert på kvalitet. Derfor fremmer Senterpartiet sammen med SV forslag om å avslutte bruken av konkurranseutsetting og anbud i barnevernssektoren og sikre at private ideelle virksomheter får langsiktige avtaler med det offentlige.

Vi fremmer i tillegg forslag om å sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, skal ha lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i det offentlige.

Senterpartiet er ellers ikke uenig i intensjonene i de andre forslagene, men mener forslagene nr. 1 og 2 er dekkende. Vi støtter også det løse forslaget SV har kommet med i saken.

Norske velferdstjenester har blitt en gullgrube for investorer. Det er på høy tid at Stortinget setter på bremseklossene. Det er synd vi ikke får Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene med på å endre kurs akkurat nå – men kanskje senere.

Jeg tar opp de forslagene vi har fremmet sammen med SV.

Presidenten: Representanten Åslaug Sem-Jacobsen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Freddy André Øvstegård (SV) [18:21:24]: Alle barn har rett til omsorg og beskyttelse. Den norske modellen for å hjelpe barn som ikke får den omsorgen de trenger og har rett til, er kanskje den beste i verden. Det er vi alle enige om her i salen heldigvis. Men det som vi overraskende nok ikke er enige om, er prinsippet om at fellesskapets penger som er bevilget til omsorg og beskyttelse av barn, skal gå til akkurat det, og ikke noe annet – et helt rimelig og fornuftig krav, som støttes av et flertall i befolkningen i alle de undersøkelsene som har blitt utført om spørsmålet.

Ikke minst er det er viktig krav fordi kommersialiseringen av barnevernet har gått langt. Fire av de fem største kommersielle barnevernsselskapene er eid av oppkjøpsfond registrert i skatteparadis, og de ideelle skvises ut.

Det går ut over mangfoldet i tjenesten. Det går ut over de ansatte som må betale for konkurranseutsettingen i form av dårligere vilkår, og det går ikke minst til syvende og sist alltid ut over barna, bl.a. når turnoveren er høy blant de ansatte, uforutsigbarheten er stor, og når pengene som skulle gå til deres tilbud, forsvinner til noe annet.

Hele kommersialiseringen av barnevernet har blitt gjort mulig av anbudsregimet – et system som presser på pris og gjør det vanskelig for de små ideelle å konkurrere, men enkelt for de store kommersielle med anbudsapparater.

Men verst av alt med anbudsregimet er at det ikke bare er tjenester som er ute på anbud, men også hvert enkelt barn, selv om ikke representantene fra høyresiden har fått det med seg.

Det få er klar over, er nemlig at enkeltbarn settes ut på anbud gjennom praksisen med anbud på enkeltkjøp av plassering i institusjon. Omfattende og detaljerte beskrivelser av enkeltbarn sendes ut fra Bufetat til ulike leverandører, som så byr på barnet. Jeg har sett disse beskrivelsene selv, og det er grovt – det er grovt og sjokkerende å se hvordan vi driver barnevern i Norge i dag.

Så blir det forhandlingsrunder, fram og tilbake. I ett eksempel, som ikke er enestående, ble det forhandlet ned til 18 kroners forskjell i matbudsjettet for et barn. De små ideelle har ikke sjanse til å være med i et sånt regime – og de vil heller ikke nettopp fordi det er uetisk.

Bruken av enkeltkjøp er spesielt farlig når det gjelder akutt plasseringer. Det var også kontroll- og konstitusjonskomiteen enig i da de behandlet Riksrevisjonens kritikk av barnevernets bistandsplikt for et par uker siden. Akutt plasseringene skjer på få timer, og det er ingen mulighet til kvalitetskontroll. Det sier Bufdir selv.

Men praksisen fortsetter. I år ligger det an til å bli 400 enkeltkjøp, og den største delen gjelder akutt plasseringer. Sånn kan vi ikke ha det. Derfor er SV veldig glad for at vårt løse forslag, som jeg nå tar opp, får flertall i salen i dag. Det handler om anstendighet, om å sette mennesker foran markeder i barnevernet.

Jeg tar opp SVs forslag i saken.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har teke opp dei forslaga han refererte til.

Grunde Almeland (V) [18:24:54]: Det er som flere representanter har påpekt, med en viss følelse av déjà vu jeg står her og diskuterer noe som vi tross alt har hatt oppe flere ganger.

Men jeg sier dette gjerne igjen: Alle barn i Norge skal ha en trygg oppvekst og få mulighet og frihet til å skape seg et godt liv. For de barna som får en tøff start på livet, er det ekstra viktig med god oppfølging. Vi skal ha et barnevern med ansatte med den kompetansen som trengs for å levere et tilbud av kvalitet. Barnevernsansatte gjør en uvurderlig jobb. Deres jobb er å skape trygghet, glede, selvtillit og framtidstro der utgangspunktet gjerne er noe helt annet. Barna våre er det viktigste vi har, og det er dem vi skal sette først.

Min oppfatning er at de fleste som jobber i barnevernet, har et ønske om å hjelpe barna de kommer i kontakt med, uavhengig av om lønnen deres betales av kommunen eller av private. Kommunene selv er glad for at det finnes andre som leverer barnevernstjenester der de ikke strekker til. Det viktigste er tross alt at tjenesten finnes, kommer til rett tid, og ikke minst at den er god – ikke hvem som leverer den.

De kommersielle institusjonene er underlagt de samme kvalitetskrav og det samme tilsynet som øvrige institusjoner, og det er ikke påvist systematiske kvalitetsforskjeller. Så kan jeg forstå at opposisjonen tar et veivalg her ut fra en forestilling om sin egen idealsituasjon, men her må jeg etterlyse en viss pragmatisme.

Venstre er for et sterkt offentlig velferdstilbud, men vi mener også at mangfold er bra, slik at ulike mennesker kan velge ulike løsninger, slik at nytenkende og annerledesdrivende foretak kan komme på banen og vise

vei – selvsagt innenfor strenge kvalitetsrammer, slik at det offentlige hele tiden blir pushet. Og ikke minst: Mangfoldet er bra når det offentlige ikke strekker til og ikke makter å drive et like stort og godt tilbud selv.

Så er det dette med anbudsprosesser. Jeg synes, som også flere representanter har påpekt, at det er et litt rart retorisk grep å si at man setter mennesker ut på anbud. Men jeg har hørt det før, jeg har tross alt vært ungdomspolitikker og deltatt i en rekke skoledebatter. Anbudsprosesser er også en mulighet for å stille krav parallelt med at man driver fram innovasjon, og det er det vi ønsker å få til. Jeg ser fram til flere av disse debattene i framtiden, for det har jeg tro på at det blir.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [18:28:13]: Hvis jeg ikke tar helt feil, tror jeg det er fjerde gangen denne komiteen behandler en sak knyttet til barnevernet. Jeg synes det er bra, for dette er virkelig en tjeneste som det må fokuseres mye på politisk. Vi snakker tross alt om de mest sårbare barna våre, barn og unge som lever under forhold som kan skade både helse og utvikling. De fortjener den beste omsorgen vi kan gi dem, og det må være en omsorg som kommer til rett tid.

Det er blitt vedtatt her på Stortinget at det skulle settes ned et utvalg som skulle se på hvordan offentlige midler blir brukt, overfor både private og ideelle, for å sikre at pengene som brukes på barnevern, går og blir til barnas beste. Dette er et utvalg som ennå ikke er ferdig med sitt arbeid, men vi venter på hva det vil konkludere med, og ikke minst hva det vil komme med av anbefalinger.

Jeg vil også minne om det Stortinget har vedtatt, den 28. mai 2018:

«Stortinget ber regjeringen sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres.»

Dette er et arbeid som regjeringen er blitt pålagt å jobbe med.

Det som allikevel gir grunn til bekymring, er det som handler om enkeltkjøp, og spesielt når det gjelder akutt plasser og akuttplasseringer. Kristelig Folkeparti har også fått med seg Riksrevisjonens rapport og kritikk, og her er det virkelig grunn til å være bekymret for om barn får den oppfølgingen som er til barns beste. Vi er utrygge på om oppfølgingen er god nok ved sånne enkeltkjøp og spesielt når det gjelder akuttplasseringer. Derfor kommer Kristelig Folkeparti til å støtte forslag nr. 5, fra SV, i saken. Vi støtter ikke de andre forslagene. Vi venter på dette utvalget som skal komme med sine råd og anbefalinger. Men forslag nr. 5, fra SV, vil jeg anbefale Kristelig Folkepartis stortingsgruppe å støtte.

Nils T. Bjørke hadde her teke over president-

plassen.

Bjørnar Moxnes (R) [18:31:06]: Bør vi overlate omsorgen for de aller mest sårbare barna og ungdommene våre til kommersielle, profittmotiverte eiere? Det er kjernen i den saken vi diskuterer i salen i dag. Mange av oss ser at når det skjer, når det å gi profitt til eierne er viktigst, står ikke lenger barna i sentrum. Det øker risikoen for at barn og ungdom ikke får det tilbudet som de burde få, og som de har krav på. Dette er våre barn, og det er fellesskapets penger, bevilget til barnevern, som burde gå til disse barna og ikke til noen få som beriker seg på barnevernet.

Vi vet at god omsorg forutsetter at man har kompetente ansatte som også har ryddige og skikkelige arbeidsvilkår. Vi har sett flere eksempler det siste året, fra bl.a. Heimta og Aleris, på både fryktkultur, underbemanning og også vanskelige arbeidsforhold. Dette er eksempler som føyer seg inn i en lang rekke saker som viser at barnevernet ikke egner seg for kommersiell drift. Skandalene med Heimta og Aleris er eksempler på et system der privat profitt hentes ut på skattefinansierte velferdstjenester gjennom å kutte i de ansattes lønns- og arbeidsvilkår, noe som i neste runde naturligvis går ut over kvaliteten på tilbudet for brukerne av tjenestene. Det er derfor vi, og stadig flere, er imot profitt som tas ut av bl.a. barnevernet.

Vi ser også at det kommersielle vokser gjennom oppkjøp, gjennom å kjøpe opp både ideelle aktører og lokale aktører, og at det nå er fem svære konserner som dominerer den private delen av barnevernet – Aleris, Humana, Team Olivia, Unicare og Aberia – fire av dem eid av utenlandske oppkjøpsfond, mange av dem også i skatteparadis.

Vi tror at det er samarbeidet mellom offentlige og ideelle aktører, framfor å slippe løs profittmotivet i barnevernet, som er veien å gå. Vi ønsker et system der alle pengene uavkortet går til barnas beste og ikke til privat profitt. Og vi husker Hofstad Helleland som kulturminister, som sloss iherdig for at alle pengene til idretten skulle gå til idretten og ikke til fester og andre formål, men vi ser ikke den samme iherdigheten hos Hofstad Helleland for å sikre at penger til barnevernet går til barnas beste. Men vi er prinsipielle og konsekvente: Vi ønsker å sikre at pengene bevilget til barnevern går til barnas beste og ikke forsvinner ut av landet til oppkjøpsfond i skatteparadis.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [18:34:23]: Barn som trenger tiltak utenfor hjemmet, skal få et stabilt tilbud som er tilpasset deres situasjon og behov. Det handler om kvaliteten og innholdet i tjenesten, og at det gis til rett tid. De kommersielle bidrar til det. Det gjorde det også under den forrige regjeringen, hvor SV

satt. Jeg mener at det fortsatt er en riktig bruk av kommersielle aktører, at det er et gode i denne sektoren.

I arbeidet med barnevernsreformen innhentet Barne- og likestillingsdepartementet et betydelig kunnskapsgrunnlag om dette. Departementet varslet i Prop. 73 L for 2016–2017 at det er et behov for å vurdere rammene for bruk av private. Det har vi gjort. Barne- og likestillingsdepartementet har i brev til alle kommuner i Norge redegjort i detalj for når og for hvordan kommunene kan benytte private aktører på barnevernsområdet. Jeg har også satt i gang et omfattende internt arbeid med å gjennomgå rammene for det private barnevernet, der formålet er å sørge for riktig bruk av private aktører, effektiv ressursbruk, og at barnas og familienes rettssikkerhet blir ivaretatt på en god nok måte.

Vi har også en pågående ekstern utredning om hvordan det kan sikres likere lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår mellom offentlige og private aktører. Barne- og likestillingsdepartementet er også involvert i Nærings- og fiskeridepartementets utvalg som skal kartlegge pengestrømmer i offentlig finansierte velferdstjenester. Bufetat har selv gjort flere grep som har styrket etatens styring og kontroll med innhold i og utgiftene til tjenestene de anskaffer.

Jeg er glad for at komiteen har merket seg at regjeringen har satt i gang mange prosesser når det gjelder bruken av private, ideelle og kommersielle leverandører. Når vi ser hvor vesentlige bidrag de kommersielle aktørene gir i både det statlige og det kommunale barnevernet, er jeg bekymret for at det forslaget som vi har til behandling i dag, vil utgjøre en risiko for tilbudet til de barna vi her snakker om. I tillegg vil også dette forslaget gripe inn i det allerede pågående og omfattende arbeidet som denne regjeringen har tatt initiativ til, en gjennomgang av bruken av de private aktørene, som ikke den rød-grønne regjeringen gjorde i sin tid.

Vi ser frem til resultatet av det arbeidet, sånn at bruken vil være forsvarlig og til det beste for barna.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [18:37:48]: Vi i Senterpartiet vil at alle pengene vi bruker på barnevern, skal gå tilbake til barnevernet. Og så er vi veldig opptatt av at de private, ideelle aktørene er et flott og veldig bra supplement til det offentlige. Men jeg er veldig usikker på hva ministeren egentlig mener om dette.

Når vi heier ekstra på de ideelle aktørene og vil kutte ned på de kommersielle, og ministeren har fått i oppdrag å sørge for at vi skal ha en annen strategi for dette, skulle jeg gjerne allerede nå vite: Hva mener egentlig ministeren om det å kutte ned på de kommersielle til fordel for de ideelle? Vil hun jobbe aktivt for det?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [18:38:34]: Vi legger til grunn at alle private aktører selvsagt skal følge de samme kvalitetskravene som det offentlige. Vi legger til grunn vi ikke skal betale mer for de private tjenestene enn det som er nødvendig, og vi legger til grunn at de private aktørene skal være et supplement til det offentlige.

Vi følger selvfølgelig opp Stortingets vedtak i regjeringen, men vi må sikre oss at vi ikke utradrer store deler av barnevernet gjennom å kutte ned på de kommersielle aktørene. Det offentlige og de ideelle er langt fra å kunne bære ansvaret med å kunne tilby en tjeneste som er god nok til alle barn rundt om i hele Norge. Hvis vi fulgte opp Senterpartiets forslag, kunne vi risikert at en rask omsetting av forslaget ville betydd at veldig mange barn rundt omkring i hele Norge hadde stått uten et tilbud fra barnevernet.

Freddy André Øvstegård (SV) [18:39:52]: Praksisen med anbud på enkeltkjøp av institusjonsplass gjør at hvert enkelt barn settes ut på anbud. For et par uker siden behandlet kontroll- og konstitusjonskomiteen denne praksisen når det gjelder akutt plasseringer. Det ble vist til en betydelig forsvarlighetsrisiko ved dette fordi det ikke er mulig å gjennomføre kvalitetskontroll, og det er det Bufdir som sier. Vi gambler med noen av de mest sårbare barna vi har. Likevel kan vi ut fra Bufdirs egne tall se at denne praksisen er omfattende og økende. Det ligger an til å bli gjort omkring 190 akutt plasseringer med enkeltkjøp i 2018.

Jeg vil be statsråden forklare hvordan regjeringen kan la dette skje, samtidig som det er en bred enighet om at praksisen er farlig.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [18:40:40]: Som representanten Øvstegård kjenner godt til, er det svært kompliserte saker vi her snakker om. Det er barn med store behov, og det er akutte behov. I utgangspunktet skulle Bufetat ønsket at man hadde alle plassene tilgjengelig selv, men det er ikke mulig å ha det i alle kommuner over hele landet til enhver tid. Da hadde vi brukt altfor store deler av barnevernsbudsjettet på tomme plasser.

Så er det ikke riktig det som sies her, at for hver enkelt sak og hvert enkelt barn blir informasjon gjort kjent. Ved offentlig kunngjøring av disse anbudene gis det ingen informasjon om enkeltbarn. Det er først og fremst når Bufetat har funnet en løsning, at informasjon om tiltak for det enkelte barn blir kjent. I praksis er det ofte sånn at når man har funnet det tilbudet som er tilpasset det enkelte barn, sendes det informasjon over.

Bjørnar Moxnes (R) [18:41:56]: Som kulturminister sloss Hofstad Helleland som en løve for riktig bruk av fellesskapets midler. Hver kvittering fra toppene i NIF

skulle legges fram og granskes, og det var vel og bra. Når det gjelder bruken av barnevernspenger, ser vi ikke den samme innsatsen fra ministeren som vi så da hun var idrettsminister.

Vi vet at lønnsomheten er på 22–23 pst. for det kommersielle barnevernet, en enorm profitt. Penger tas ut fra barnevernet til privat berikelse.

Jeg lurer på om statsråden kan gi en god forklaring på hvorfor det er riktig å ta profitt ut av barnevernet. Hva er den prinsipielle grunnen til at Høyre ønsker at eiere, ofte i oppkjøpsfond i skatteparadis, skal kunne hente penger ut av barnevernet? Kan ikke det offentlige og private, ideelle gjøre den jobben i fellesskap, uten det profittmotive som dere er for?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [18:43:03]: Det er jo en grunn til at det har vokst fram et marked av private aktører på dette feltet. Det er fordi det offentlige alene ikke klarer å tilby en tjeneste til hvert enkelt barn som barnevernet er satt til å hjelpe. Dette er barn som har komplekse behov. Det er en vanskelig situasjon, det er en akutt situasjon, og det har vist seg at de private aktørene er et helt nødvendig supplement. De er viktige bidragsytere til at barnevernet kan gi gode nok tjenester til de barna som trenger det.

Så har vi sagt fra regjeringens side at vi ønsker å ta en gjennomgang av pengestrømmene hos de private aktørene. Det er nødvendig fordi det fremsettes en rekke påstander som det er viktig at man får mer kunnskap om.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [18:44:33]: Jeg må først få lov til å rette opp en feil i mitt forrige innlegg. Jeg sa Sosialistisk Folkeparti – det var kanskje noen som bet seg merke i det. Da får jeg bare beklage. Det er Sosialistisk Venstreparti. Så har vi brakt det på det rene.

Vi har en gjentakende debatt – det er vel fjerde gangen – om bruken av private kommersielle aktører i barnevernet. Jeg tenker at dette er en god debatt å ha fordi det sier noe om skillelinjene i politikken når det gjelder velferdstjenester, mellom SV, Rødt og Arbeiderpartiet på den ene siden og Høyre – jeg får tale for Høyre – på den andre siden. Vi er opptatt av at det ikke bare er innen barnevern, men at også private sykehjem, spesialisthelsetjenester og barnehager kan være et godt supplement til det offentlige, og at man kan kjøpe tjenester av disse, som skal komme de som skal bruke det, til gode. Det er ganske strenge kvalitetskrav til alle disse tjenestene, så det skal ikke være forskjell på om man blir behandlet i en privat barnevernsinstitusjon eller i en offentlig barnevernsinstitusjon. Som jeg sa: Vi har ikke ka-

pasitet til å ha offentlige institusjoner i hele landet. Vi må få hjelp også av private.

Når det gjelder de private kommersielle krav, har de krav om å ha en buffer – altså rett og slett en kapital som gjør at de kan tåle svingninger når de ikke får et tilbud. Det handler bl.a. om ansattes sikkerhet, og det handler om pensjonsforhold. Så det er et krav som man setter til de private, at de faktisk skal ha et overskudd.

Når det gjelder det som blir sagt om fryktkultur, underbemanning og vanskelige arbeidsforhold i det private, er det vel ikke noe belegg for å si at det er noe mer av det i det private enn i det offentlige. I så fall vil jeg gjerne ha dokumentasjon på det.

Regjeringen har også sagt at man skal se på hvordan driften av private barnevernstjenester utføres – se på både lønn, arbeidsforhold og pensjonsforhold, som skal være på lik linje med offentlig virksomhet. Så jeg er igjen opptatt av at det er tjenesten til barnet og kvaliteten på den som må være det viktige og det overordnede.

Til slutt: De ideelle er da ikke skviset ut. Tvert imot har Stortinget vedtatt at de skal øke aktiviteten, og det gjør de.

Kjersti Toppe (Sp) [18:47:45]: Kvifor har vi så mange private, kommersielle tilbydarar i norsk barnevern? Jo, det er fordi vi har ein politikk som legg opp til det. Våren 2017 la denne regjeringa fram ei barnevernsreform. I den la dei til rette for at det skulle koma fleire private tilbydarar inn i barnevernet, og at vi skulle få meir marknadstenking i barnevernet. Gode intensjonar om barns beste, auka lokalt ansvar og kompetanse vart ikkje følgde opp. Auka priskonkurranse og meir bruk av økonomiske incentivar var det regjeringa føreslo i barnevernsreforma for å sikra barn stabilitet i hjelpetenestene og best moglege faglege tilbod. For eksempel fekk kommunane fullt betalingsansvar for fosterheimane. Kommunane fekk høgare eigendel for bruk av institusjon og må betala ein viss prosentdel av det institusjonsplassane faktisk kostar. Dette kalla dei full prisdifferensiering, og ein skulle tru det var ei melding om handelsbransjen og ikkje om barnevernet ein snakka om den gongen. Dei innførte òg kommunal valfridom, som betydde at kommunane på bakgrunn av ordninga med full prisdifferensiering skulle velja fritt blant dei institusjonane staten tilbydde barnet. Slik ville altså regjeringa at kommunane skulle tvingast til å prioritera førebyggjande tiltak, og institusjonane skulle konkurrera hardare om ungane på bakgrunn av pris. Ved å gi kommunane fullt betalingsansvar for fosterheimar, full prisdifferensiering på institusjonsplassar og kommunal valfridom skulle fokuset på kjøp og sal av tenester setjast enda meir i system.

Men vil dette økonomi- og marknadsfokuset i barnevernet gi meir tryggleik for barn og sikre dei den hjelpa

som trengst? Sjølv sagt ikkje, barnevernet må finansierast etter behov, og nødvendige faglege tiltak for barn må ikkje overstyrast av marknadstilpassa finansieringsordningar. Å gi anbod, konkurranse og økonomiske incentiv større plass er det siste barnevernet treng. Dei einaste eit slikt system gagnar, er dei som vil dyrka fram fleire private, kommersielle aktørar på feltet. At dei skal ta ut profit, er visst heilt i orden for regjeringa, men det burde det ikkje vera. Det burde vore heilt sentralt at offentlege skattepengar som går til barnevernet, må brukast til nett opp dette og ikkje til utbytte til kommersielle aktørar.

Nokon meiner Stortinget diskuterer barnevernet for ofte. Det er feil. Vi diskuterer det altfor lite. Når statsråden seier at det offentlege ikkje vil klara å tilby sårbare barn nok tenester, er det alvorleg. Vi må stoppa produktivitetfokus og marknadstankegangen som i dag gjennomsyrrar norsk barnevern. Å anbudsutsetja barns tryggleik er eit dårleg utgangspunkt dersom målet er barns beste.

Freddy André Øvstegård (SV) [18:51:02]: Det er noe merkelig og noe som tyder på at enkelte representanter fra regjeringspartiene ikke lytter til innleggene som blir holdt, for når jeg holder et innlegg, og så kommer representanten fra Venstre – som ikke er i salen lenger, ser jeg – og gjentar den samme feilen, og så gjør statsråden det også i replikkvekslingen etterpå, må man lure på om de lytter i det hele tatt, for dette handler om enkeltbarn på anbud. Dette handler om at beskrivelser blir sendt ut til leverandører – ganske tykke og detaljerte beskrivelser. Jeg har sett en slik selv og skulle ønske jeg kunne fått med meg en hit i dag, slik at jeg kunne vist den fram. Kanskje hadde man trodd på det da. Dette mener jeg er grovt uetisk.

Jeg legger også merke til et par hersketeknikker i salen, f.eks. at det er et déjà vu at vi diskuterer denne saken ofte. Ja, vi kommer til å fortsette å diskutere denne saken. Vi har fått gjennomslag for – representantene for regjeringspartiene liker å nevne det selv – at vi skal kartlegge pengestrømmene i offentlig finansiert velferd. Det er kjempebra og var SVs forslag. Vi har fått gjennomslag for 40 pst. ideell andel av institusjonsplassene. Det er kjempebra og var Arbeiderpartiets forslag. Og vi har fått gjennomslag for å utrede likere og bedre arbeidsvilkår i barnevernet, offentlig som kommersielt. Det var også opposisjonens forslag og er veldig viktig og fint.

Jeg synes også at det er merkelig at regjeringspartiene så glatt overser hva både de ideelle selv sier, hva barnevernsbarna selv og deres organisasjoner sier, og ikke minst også hva de ansatte selv sier. La meg ta ett sitat, som man kan lese i Dagbladet i dag, fra Landsforeningen for barnevernsbarn. Vedkommende som uttaler seg, er selv et tidligere barnevernsbarn. Han sier:

«Det kan føles nedverdiggende, rett og slett. Det var én som sa at «det blir satt en pris på hodet mitt uansett». Det oppleves sånn at det offentlige er interessert i hvor mye du kan koste, og det gjør at utenforskapet man føler forsterkes.»

Dette handler om praksisen med barn på anbud.

Representantene fra regjeringspartiene viser også til kapasitet, og at det må være et marked, som barnevernsministeren selv uttalte, fordi det ikke er nok offentlig kapasitet. Dette minner meg om et sitat fra Margaret Thatcher, som sa: «There is no alternative.» Men jo, det er et alternativ. De kommersielles inntog i norsk barnevern startet på 1990-tallet. Det er ikke nødvendig at det skal være sånn. Vi kan bygge opp et offentlig, ideelt barnevernstilbud i Norge og sette mennesker foran markeder. Det handler om politikk.

Marianne Haukland (H) [18:54:23]: Omtrent halvparten av alle barnevernstjenestene her til lands utføres av private aktører. Tjenestene leveres i henhold til de absolutte kravene til kvalitet som gjelder for barnevernet. Alle konkurransegrunnlag inneholder klausuler om kompetanse, bemanning, lønn og arbeidsforhold. Alle leveransene blir nøye kontrollert. Offentlige og private aktører utfyller hverandre og jobber sammen for å gi en best mulig tjeneste for barna. Det er det som er den virkeligheten som representantforslaget må ses i lys av.

Barnevernet er en krevende tjeneste, der individuelle og ofte akutte behov må møtes med stor grad av fleksibilitet. Det viktige er ikke hvem som står for driften, men at barna får det beste tilbudet. Konkurranse og bruk av markedsmekanismer om tjenestene, ikke om menneskene, bidrar til dette – ikke minst for de menneskene med størst behov for hjelp. Tall fra Bufdir viser at det er de private aktørene som er statens viktigste støttespiller når det gjelder å levere tjenester til de tyngste brukerne. Hele 66 pst. av barna med høyest adferdsrisiko har institusjonsopphold hos private. 47 pst. av dem med noe lavere adferdsrisiko får hjelp hos private. 26 pst. av akutt plasseringene på institusjoner gjøres hos private.

På disse områdene er de ideelle aktørene så godt som fraværende. De private har gjennom mange år bygd opp solide kompetansemiljø for de mest krevende brukerne. Dette foreslår representantene Øvstegård og Lysbakken å rasere. Det gir verken forutsigbarhet, stabilitet, faglighet eller trygghet for barna – tvert imot. Pengene som bevilges til barnevernet, kommer barna til gode. Ifølge en fersk rapport fra Menon Economics som viser pengestrømmene i barnevernet, hadde de private aktørene en driftsmargin på 5 pst. Av dette overskuddet gikk 74 pst. tilbake til driften, og 22 pst. gikk til å betale skatt.

Bufdir setter ikke bare krav til kvalitet; det kreves også at private har tilstrekkelig økonomi for å få avtale med det offentlige. Uten at de private tar den økonomiske risikoen som er knyttet til å ha kapasitet til å levere korte og krevende institusjonsopphold når behovet oppstår, ville de ikke klart å levere bl.a. nok akutt plasser eller nok plasser til de tyngste brukerne. En driftsmargin på 5 pst. er å anse som den nedre grensen for å bære en slik risiko.

Mens SV gjentar sine forslag, arbeider regjeringen, og jeg er glad for å ha fått et ansvarlig Arbeiderparti, og at de denne gangen erkjenner viktigheten av å utrede konsekvensene før vedtak fattes.

Karin Andersen (SV) [18:57:45]: Barnevern er ikke handel. Jeg blir nesten litt satt ut av innlegg som det forrige, der man snakker om driftsmarginer og leveranser. Barnevern er ikke leveranser. Barnevern er omsorg og skal være trygghet.

Hva ville høyresiden gjøre hvis det ikke fantes noen som var villig til å ta denne risikoen i privat sektor? Skulle vi la være å ha barnevern? Selvfølgelig er det mulig å bygge dette mye mer opp i offentlig sektor enn vi har gjort i dag, men valget som regjeringen gjør, er jo det motsatte, nemlig å bygge ned. Når man betaler for dette, trenger man også å eie den kompetansen selv i offentlig sektor og kunne bruke den videre til dette viktige arbeidet – ikke at man skal betale for å bygge opp kompetanse og formuer i privat sektor som ved neste korsvei er borte igjen.

Jeg blir veldig urolig når jeg hører disse argumentene, for det tyder på at man ikke er opptatt av barnevern, men at man er opptatt av å lage markeder for private aktører. Jeg merker meg at statsråden ikke svarer på representanten Øvstegårds spørsmål om hva som er begrunnelsen for at det skal være mulig å ta ut profitt eller overskudd i denne virksomheten.

Dette er jo noe vi skal drive med, men ikke fordi noen skal ha en forretning. Dette skal vi drive med fordi det er noen unger som trenger hjelp. Jeg har sagt det før: Jeg er en veldig glad skattebetaler, det var jeg også da jeg var barnehageassistent og tjente veldig dårlig. Men til og med jeg kjenner at jeg blir ganske grinete hvis mine skattepenger liksom skal gå til barnevern, men store deler av dem havner som profitt og overskudd i selskaper i skatteparadis som ikke engang er med på å betale for spleiselaget. At det er noe vi skal invitere den norske befolkningen til å være med og betale på, er jeg sterkt uenig i.

Så snakker man om mangfold og innovasjon: Ja, da må vi ønske, ville og få til at de som driver barnevern i offentlig sektor, kan drive med det. Da kan vi ikke holde på og stramme inn i offentlig sektor med såkalte effektivtetsreformer, for så å la pengene flyte ut når det er til pri-

vate virksomheter. Når man nå snakker om risiko ved å bygge opp i offentlig sektor og ikke bruke så mange kommersielle, må jeg si at det viser hvor uforutsigbar dette er i ferd med å bli – for ikke å snakke om pengebruken. Hver eneste krone vi bevilger til dette, burde gå til barnevern.

Kari Henriksen (A) [19:01:03]: Det blir fort teknisk og fjernt når vi snakker om kommersialisering og om bedrifter og kommersielle selskaper. Det vi snakker om, er barn som har en hverdag de ikke kan leve med. Det er de barna vi snakker om. Vi snakker om de foreldrene som trenger at noen overtar omsorgen for barna deres.

I Kristiansand ble tre av avdelingene i Næromsorg Sør stengt, besluttet nedlagt. Hvorfor? Jo, fordi de ikke hadde kvalifisert fagpersonell til disse barna, noe de skulle ha hatt. Dette kunne ha vært en somatisk avdeling på sykehuset, der alvorlig syke barn med epilepsi, f.eks., kom på en barneavdeling, og så fikk foreldrene følgende beskjed: Beklager, vi har ikke tilstrekkelig faglighet her, så vi overfører dere til et sykehjem, der de har lege, og der barnet selvfølgelig skal få mat og riktige medisiner. Det er de barna vi snakker om. Slik kan vi ikke ha det i Norge.

Det er pekt på her at det er SV, Rødt og Arbeiderpartiet som er imot kommersialisering. Nei, det er Kristelig Folkeparti og Senterpartiet også, så det er altså bare de tre partiene som nå sitter i regjering, som ikke vil endre saken.

Barna selv sier det er problematisk. Skal vi lytte til de barna som faktisk har klart seg? Landsforeningen for barnevernsbarn og Forandringsfabrikken er tydelige på at det er for lite forutsigbarhet, det er manglende stabilitet, det er for lite trygghet til dem som trenger det mest. Og representanten fra Landsforeningen for barnevernsbarn som uttaler seg til Dagbladet i dag, sier også at det gir en type stigma, fordi folk vet hvilke institusjoner som behandler dem som trenger det aller mest.

De ideelle tilbyderne og samarbeidspartnerne sier at de ønsker å bidra, slik at en kan komme bort fra det hemmelighetskremmeriet som gjelder. Nå blir det forretningshemmeligheter. De barna som trenger fellesskapets støtte, er for gode til å forbli forretningshemmeligheter til kommersielle aktører i velferdstjenesten.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [19:04:03]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Barne- og likestillingsdepartementet (Innst. 104 S (2018–2019), jf. Prop. 23 S (2018–2019))

Kari Henriksen (A) [19:04:29]: Jeg har bare en kort merknad til kap. 855, post 22, som egentlig er det vi har snakket om i hele forrige sak, for dette dreier seg om at en må ha mer penger til å dekke opp det økte behovet som finnes for akutt plasseringer i barnevernstjenesten.

Komiteen har stilt et spørsmål til statsråden om hvorfor det er slik, og fått en oversikt over tilbydere. Det er stort sett de kommersielle tilbydere som får. Men det jeg synes er problematisk, er at dette kommer etter at vi har fått en riksrevisjonsrapport som peker på alvorlige feil og mangler med akutt tiltak. Her har vi fått en kommentar fra regjeringa i form av et brev der ministeren skriver at det skyldes en økning i antall barn innskrevet i akutt tiltak, og at det er en økning i antall barn med særskilte behov for spesialiserte tiltak. Derfor har de altså fått en inndekning på 119 mill. kr, som regjeringa må skaffe til veie.

Det er problematisk at ikke fagkomiteen får bedre informasjon om den typen alvorlige feil som Riksrevisjonen har avdekket. Vi har nå, gjennom denne tilleggsproposisjonen og gjennom det spørsmålet vi stilte statsråden, fått en forklaring på hvorfor det er slik. Jeg regner med at statsråden, etter en velfortjent jule- og nyttårsferie, ser seg tjent med at fagkomiteen også blir orientert om årsaken til det som har skjedd i akuttbarnevernet – altså den økningen som statsråden selv peker på, og hvilke tiltak som er satt i verk for å endre på dette.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [19:06:36]: Vi har i nysalderingen styrket det statlige barnevernet med 250 mill. kr, hvorav 187 av de 250 mill. kr er foreslått bevilget over post 1. Hoveddelen av beløpet går til statens eget tiltaksapparat. Som det fremgår av budsjettforslaget, skyldes bevilgningsøkningen flere barn med behov for akutt tiltak og flere barn med særskilte behov.

Overfor kontroll- og konstitusjonskomiteen og i komiteens høring redegjorde jeg for hvordan regjeringen ønsker å følge opp utfordringer på akutfeltet, og hvordan vi mener de best kan løses. Vi har stor oppmerksomhet på akutfeltet i arbeidet med lovutvikling, med kompetansesatsing og med barnevernsreformen. Vi har iverksatt en rekke tiltak og har pågående tiltak.

Det som er viktig å huske på i saker som gjelder akutfeltet, er nettopp at barn som akutt plasseres, ofte er i en krisesituasjon og ofte har store, sammensatte behov. For å sørge for at barnets behov møtes på best mulig måte, er rekruttering av gode fosterhjem et overordnet og prioritert område. Vi jobber systematisk og med stor oppmerksomhet på å rekruttere et mangfold av fosterfamilier og beredskapshjem over hele landet, som til enhver tid kan stå klar til å ta imot et barn på særdeles kort varsel, og som har nok ressurser til å ta vare på et barn som blir akutt plassert, på en god måte.

For å sikre at tolkningen av Bufetats bistandsplikt er så enhetlig som mulig, har Bufdir i mars samlet og tydeliggjort de sentrale reglene for bistandsplikten i en egen tolkningsuttalelse. Men jeg har sagt at hvis det ikke er nok, vurderer jeg også å presisere det i loven som sendes ut på høring i løpet av vinteren.

Akutt plasseringer er en stor påkjenning for barn og foreldrene deres, og involvering av barnets familie og nettverk kan gjøre barnet tryggere og bidra til å forhindre akutt plasseringer. Derfor har jeg sagt at jeg ønsker at antallet akutt plasseringer skal gå ned. Det betyr at barnevernet må gå inn tidligere – ikke bare med hjelpe tiltak, men man må gå inn tidligere i dialog og samarbeid med foreldrene, familien og nettverket til barnet for å kunne finne en løsning tidligere og for å kunne unngå at man må gå til skrittet med akutt plassering, når vi vet hvor stor belastning det kan være for det enkelte barnet.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen hadde for kort tid tilbake en veldig god debatt om Riksrevisjonens rapport om bistandsplikten. Det er i mange tilfeller en ulik tolkning mellom kommunen og Bufetat. Kommunen ser og legger til grunn andre behov, f.eks. at beredskaps hjemmet skal være i kommunen. Det er ofte at Bufetat med sin faglige tilnærming heller råder kommunen til og ønsker at et annet tiltak kommer på plass for barnet. Det man opplever i de fleste tilfeller, og som også kom frem på høringen, er at det er en god dialog mellom kommunen og Bufetat i disse sakene, der man i samarbeid kommer frem til en god løsning.

Hvis komiteen ønsker en redegjørelse om dette, i tillegg til høringen som kontroll- og konstitusjonskomiteen har hatt, og i tillegg til den gode og grundige debatten vi hadde her sist uke, kommer jeg selvfølgelig med glede og redegjør ytterligere for alle de tiltakene regjeringen nå jobber med for å sørge for barn som akutt plasseres, og hvilke tiltak vi har på akutfeltet. Jeg kan uansett understreke at regjeringen og departementet følger opp Riksrevisjonens merknader, og jeg har lagt til grunn at Stortingets oppfølging av Riksrevisjonens rapport også vil skje på ordinære møter gjennom Riksrevisjonens oppfølging og kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av denne saken.

Trond Giske (A) [19:12:05]: Riksrevisjonens og kontroll- og konstitusjonskomiteens oppgave er å se bakover. Vår oppgave er å lære av dette og se framover. Jeg synes statsråden var litt mer tydelig på slutten av innlegget sitt, men ellers ganske vag om hvilke tiltak hun tenkte å iverksette.

Det er sjelden man ser en så krass kritikk fra Riksrevisjonen. Når Riksrevisjonen sier at dette er et brudd på prinsippet om barnets beste, handler det om en samlet

etat på ville veier. Det handler delvis om at omfanget av akuttvedtak er blitt så stort at man rett og slett ikke klarer å håndtere det på en god måte og gi barna en plassering i nrområdet med den myke overgangen som kreves. Det gir seg selv at et akuttvedtak er krevende. Dette er barn som svært ofte har opplevd mange brudd i livet sitt, som har liten tillit til voksne, som føler seg utrygge, og så påfører man dem egentlig i mange tilfeller et traume ved en akuttplassering som kanskje kunne vært gjort på en mye bedre måte.

Noen ganger er det helt nødvendig, og vi har hørt rystende historier hvor man ikke har grepet inn. Jeg vil tro at mange i barnevernstjenesten også er redde for å gripe inn en gang for lite. Men det må være mulig for en statsråd å være mer offensiv om hvordan man samlet sett løser de enkelte sakene på en bedre måte, reduserer antallet akuttplasseringer, sørger for nok kapasitet til de akuttplasseringene som gjennomføres, og stiller opp med de ressursene som kommunene trenger.

Da jeg begynte å engasjere meg i politikken for 30 år siden, var barnevernet en av de viktigste sakene jeg var engasjert i. Den gangen snakket vi om mappebarn. Da lå det hundrevis, om ikke tusenvis, av ubehandlede saker rundt omkring. 30 år etter har vi heldigvis kanskje ikke så mange ubehandlede mappesaker, men vi har fortsatt en stor mangel innen det spekteret av tiltak som bør iverksettes mye tidligere enn når man kommer til en omplassering og i hvert fall en akuttplassering.

Vi hadde en runde om det kommersielle tilbudet i forrige debatt. Det er mange private aktører som gjør en heltemodig innsats, men her må vi få en helhetlig, offentlig politikk som svarer på behovene til noen av de mest sårbare i samfunnet vårt. De har få talsmenn og talskvinner. De utgjør ingen stor gruppe på valgdagen, men de fortjener virkelig å bli sett av en statsråd.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [19:14:52]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Kulturdepartementet (Innst. 102 S (2018–2019), jf. Prop. 26 S (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 9 [19:15:11]

Stortingets vedtak til lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvistene mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel i forbindelse med tariffoppgjøret 2018 (Pleie- og omsorgsoverenskomsten) (Lovvedtak 36

(2018–2019), jf. Innst. 115 L (2018–2019) og Prop. 34 L (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Då er me klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt elleve forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Lene Vågslid på vegner av Arbeidarpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 2, frå Lene Vågslid på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, frå Lene Vågslid på vegner av Arbeidarpartiet
- forslaga nr. 4 og 5, frå Emilie Enger Mehl på vegner av Senterpartiet
- forslag nr. 6, frå Petter Eide på vegner av Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 7–9, frå Emilie Enger Mehl på vegner av Senterpartiet
- forslaga nr. 10 og 11, frå Petter Eide på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten gjer merksam på at forslaga nr. 10 og 11 vart leverte inn etter fristen sett i forretningsordenens § 40 fyrste ledd, og forslaga vil av den grunn ikkje verta voterte over.

Det vert votert over forslag nr. 6, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oversikt over antall væpnede aksjoner politiet har gjennomført i 2018, herunder hvor mange politibetjenter som har vært bevæpnet i de ulike aksjonene, og eventuelt om våpenet har blitt benyttet aktivt ved at håndvåpen har blitt trukket ut av hylster eller på annen måte aktivt benyttet ved maktanvendelse.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 92 mot 11 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 19.25.15)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 5, frå Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen raskt legge til rette

for utbygging av Vik og Hustad fengsler, samt prosjektering av Soningscenter Sunnmøre og Ilseng fengsel.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet vart med 89 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 19.25.32)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 4, frå Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre Molde tinghus forsvarlege rettslokale.»

Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 19.25.50)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 3, frå Arbeidarpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innenfor gjeldende budsjetttramme legge til rette for at det ikke benyttes dublering i kriminalomsorgen.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet vart med 65 mot 37 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 19.26.09)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 2, frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal gjennomføre en grundig analyse av politiets bemannings- og ressursbehov ut ifra oppgaveutviklingen i de senere år og analyser av politiets forventede framtidige oppgaver.»

Senterpartiet, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 52 mot 49 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 19.26.28)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at mest mulig av de budsjettmidlene som Stortinget bevilger til politiet, blir tilført driftsrammene til politidistrikterne, og at pengebruken i Politidirektoratet begrenses.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet vart med 61 mot 41 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 19.26.48)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 9, frå Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig fremme lovforslag som åpner for at det, når hensiktsmessig, kan gjennomføres forenklet personundersøkelse i saker hvor det er tatt ut tiltale mot barn mellom 15 og 18 år. Forenklet personundersøkelse kan gå ut på at kriminalomsorgen møter som vitne i retten i stedet for at det i forkant gjennomføres obligatorisk personundersøkelse av mindreårig (PUM), jf. straffeprosessloven § 161 a første ledd.»

Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet vart med 55 mot 47 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 19.27.06)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 7 og 8, frå Senterpartiet.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det ikke gjennomføres nedleggelser av soningsplasser eller soningstilbud på Vestlandet før Stortinget er forelagt konsekvensene ved en eventuell videreføring av driften, herunder avdeling Osterøy ved Bergen fengsel. For å sikre en bred utredning av konsekvensene, inkluderes avdeling Osterøy ved Bergen fengsel i den pågående KVVU-en for Kriminalomsorgens Region vest.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde soningsplassene ved Hassel fengsel, Arendal fengsel avd. Håvet, Hedmark fengsel avd. Bruvoll, Søndre Vestfold fengsel avd. Sandefjord og Nordre Vestfold fengsel avd. Hof.»

Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla subsidiær støtte til forslaga.

Votering:

(Voteringsutskrift kl. 19.27.26)

Forslaga frå Senterpartiet vart med 54 mot 48 røys- Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande ter ikkje vedtekne.

vedtak:

A.

Rammeområde 5

(Justis)

I

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
45		Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter		
	1	Driftsutgifter	25 000 000	
61		Høyesterett		
	1	Driftsutgifter	112 195 000	
400		Justis- og beredskapsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	464 378 000	
	23	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting, <i>kan overføres</i>	30 280 000	
	50	Norges forskningsråd	42 551 000	
	70	Overføringer til private	10 206 000	
	71	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	14 427 000	
410		Domstolene		
	1	Driftsutgifter	2 540 629 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	71 935 000	
	22	Vernesaker/sideutgifter, jordskiftedomstoler, <i>kan overføres</i>	6 735 000	
414		Forliksråd og andre domsutgifter		
	1	Driftsutgifter	227 694 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	38 882 000	
430		Kriminalomsorgen		
	1	Driftsutgifter	4 559 896 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 430 post 1</i>	89 648 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	55 442 000	
	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., <i>kan overføres</i>	69 000 000	
	70	Tilskudd	29 441 000	
432		Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter		
	1	Driftsutgifter	246 704 000	
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten		
	1	Driftsutgifter	18 016 648 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	139 507 000	
	22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, <i>kan overføres</i>	9 189 000	
	23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål	28 163 000	
	25	Retur av asylsøkere med avslag og andre utlendinger uten lovlig opphold, <i>overslagsbevilgning</i>	128 533 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 184 480 000	
	70	Tilskudd	72 383 000	
	71	Tilskudd Norsk rettsmuseum	5 256 000	
	73	Tilskudd til EUs grense- og visumfond	184 000 000	
442		Politihøgskolen		
	1	Driftsutgifter	629 942 000	
444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)		
	1	Driftsutgifter	890 983 000	
445		Den høyere påtalemyndighet		
	1	Driftsutgifter	262 057 000	
446		Den militære påtalemyndighet		
	1	Driftsutgifter	8 909 000	
448		Grensekommisjonen		
	1	Driftsutgifter	5 636 000	
451		Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap		
	1	Driftsutgifter	760 355 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	7 407 000	
	70	Overføringer til private	6 698 000	
452		Sentral krisehåndtering		
	1	Driftsutgifter	26 398 000	
453		Sivil klareringsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	31 927 000	
454		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsutgifter	690 652 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 094 510 000	
455		Redningstjenesten		
	1	Driftsutgifter	109 258 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	28 202 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	5 926 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	55 334 000	
	72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester	112 713 000	
	73	Tilskudd til Redningsselskapet	103 612 000	
456		Nød- og beredskapskommunikasjon		
	1	Driftsutgifter	128 755 000	
	21	Spesielle driftsutgifter – infrastruktur Nødnett	366 017 000	
	22	Spesielle driftsutgifter – tjenester og produkter	97 095 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	35 176 000	
460		Spesialenheten for politisaker		
	1	Driftsutgifter	47 451 000	
466		Særskilte straffesaksutgifter m.m.		
	1	Driftsutgifter	1 183 838 000	
467		Norsk Lovtidend		
	1	Driftsutgifter	4 340 000	
468		Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker		
	1	Driftsutgifter	17 179 000	
469		Vergemålsordningen		
	1	Driftsutgifter	252 675 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	150 000 000	
470		Fri rettshjelp		
	1	Driftsutgifter	605 701 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	72	Tilskudd til spesielle rettshjelpiltak	56 440 000	
471		Statens erstatningsansvar og Stortingets rettferdsvederlagsordning		
	71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	109 633 000	
	72	Erstatning i anledning av straffeforfølgning, <i>overslagsbevilgning</i>	61 433 000	
	73	Stortingets rettferdsvederlagsordning	25 713 000	
473		Statens sivilrettsforvaltning		
	1	Driftsutgifter	72 579 000	
	70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	300 000 000	
474		Konfliktråd		
	1	Driftsutgifter	139 266 000	
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	19 808 000	
	70	Tilskudd	14 142 000	
475		Bobehandling		
	1	Driftsutgifter	104 851 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 620 000	
Totale utgifter				39 033 433 000
Inntekter				
3400		Justis- og beredskapsdepartementet		
	1	Diverse inntekter	5 483 000	
3410		Domstolene		
	1	Rettsgebyr	257 022 000	
	2	Saks- og gebyrinntekter jordskiftedomstolene	23 753 000	
	3	Diverse refusjoner	1 860 000	
	4	Vernesaker jordskiftedomstolene	5 916 000	
3430		Kriminalomsorgen		
	2	Arbeidsdriftens inntekter	90 231 000	
	3	Andre inntekter	24 994 000	
	4	Tilskudd	2 390 000	
3432		Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter		
	3	Andre inntekter	1 058 000	
3440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten		
	1	Gebyr – pass og våpen	320 956 000	
	2	Refusjoner mv.	280 624 000	
	3	Salgsinntekter	76 614 000	
	4	Gebyr – vaktelskap	1 986 000	
	6	Gebyr – utlendingssaker	282 259 000	
	7	Gebyr – sivile gjøremål	1 105 679 000	
	8	Refusjoner fra EUs grense- og visumfond	21 258 000	
3442		Politihøgskolen		
	2	Diverse inntekter	16 643 000	
	3	Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingscenter	18 507 000	
3444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)		
	2	Refusjoner	20 000 000	
3445		Den høyere påtalemyndighet		
	2	Refusjoner	3 000 000	
3451		Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap		
	1	Gebyr	150 472 000	
	3	Diverse inntekter	26 750 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	6	Refusjoner	2 236 000	
3454		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Refusjoner	26 627 000	
3456		Nød- og beredskapskommunikasjon		
	1	Abonnementsinntekter	347 305 000	
	2	Refusjoner driftsutgifter	39 228 000	
	3	Refusjoner spesielle driftsutgifter – tjenester og produkter	97 723 000	
	4	Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	9 623 000	
3469		Vergemålsordningen		
	1	Vergemåls-/representantordning, ODA-godkjente utgifter	4 183 000	
3470		Fri rettshjelp		
	1	Tilkjente saksomkostninger m.m.	4 062 000	
	2	Fri rettshjelp, ODA-godkjente utgifter	5 118 000	
3473		Statens sivilrettsforvaltning		
	1	Diverse inntekter	5 000	
3474		Konfliktråd		
	2	Refusjoner	701 000	
Totale inntekter				3 274 266 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 61 post 1	kap. 3061 post 3
kap. 400 post 1	kap. 3400 post 1
kap. 410 post 1	kap. 3410 postene 2 og 3
kap. 410 post 22	kap. 3410 post 4
kap. 430 post 1	kap. 3430 postene 3 og 4
kap. 430 post 21	kap. 3430 post 2
kap. 432 post 1	kap. 3432 post 3
kap. 440 post 1	kap. 3440 postene 2, 3, 4
kap. 442 post 1	kap. 3442 post 2 og 3
kap. 444 post 1	kap. 3444 post 2
kap. 451 post 1	kap. 3451 post 3 og 6
kap. 454 post 1	kap. 3454 post 1
kap. 455 post 1	kap. 3455 post 1
kap. 456 post 1	kap. 3456 post 2
kap. 456 post 22	kap. 3456 post 3
kap. 456 post 45	kap. 3456 post 4
kap. 473 post 1	kap. 3473 post 1
kap. 474 post 1	kap. 3474 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 1 Driftsutgifter med inntil 75 pst. av inntekter ved salg

av sivilforsvarsanlegg og fast eiendom. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for sam-

funnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan bestille varer ut over den gitte bevilgning, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	
	1	Driftsutgifter	150 mill. kroner
454		Redningshelikoptertjenesten	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	60 mill. kroner

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan gi tilsagn som pådrar staten forpliktelser ut over budsjettåret for å gjennomføre forsøk med velferdsobligasjoner innenfor en samlet ramme på inntil 10 mill. kroner i 2018 og 2019 på kap. 430 Kriminalomsorgen, post 70 Tilskudd.

V

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i byggeprosjekt

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for å gjennomføre byggingen av politiets nasjonale beredskapssenter som omtalt i Prop. 1 S (2017–2018) under kap. 440 Politi- og lensmannsetaten, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*, innenfor en kostnadsramme på 2 620 mill. kroner.

VI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 under kap. 430 Kriminalomsorgen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*, kan pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for å anskaffe brukerutstyr til nytt fengsel i Agder. Samlede forpliktelser og utbetalinger kan ikke overskride kostnadsrammer omtalt i Prop. 129 S (2016–2017) på 125 mill. kroner for avdelingen i Froland og 75 mill. kroner for avdelingen i Mandal.

VII

Videreføring av bobehandling

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan bestemme at det under ordnin-

gen med utgifter til fortsatt bobehandling pådras forpliktelser ut over gitt bevilgning under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*, med inntil 10 mill. kroner, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 33 mill. kroner.

VIII

Nettobudsjetteringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan:

1. trekke politiets direkte utgifter til oppbevaring, tilsyn og salg av beslag fra salgsinntekten, før det overskytende inntektsføres under kap. 5309 Tilfeldige inntekter, post 29 Ymse.
2. trekke salgskostnader ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.
3. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 473 Statens sivilrettsforvaltning, post 1 Driftsutgifter, inntektene ved avholdelse av kurs og konferanser i regi av Konkursrådet, samt inntekter fra rådets øvrige virksomhet.
4. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*, tilbakebetalte inntekter under ordningen med utgifter til bobehandling.

IX

Stortingets rettfærdsvederlagsordning

Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag får fullmakt til å tilstå rettfærdsvederlag av statskassen med inntil 250 000 kroner for hver enkelt søknad, men slik at grensen er 500 000 kroner for HIV-ofre og 300 000 kroner for tidligere barn i barnehjem, offentlige fosterhjem og spesialisoler. Søknader der utvalget anbefaler å innvilge er-

statning som er høyere enn nevnte beløp, fremmes for Stortinget til avgjørelse. Det samme gjelder søknader som etter utvalgets vurdering reiser spørsmål av særlig prinsipiell art.

X

Avhending av sivilforsvarsanlegg

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan overdra sivilforsvarsanlegg til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

XI

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan overskride bevilgningen under kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 21 Spesielle driftsutgifter med inntil 50 mill. kroner dersom det oppstår en situasjon med ekstraordinært mange skogbranner, og det i den forbindelse er nødvendig med innsats for slokking og beredskap ut over det som må påregnes i et normalår, uten opphold og før Kongen kan gi slikt samtykke.

Presidenten: Bak tilrådinga står Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 52 mot 50 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 19.27.48)

Vidare var tilrådd:

B.

Rammeuavhengige vedtak

I

Stortinget ber regjeringen redegjøre for konsekvensene ABE-reformen har hatt og kommer til å få for politi, domstol og kriminalomsorg. Dette må gjøres i dialog med de ansattes organisasjoner.

II

Stortinget ber regjeringen om at det utarbeides en ny NOU for kriminalomsorgen før åpne soningsplasser eventuelt legges ned. Utvalget skal foreslå en konkret og helhetlig plan for videreutvikling av alle sider av kriminalomsorgen og vurdere det fremtidige behovet for ulike former for straffegjennomføring, herunder såkalte åpne og lukkede plasser, friomsorgen og alternative soningsformer som elektronisk kontroll. Kvinner som

soner, skal vises særskilt oppmerksomhet i utvalgets arbeid. Utvalget skal også vurdere behovet for å styrke innholdet i soningen for at straffen skal virke, og tiltak som reduserer bruk av isolasjon. NOUen skal utarbeides i et tett samarbeid med de ansattes organisasjoner og aktuelle frivillige organisasjoner knyttet til kriminalomsorgen.

III

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for å utvide tilbudet om overgangsboliger i kriminalomsorgen.

IV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for fengselsenheter som er tilpasset ungdom mellom 18 og 23 år.

V

Stortinget ber regjeringen i større grad legge til rette for at tilskudd til frivillige organisasjoner i kriminalomsorgen gis gjennom avtaler over flere år.

VI

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en følgeevaluering av pilotprosjektet med velferdsobligasjoner og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

VII

Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal plan for å etablere regionale øvings- og beredskapssentre for samtrening og kompetansebygging mellom nød- og beredskapsetatene.

VIII

Stortinget ber regjeringen øremerke midlene til Statens Barnehus innenfor Politidirektoratets rammer.

IX

Stortinget ber regjeringen på egnet måte redegjøre for hvilke konsekvenser kuttene i Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) fra 2014–2018 har fått og vil få for DSBs arbeid og for beredskapevnen.

X

Stortinget ber regjeringen i løpet av 2019 legge fram en plan om hvordan den vil følge opp Konseptutredningen om tilfluktsromsituasjonen fra 2016 og sørge for å oppdatere tilfluktsrommene for sivilbefolkningen i tråd med det nye trusselbildet.

XI

Stortinget ber regjeringen utarbeide en ny melding til Stortinget for brann- og redningstjenesten innen utgangen av 2019.

XII

Stortinget ber regjeringen legge fram en sak der finansieringsmodell for nødnett utredes. En slik modell må ivareta og videreutvikle samhandlings- og koordineringsgevinstene som er oppnådd nødetatene i mellom gjennom denne store investeringen. En viktig del av en slik finansieringsmodell vil være en hensiktsmessig fordeling mellom brukerbetaling og bevilgning over statsbudsjettet.

XIII

Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av behovet for en styrking av rammevilkårene for frivillige organisasjoner i redningstjenesten.

XIV

Stortinget ber regjeringen gjenopprette kap. 472 Voldsoffererstatning i forslag til statsbudsjett for 2020.

XV

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige lovendringer og foreta de nødvendige forskriftsendringer slik at tidspunktet som legges til grunn ved vurdering av voldsoffererstatning i gjenopptagelsessaker, går fra å være tidspunktet for den skadevoldende handlingen til tidspunktet for domfellelsen. Ved vurdering av tildeling av voldsoffererstatning i gjenopptagelsessaker skal tidspunktet for den siste domfellelsen legges til grunn. Regelverksendringene skal gis tilbakevirkende kraft.

XVI

Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan med konkrete mål for hvordan likestilling i departementet og de underliggende etatene skal realiseres innenfor en bestemt tidsramme.

XVII

Stortinget ber regjeringen om å iverksette klare tiltak for å bedre likestillings- og mangfoldsarbeidet i Jus- og beredskapsdepartementet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en oversikt over hvilke tiltak som er satt i verk.

XVIII

Stortinget ber regjeringen gjennomgå alle saker hvor personer er satt under vergemål uten rettslig samtykke etter ikrafttredelsen av ny vergemålslov med for-

skrifter, for å sikre at disse er behandlet etter lovens klare intensjon om samtykke

Presidenten: Det vert votert over B I–V og VIII–XVIII.

Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart med 52 mot 50 røyster ikkje vedteken.

(Voteringsutskrift kl. 19.28.16)

Presidenten: Det vert votert over B VI.

Sosialistisk Venstreparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 95 mot 7 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 19.28.39)

Presidenten: Det vert votert over B VII.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt to forslag frå Emilie Enger Mehl på vegner av Senterpartiet.

Det vert votert over forslag nr. 2. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det etableres eller opprettholdes passutstedelse følgende steder, i tillegg til passkontorene regjeringen selv legger opp til å videreføre:

1. Båtsfjord lensmannskontor
2. Karasjok lensmannskontor
3. Kautokeino lensmannskontor
4. Lebesby lensmannskontor
5. Måsøy lensmannskontor
6. Nordkapp lensmannskontor
7. Lyngen lensmannskontor
8. Ørnes lensmannskontor
9. Grong lensmannskontor
10. Hitra lensmannskontor
11. Verdal/Levanger lensmannskontor

12. Midtre Gauldal lensmannskontor	49. Aurskog-Høland lensmannskontor
13. Rissa lensmannskontor	50. Eidsvoll-Hurdal lensmannskontor
14. Røros lensmannskontor	51. Ullensaker lensmannskontor
15. Aure lensmannskontor	52. Nittedal lensmannskontor
16. Eide og Fræna lensmannskontor	53. Lørenskog lensmannskontor
17. Haram lensmannskontor	54. Nes (i Akershus) lensmannskontor
18. Rauma lensmannskontor	55. Indre Østfold politistasjon
19. Tingvoll lensmannskontor	56. Flekkefjord og Kvinesdal lensmannskontor
20. Vanylven lensmannskontor	57. Mandal politistasjon
21. Vestnes lensmannskontor	58. Tvedestrand og Vegårshei lensmannskontor
22. Askøy lensmannskontor	59. Valle og Bykle lensmannskontor
23. Austevoll lensmannskontor	60. Jæren lensmannskontor
24. Fjaler lensmannskontor	61. Karmøy lensmannskontor
25. Fusa lensmannskontor	62. Lund lensmannskontor
26. Gloppen lensmannskontor	63. Sauda lensmannskontor
27. Høyanger lensmannskontor	64. Sirdal lensmannskontor
28. Kvam lensmannskontor	65. Søre Ryfylket lensmannskontor»
29. Kvinnherad lensmannskontor	Raudt har varsla støtte til forslaget.
30. Lærdal lensmannskontor	
31. Stryn og Hornindal lensmannskontor	V o t e r i n g :
32. Vågsøy lensmannskontor	Forslaget frå Senterpartiet vart med 89 mot 13 røys-
33. Årdal lensmannskontor	ter ikkje vedteke.
34. Bamble lensmannskontor	(Voteringsutskrift kl. 19.29.26)
35. Hol lensmannskontor	Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå
36. Kragerø politistasjon	Senterpartiet. Forslaget lyder:
37. Modum lensmannskontor	«Stortinget ber regjeringen sikre at alle lens-
38. Nedre Eiker lensmannskontor	mannskontorer og politistasjoner som står igjen et-
39. Nore og Uvdal lensmannskontor	ter gjennomføringen av reformen, skal ha mulighet
40. Røyken og Hurum lensmannskontor	for passutstedelse.»
41. Seljord lensmannskontor	Raudt har varsla støtte til forslaget.
42. Øvre Eiker lensmannskontor	
43. Dokka lensmannskontor	V o t e r i n g :
44. Dombås lensmannskontor	Forslaget frå Senterpartiet vart med 89 mot 13 røys-
45. Lom lensmannskontor	ter ikkje vedteke.
46. Vinstra lensmannskontor	(Voteringsutskrift kl. 19.29.44)
47. Flisa lensmannskontor	
48. Koppang lensmannskontor	

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2018 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
400		Justis- og beredskapsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 472 704 000 til kr 472 054 000	650 000
410		Domstolene	
	21	Spesielle driftsutgifter, forhøyes med fra kr 70 259 000 til kr 80 210 000	9 951 000
	22	Vernesaker/sideutgifter, jordskiftedomstoler, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 6 578 000 til kr 3 946 000	2 632 000
414		Forliksråd og andre domsutgifter	
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med fra kr 37 976 000 til kr 33 976 000	4 000 000
430		Kriminalomsorgen	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 4 690 525 000 til kr 4 689 410 000	1 115 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 51 019 000 til kr 58 019 000	7 000 000
	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 76 800 000 til kr 58 000 000	18 800 000
432		Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 270 985 000 til kr 270 485 000	500 000
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 17 415 424 000 til kr 17 408 124 000	7 300 000
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med fra kr 142 117 000 til kr 102 117 000	40 000 000
	22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 8 975 000 til kr 6 975 000	2 000 000
	23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål, nedsettes med fra kr 27 507 000 til kr 20 907 000	6 600 000
	25	Retur av asylsøkere med avslag og andre utlendinger uten lovlig opphold, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 149 154 000 til kr 117 854 000	31 300 000
444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 879 434 000 til kr 886 434 000	7 000 000
451		Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 456 post 1</i> , nedsettes med	35 500 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
		fra kr 791 234 000 til kr 755 734 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 71 534 000 til kr 62 334 000	9 200 000
453		Sivil klareringsmyndighet	
	01	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 32 238 000 til kr 31 438 000	800 000
454		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 678 971 000 til kr 646 663 000	32 308 000
	45	Større utstyranskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 2 271 502 000 til kr 2 160 004 000	111 498 000
455		Redningstjenesten	
	1	Driftsutgifter, <i>for høyes</i> med fra kr 108 317 000 til kr 109 067 000	750 000
456		Nød- og beredskapskommunikasjon	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 451 post 1</i> , nedsettes med fra kr 171 918 000 til kr 149 818 000	22 100 000
	45	Større utstyranskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , <i>for høyes</i> med fra kr 44 352 000 til kr 84 752 000	40 400 000
466		Særskilte straffesaksutgifter m.m.	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 1 168 387 000 til kr 1 096 121 000	72 266 000
469		Vergemålsordningen	
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med fra kr 155 230 000 til kr 150 000 000	5 230 000
471		Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdsvederlagsordning	
	71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i> , <i>for høyes</i> med fra kr 106 543 000 til kr 136 543 000	30 000 000
473		Statens sivilrettsforvaltning	
	70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 355 550 000 til kr 300 000 000	55 550 000
474		Konfliktråd	
	1	Driftsutgifter, <i>for høyes</i> med fra kr 119 620 000 til kr 120 240 000	620 000
Inntekter			
3400		Justis- og beredskapsdepartementet	
	1	Diverse inntekter, nedsettes med fra kr 5 355 000 til kr 4 405 000	950 000
3410		Domstolene	
	1	Rettsgebyr, nedsettes med fra kr 365 510 000 til kr 321 302 000	44 208 000
3432		Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter	
	3	Andre inntekter, nedsettes med fra kr 1 033 000 til kr 533 000	500 000
3440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	
	1	Gebyr – pass og våpen, <i>for høyes</i> med fra kr 258 348 000 til kr 301 048 000	42 700 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	2	Refusjoner mv., nedsettes med fra kr 272 715 000 til kr 222 715 000	50 000 000
	6	Gebyr – utlendingssaker, for høyes med fra kr 264 892 000 til kr 265 336 000	444 000
	7	Gebyr – sivile gjøremål, for høyes med fra kr 831 643 000 til kr 905 043 000	73 400 000
	8	Refusjoner fra EUs grense- og visumfond, for høyes med fra kr 21 258 000 til kr 46 158 000	24 900 000
3444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	
	2	Refusjoner, for høyes med fra kr 14 500 000 til kr 20 000 000	5 500 000
3456		Nød- og beredskapskommunikasjon	
	2	Refusjoner driftsutgifter, nedsettes med fra kr 32 954 000 til kr 23 654 000	9 300 000
	4	Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, for høyes med fra kr 9 352 000 til kr 36 952 000	27 600 000
3474		Konfliktråd	
	2	Refusjoner, for høyes med fra kr 681 000 til kr 1 301 000	620 000

II

Stortinget ber regjeringen opprettholde dagens struktur for passutstedelse inntil Stortinget har behandlet sak om fremtidig struktur. Regjeringen bes fremme sak for Stortinget snarest.

Presidenten: Det vert votert over II.

Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart med 51 mot 50 røyster ikkje vedteken.
(Voteringsutskrift kl. 19.30.05)

Presidenten: Det vert votert over I.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

I statsbudsjettet for 2018 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
451		Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 456 post 1</i> , for høyes med fra kr 760 781 000 til kr 780 581 000	19 800 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , for høyes med fra kr 7 234 000 til kr 71 534 000	64 300 000

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti
  - forslaga nr. 2 og 3, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
  - forslag nr. 4, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti
  - forslaga nr. 5–7, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- Det vert votert over forslaga nr. 5–7, frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«I den nye handlingsplanen for økt likestilling i norsk film skal følgende virkemidler være inkludert:

- Offentlig filmstøtte skal fordeles likt mellom kvinner og menn innen de ulike støtteordningene over en treårsperiode. Dersom summen av utdelt støtte i løpet av en treårsperiode ikke er delt likt mellom kvinner og menn, må de mest sentrale filmstøtteordningene i Filmfondet vurderes delt i to.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Filmfondet økonomisk.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke filmregionene økonomisk.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 64 mot 38 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 19.31.22)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 4, frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om 50/50 kvinner og menn i nøkkelposisjoner foran og bak kamera i norsk film, til erstatning for 40/60-målet.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti vart med 60 mot 42 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 19.31.43)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 2 og 3, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Norsk filminstitutt legger fram en mer forpliktende handlingsplan for økt likestilling i norsk film, samt stille krav til jevnlig rapportering på måloppnåelse. I denne nye handlingsplanen skal følgende virkemidler være inkludert:

- Bransjerådet for films forslag til tiltak fra 2010 som ikke er gjennomført, skal gjennomføres.
- Det gjøres et forsøk over tre år med økt etterhåndsstøtte til filmer med kvinner i nøkkelposisjoner, slik man har brukt etterhåndsstøtten til å sette fart på barnefilmproduksjonen.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om innføring av medfinansieringsordningen, jamfør direktivet om audiovisuelle medietjenester artikkel 13.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 53 mot 49 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 19.32.04)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:188 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anette Trettebergstuen, Kari Henriksen, Trond Giske, Arild Grande, Hadia Tajik, Anniken Huitfeldt og Ruth Grung om økt likestilling i norsk film- og tv-dramaproduksjon – vedtas ikke.

Presidenten: Det vert alternativ votering mellom tilrådinga og forslag nr. 1, frå Arbeidarpartiet, Senter-

partiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«I den nye handlingsplanen for økt likestilling i norsk film skal følgende virkemidler være inkludert:

- Det må utarbeides bedre statistikk over kjønnsbalansen i norsk film. NFI må telle mer enn produsent, regissør, manusforfatter og hovedrolle, for eksempel hvilke filmsjangere kvinner får støtte til, størrelse på budsjett i den enkelte produksjon, størrelse på støttebeløp og kjønnsfordeling og utvikling av lønnsnivå i flere av de ulike yrkesgruppene som er involvert i filmproduksjon.
- NFI må kunne redegjøre for hvordan filmene som mottar støtte, bidrar til en mer mangfoldig filmportefølje.
- NFI må benytte seg av alle tilgjengelige virkemidler for å øke antall søknader fra kvinner og minoritetsgrupper.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varslet støtte til forslaget.

Høgre, Framstegspartiet og Venstre står bak tilrådinga.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti vart forslaget vedteke med 54 mot 48 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 19.32.53)

V o t e r i n g i s a k n r. 5

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt tre forslag. Det er forslaga nr. 1–3, frå Åslaug Sem Jacobsen på vegner av Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa gjennomføre en evaluering av omorganiseringen av Arkivverket innen 1. juli 2019.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre statsarkivarenes rolle og funksjon som ledere av statsarkivene med ansvar for budsjett, personell og faglig kvalitet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre det statlige ansvaret for arkivfeltet med statsarkivene som viktigste regionale aktører i samarbeid med andre offentlige og private arkiv.»

Det vert votert alternativt mellom desse forslaga og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:248 S (2017–2018) – Representantforslag frå stortingsrepresentantene Åslaug Sem-Jacobsen, Per Olaf Lundteigen og Kjersti Toppe om å evaluere omorganiseringen av Arkivverket og sikre regionale arkivtjenester – vedtas ikkje.

Presidenten: Arbeidarpartiet, Høgre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristeleg Folkeparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varslet støtte til tilrådinga.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Senterpartiet vart tilrådinga frå komiteen vedteken med 90 mot 12 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 19.34.03)

V o t e r i n g i s a k n r. 6

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt fem forslag. Det er

- forslaga nr. 1 og 2, frå Åslaug Sem Jacobsen på vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 3–5, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Sosialistisk Venstreparti
- Det vert votert over forslaga nr. 3 og 4, frå Sosialistisk Venstreparti.
- Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sørge for trygghet og forutsigbarhet for barn i barnevernet ved å avvikle og erstatte anbuds konkurranse og enkeltkjøp av institusjonsplasser gjennom anbud med kompetanse- og kvalitetsbaserte kontrakter som utvidet egenregi eller andre langsiktige og stabile kontraktsformer, og at ideelle aktører får fortrinnsrett fremfor kommersielle aktører, frem til kommersielle aktører er ute av barnevernstjenestene.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringa fremme forslag til endringer av lovverket for barnevern for å sikre at offentlige tilskudd i sin helhet kommer barnevernsbarna til gode, og at disse pengene ikkje går til profitt for kommersielle barnevernsaktører.»

Raudt har varslet støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 92 mot 10 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 19.34.41)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 2, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avslutte bruken av konkurranseutsetting og anbud i barnevernssektoren og sikre private ideelle virksomheter langsiktige avtaler med det offentlige.»
Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 19.34.59)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 5, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen se på bruken av enkeltkjøp av institusjonsplass i barnevernet, og komme tilbake til Stortinget på egnet vis innen utgangen av 2019 med forslag til tiltak for å redusere denne praksisen.»

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Kristeleg Folkeparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart vedteke med 54 mot 48 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 19.35.20)

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

I

I statsbudsjettet for 2018 gjerest følgjande endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
840		Tiltak mot vald og overgrep	
	61	Tilskot til incest- og valdtektssenter, <i>overslagsløyving</i> , vert sett ned med frå kr 95 921 000 til kr 94 521 000	1 400 000
841		Samliv og konfliktløyving	
	21	Spesielle driftsutgifter, meklingsgodtgjersle, <i>overslagsløyving</i> , vert sett opp med frå kr 10 946 000 til kr 11 646 000	700 000
	23	Refusjon av utgifter til DNA-analysar, <i>overslagsløyving</i> , vert sett ned med frå kr 5 649 000 til kr 4 789 000	860 000
843		Adopsjonsstønad	

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:12 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Audun Lysbakken om mennesker fremfor markeder i barnevernet – vedtas ikke.

Presidenten: Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslag nr. 1, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, skal ha lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i offentlige tiltak.»

Bak tilrådinga står Arbeidarpartiet, Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti.

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga og forslaget frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart tilrådinga vedteken med 80 mot 21 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 19.35.58)

Kap.	Post	Formål	Kroner
	70	Tilskot til foreldre som adopterer barn frå utlandet, <i>overslagsløyving</i> , vert sett ned med frå kr 12 172 000 til kr 9 472 000	2 700 000
844		Kontantstøtte	
	70	Tilskot, <i>overslagsløyving</i> , vert sett ned med frå kr 1 790 000 000 til kr 1 730 000 000	60 000 000
845		Barnetrygd	
	70	Tilskot, <i>overslagsløyving</i> , vert sett ned med frå kr 14 930 000 000 til kr 14 880 000 000	50 000 000
855		Statleg forvaltning av barnevernet	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttast under post 22 og post 60</i> , vert sett opp med frå kr 3 816 878 000 til kr 4 003 878 000	187 000 000
	22	Kjøp av private barnevernstenester, <i>kan nyttast under post 1</i> , vert sett opp med frå kr 2 561 973 000 til kr 2 680 973 000	119 000 000
	60	Refusjon av kommunale utgifter til barneverntiltak, <i>kan nyttast under post 1</i> , vert sett ned med frå kr 415 176 000 til kr 359 176 000	56 000 000
856		Barnevernets omsorgssenter for einslege mindreårige asylsøklarar	
	1	Driftsutgifter, vert sett ned med frå kr 217 067 000 til kr 183 067 000	34 000 000
871		Likestilling og ikkje-diskriminering	
	79	Internasjonalt likestillings- og ikkje-diskrimineringsarbeid, <i>kan overførast</i> , vert sett ned med frå kr 3 642 000 til kr 0	3 642 000
2530		Foreldrepenigar	
	70	Foreldrepenigar ved fødsel, <i>overslagsløyving</i> , vert sett ned med frå kr 19 190 000 000 til kr 18 300 000 000	890 000 000
	71	Eingongsstønad ved fødsel og adopsjon, <i>overslagsløyving</i> , vert sett opp med frå kr 615 000 000 til kr 620 000 000	5 000 000
	72	Feriepenigar av foreldrepenigar, <i>overslagsløyving</i> , vert sett opp med frå kr 475 000 000 til kr 480 000 000	5 000 000
	73	Foreldrepenigar ved adopsjon, <i>overslagsløyving</i> , vert sett ned med frå kr 61 000 000 til kr 57 000 000	4 000 000
		Inntekter	
3855		Statleg forvaltning av barnevernet	
	1	Diverse inntekter, vert sett ned med frå kr 15 569 000 til kr 10 569 000	5 000 000
	60	Kommunale eigendelar, vert sett opp med frå kr 1 398 039 000 til kr 1 431 039 000	33 000 000
3856		Barnevernets omsorgssenter for einslege mindreårige asylsøklarar	
	4	Refusjon av ODA-godkjende utgifter, vert sett ned med frå kr 61 572 000 til kr 52 644 000	8 928 000

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2018 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
300		Kulturdepartementet	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 172 641 000 til kr 172 404 000	237 000
315		Frivillighetsformål	
	82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg, for høyes med fra kr 285 000 000 til kr 304 003 000	19 003 000
321		Kunstnerøkonomi	
	75	Vederlagsordninger, kan overføres, for høyes med fra kr 191 320 000 til kr 195 797 000	4 477 000
322		Bygg og offentlige rom	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 18 632 000 til kr 17 832 000	800 000
323		Musikk og scenekunst	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 93 333 000 til kr 91 833 000	1 500 000
	70	Nasjonale institusjoner, for høyes med fra kr 1 462 365 000 til kr 1 463 865 000	1 500 000
325		Allmenne kulturformål	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 92 816 000 til kr 88 339 000	4 477 000
	79	Til disposisjon, kan nyttes under post 1, for høyes med fra kr 7 850 000 til kr 8 850 000	1 000 000
	85(NY)	Gaveforsterkningsordning, bevilges med	50 000 000
326		Språk-, litteratur- og bibliotekformål	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 613 058 000 til kr 624 058 000	11 000 000
328		Museum og visuell kunst	
	70	Det nasjonale museumsnettverket, for høyes med fra kr 1 514 860 000 til kr 1 515 660 000	800 000
329		Arkivformål	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, nedsettes med fra kr 18 440 000 til kr 14 440 000	4 000 000
334		Film- og medieformål	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 170 967 000 til kr 171 704 000	737 000
	75	Internasjonale film- og medieavtaler, nedsettes med fra kr 17 750 000 til kr 17 250 000	500 000
335		Mediestøtte	
	70	Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting, nedsettes med fra kr 135 000 000 til kr 0	135 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
340		Den norske kirke	
	70	Rammetilskudd til Den norske kirke, for høyes med fra kr 2 042 100 000 til kr 2 077 100 000	35 000 000
342		Kirkebygg og gravplasser	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 67 474 000 til kr 78 474 000	11 000 000
Inntekter			
3326		Språk-, litteratur- og bibliotekformål	
	1	Ymse inntekter, for høyes med fra kr 10 428 000 til kr 21 428 000	11 000 000
3329		Arkivformål	
	2	Inntekter ved oppdrag, nedsettes med fra kr 19 027 000 til kr 15 027 000	4 000 000
3342		Kirkebygg og gravplasser	
	1	Ymse inntekter, for høyes med fra kr 19 601 000 til kr 30 601 000	11 000 000

II

Tilføyelse av stikkord

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet kan tilføye stikkordet «kan overføres» til bevilgningen på kap. 323 Musikk og scenekunst, post 78 Ymse faste tiltak.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Sak nr. 9 er andre gongs behandling av lovsak og gjeld lovvedtak 36.

Det ligg ikkje føre noko forslag til merknad. Stortingets lovvedtak er dermed godteke ved andre gongs behandling og vert å senda Kongen i samsvar med Grunnlova.

Sak nr. 10 [19:36:55]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandla.

Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 19.37.

